

อุทยานทรัพยากรชายฝั่งอันดามันเฉลิมพระเกียรติ

จิตติมา आयुตตะกะ
มาเรียม กอสนาน
บรรณาธิการ

สถาบันวิจัยและพัฒนาแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
พ.ศ. 2543

อุทยานทรัพยากรชายฝั่งอันดามันเฉลิมพระเกียรติ

จิตติมา อายุตตะกะ

มาเรียม กอสนาน

บรรณาธิการ

สถาบันวิจัยและพัฒนาแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สงวนลิขสิทธิ์

พิมพ์ครั้งแรก จำนวน 2,000 เล่ม

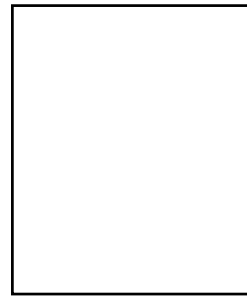
พ.ศ. 2543

พิมพ์ที่ อักษรสยามการพิมพ์

1137/1 ซอย สน.บางเสาธง จรัญสนิทวงศ์ 13 แขวงคูหาสวรรค์ เขตภาษีเจริญ กรุงเทพฯ 10160

โทร. 410-8795-6, 410-7813 โทรสาร 410-7813 นายอรุณ รุ่งรุจิโรจน์ ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา 2543

สารอธิการบดี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์



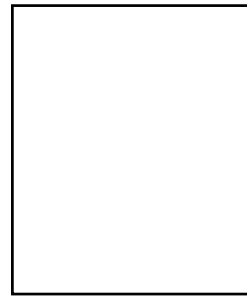
เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 6 รอบ 5 ธันวาคม 2542 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ได้จัดทำหนังสืออุทยานทรัพยากรชายฝั่งอันดามันเฉลิมพระเกียรติ เพื่อเป็นการน้อมรำลึกในพระมหากรุณาธิคุณที่ทรงประกอบพระราชกรณียกิจนานัปการ เพื่อประโยชน์สุขของปวงพสกนิกร โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

หนังสือเล่มนี้มีเนื้อหาประกอบด้วยประวัติและความเป็นมาของสถานีวิจัยทรัพยากรชายฝั่งระนอง โครงการจัดตั้งพิพิธภัณฑธรรมชาติป่าชายเลน และโครงการอุทยานทรัพยากรชายฝั่งอันดามันเฉลิมพระเกียรติ ซึ่งเป็นหน่วยงานและโครงการหนึ่งที่มีความสำคัญของสถาบันวิจัยและพัฒนาแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ นอกจากนี้ยังได้รวบรวมสาระความรู้เกี่ยวกับแหล่งที่อยู่อาศัยชายฝั่ง ความหลากหลายทรัพยากรชายฝั่งทั้งพืช สัตว์ และจุลินทรีย์ที่พบอยู่ในบริเวณอุทยานทรัพยากรชายฝั่งอันดามันเฉลิมพระเกียรติ พร้อมภาพประกอบ ซึ่งข้อมูลที่ใช้ในการจัดทำอยู่บนพื้นฐานงานวิจัยทางวิชาการของคณาจารย์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าหนังสือฉบับนี้จะเป็นประโยชน์แก่นักเรียน นิสิต นักศึกษา นักวิชาการ และประชาชนทั่วไป ทั้งทางด้านการศึกษาวิจัยและการปลูกจิตสำนึกในการหวงแหนและรักษาทรัพยากรธรรมชาติชายฝั่งทะเลของไทย ให้อยู่ในสภาพที่สมบูรณ์และยั่งยืนตลอดไป

(ศาสตราจารย์ ดร.ธีระ สูตะบุตร)

อธิการบดีมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทนำ



การศึกษาความหลากหลายทางชีวภาพบริเวณป่าชายเลนและชายฝั่งเพื่อการจัดตั้งพิพิธภัณฑสถานธรรมชาติป่าชายเลน ได้ดำเนินการสำรวจและรวบรวม บันทึกความหลากหลายทางชีวภาพของสิ่งมีชีวิตทุกกลุ่ม ตั้งแต่จุลินทรีย์ พืช สัตว์บกและสัตว์น้ำ ในพื้นที่ของสถานีวิจัยทรัพยากรชายฝั่งระนอง ป่าชายเลนในเขตอุทยานแห่งชาติแหลมสน พื้นที่ชายฝั่งทะเลบริเวณหมู่เกาะกำ เกาะไขใหญ่ หาดทุ่งนางดำ พบว่ามีความหลากหลายทางชนิด ทั้งที่เป็นชนิดใหม่ (new species) และบางชนิดพบเป็นครั้งแรกในประเทศไทย (new record) หลายชนิดมีความสำคัญทางเศรษฐกิจ ซึ่งบันทึกข้อมูลดังกล่าวมีสาระสำคัญที่สมควรเผยแพร่ความรู้อันเป็นประโยชน์ต่อสาธารณชนโดยทั่วไป

ในปี พ.ศ. 2542 สถาบันวิจัยและพัฒนา ได้จัดทำโครงการอุทยานทรัพยากรชายฝั่งอันดามันเฉลิมพระเกียรติ เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษาครบ 6 รอบ 5 ธันวาคม 2542 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัย สนับสนุนกิจกรรมด้านการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมชายฝั่ง การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ซึ่งการจัดพิมพ์หนังสืออุทยานทรัพยากรชายฝั่งอันดามันเฉลิมพระเกียรติในครั้งนี้ถือเป็นกิจกรรมหนึ่งของโครงการฯ ที่สถาบันวิจัยและพัฒนาได้จัดทำขึ้นเพื่อเป็นการน้อมรำลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณที่ทรงให้ความสำคัญต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

หนังสืออุทยานทรัพยากรชายฝั่งอันดามันเฉลิมพระเกียรติ ได้รวบรวมสาระความรู้เกี่ยวกับชนิดของสิ่งมีชีวิต แหล่งที่อยู่อาศัย ลักษณะโดยทั่วไปพร้อมภาพประกอบ แสดงถึงความหลากหลายทางชีวภาพที่พบบริเวณป่าชายเลนและชายฝั่งทะเลอันดามัน ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าวิจัยของคณาจารย์และนักวิจัยมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการอ้างอิง เผยแพร่ความรู้และเพื่อการปลูกจิตสำนึกให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการปกป้อง ดูแลและรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่สมบูรณ์ให้คงอยู่สืบไป

(รองศาสตราจารย์ ดร.นภาพร นพรัตน์)

ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา

สารบัญ

	หน้า
สารอธิการบดี	3
บทนำ	4
อุทยานทรัพยากรชายฝั่งอันดามันเฉลิมพระเกียรติ	7
แหล่งที่อยู่อาศัยชายฝั่งและระบบนิเวศที่สำคัญ	10
บริเวณอุทยานทรัพยากรชายฝั่งอันดามันเฉลิมพระเกียรติ	
ความหลากหลายของจุลินทรีย์ในป่าชายเลน	15
กลุ่มสิ่งมีชีวิตด้านพืช	
- สาหร่ายทะเล	17
- หญ้าทะเล	22
- พันธุ์ไม้ป่าชายเลน	29
กลุ่มสิ่งมีชีวิตด้านสัตว์	
- ปะการังและดอกไม้ทะเล	40
- กุ้ง กั้ง ปู	46
- หอย ทากทะเลและลิ้นทะเล	55
- ดาวทะเล ดาวเปราะและปลิงทะเล	60
- ปลาว่ายอ่อน	65
- ปลา	70
- สัตว์เลื้อยคลาน	90
- นกทะเล	94
- สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม	102
บรรณานุกรม	107
ภาคผนวก	109
รายชื่อโครงการวิจัย	110
คณะผู้วิจัย	112
Checklist	113
เกี่ยวกับผู้เขียน	139

อุทยานทรัพยากรชายฝั่งอันดามันเฉลิมพระเกียรติ

นภาพรรณ นพรัตน์นราภรณ์

สถาบันวิจัยและพัฒนาแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้จัดทำโครงการเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 6 รอบ 5 ธันวาคม 2542 เพื่อสนองพระราชดำริในการอนุรักษ์ธรรมชาติและเผยแพร่ผลงานวิจัยแก่ชุมชน สนับสนุนการศึกษาวิจัยและผลิตบุคลากรทางด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมชายฝั่งทะเล สร้างความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้กับเยาวชนและประชาชน

โครงการอุทยานทรัพยากรชายฝั่งอันดามันเฉลิมพระเกียรติ ดำเนินการโดยจัดกิจกรรมเกี่ยวกับ การจัดค่ายเยาวชนและชุมชนอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่ง การจัดฝึกอบรมสัมมนาเชิงปฏิบัติการด้านความหลากหลายทางชีวภาพบริเวณป่าชายเลนและชายฝั่ง การศึกษาสภาพตามธรรมชาติบริเวณแหล่งที่อยู่อาศัยชายฝั่ง การจัดแสดงพิพิธภัณฑ์และตัวอย่างจากผลการวิจัย การจัดกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทางทะเล กิจกรรมดังกล่าวได้ดำเนินการ ณ สถานีวิจัยทรัพยากรชายฝั่งระนองซึ่งเป็นสถานีวิจัยในสังกัดสถาบันวิจัยและพัฒนา ตั้งอยู่เลขที่ 81 หมู่ 2 ถนนเพชรเกษม หลักกิโลเมตรที่ 702 (หาดประพาส) ต.กำพวน กิ่งอ.สุขสำราญ จังหวัดระนอง บริเวณที่ตั้งสถานีวิจัยทรัพยากรชายฝั่งระนองเป็นพื้นที่ชายฝั่งที่ยังคงความอุดมสมบูรณ์และแวดล้อมไปด้วยระบบนิเวศทางน้ำที่สมบูรณ์ทั้งป่าชายเลน แหล่งหญ้าทะเล ปะการัง ชายหาด และแหล่งน้ำจืด ทำให้มีศักยภาพในการพัฒนาเพื่อเป็นศูนย์กลางในการศึกษาวิจัย การถ่ายทอดและ

เผยแพร่ความรู้ ด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมชายฝั่งอันดามัน

นอกจากกิจกรรมในโครงการอุทยานทรัพยากรชายฝั่งอันดามันเฉลิมพระเกียรติแล้ว สถานีวิจัยทรัพยากรชายฝั่งระนอง ยังมีโครงการสำคัญอีกหลายโครงการ ที่จะช่วยส่งเสริมให้เกิดการศึกษา เผยแพร่และถ่ายทอดความรู้สู่สังคมได้แก่

1. โครงการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติป่าชายเลน เป็นโครงการที่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณทุนอุดหนุนเฉพาะกิจ มีระยะเวลาการดำเนินการ 5 ปี (2540-2544) กำหนดแผนการดำเนินงานออกเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ปีงบประมาณ 2540-2542 ดำเนินการศึกษาความหลากหลายของสิ่งมีชีวิต ตั้งแต่ระดับพันธุกรรม ชนิด และลักษณะความเป็นอยู่ทางนิเวศวิทยาบริเวณชายฝั่ง รวบรวมเป็นข้อมูลพื้นฐาน เพื่อการจัดการด้านการใช้ประโยชน์พื้นที่ชายฝั่ง ดำเนินการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ระยะที่ 2 ปีงบประมาณ 2543-2544 ดำเนินการจัดตั้งอุทยานวิจัยกลางแจ้งและพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติชายฝั่ง ให้การสนับสนุนการวิจัยการศึกษาความหลากหลายทางชีวภาพป่าชายเลนและชายฝั่ง สนับสนุนกิจกรรมการศึกษาและการอนุรักษ์ธรรมชาติ โดยการศึกษาจากสภาพจริง และการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่โครงการ

2. โครงการเส้นทางศึกษาธรรมชาติป่าชายเลน เป็นโครงการที่จัดดำเนินการในปี 2539-2540 โดยได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากกองส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวง

วิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม วัตถุประสงค์ของโครงการ เพื่อพัฒนาพื้นที่ป่าชายเลนให้เป็นเส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติป่าชายเลนในพื้นที่ภาคใต้ เป็นห้องเรียนธรรมชาติสำหรับการเรียนการสอน การศึกษาวิจัยป่าชายเลน ทรัพยากรประมง และระบบนิเวศชายฝั่ง รวมทั้งเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ป่าชายเลนและทรัพยากรชายฝั่ง



1 รั้ง ทำการเพาะฟักและอนุบาลเพื่อศึกษาการเจริญเติบโต พฤติกรรมและปัญหาในการอนุบาลและการเลี้ยง ซึ่งสามารถอนุบาลเต่าหญ้าและเต่าตนุได้ ส่วนเต่ามะเฟืองยังไม่สามารถอนุบาลให้รอดได้ ปัญหาเกิดจากอาหารและเชื้อรา อย่างไรก็ตามก็ได้แนวทางในการอนุบาลและการจัดการเต่าทะเลต่อไป ปัญหาที่พบในการอนุบาล คือ การกัดกันเองโดยเฉพาะเวลาให้อาหาร พบตั้งแต่ลูกเต่ามีอายุ 3 เดือนขึ้นไป



การดำเนินงานได้จัดทำต้นแบบคู่มือศึกษาธรรมชาติป่าชายเลนสำหรับอาจารย์และนักเรียน เพื่อให้สามารถเข้าไปศึกษาในเส้นทางได้ด้วยตนเอง มีการจัดทำทางเดินศึกษาในป่าชายเลนพร้อมป้ายอธิบายสิ่งมีชีวิตและสภาพธรรมชาติตลอดเส้นทางการศึกษา

3. โครงการอนุรักษ์เต่าทะเลชายฝั่งจังหวัดระนอง สถานีวิจัยทรัพยากรชายฝั่งระนองได้จัดทำโครงการอนุรักษ์เต่าทะเลชายฝั่งระนองเริ่มดำเนินการในปี พ.ศ. 2539 โดยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษาวิจัย เพื่อการอนุรักษ์และประชาสัมพันธ์การอนุรักษ์เต่าทะเลของจังหวัดระนอง และได้ดำเนินโครงการอนุรักษ์เต่าทะเลชายฝั่งระนองดังนี้

3.1 ด้านการศึกษาวิจัย ได้สำรวจและเก็บรวบรวมข้อมูลการขึ้นวางไข่ของเต่าทะเลตามหาดทรายบริเวณพื้นที่สถานีฯ สำรวจพบเต่าหญ้า 1 แม่ กำลังขึ้นวางไข่ในวันที่ 30 ธันวาคม 2539 และวันที่ 11 มกราคม 2542 พบไข่เต่ามะเฟือง

3.2 กิจกรรมปล่อยเต่าทะเล สถานีฯ ได้จัดกิจกรรมงานวันปล่อยเต่าทะเลขึ้น 3 ครั้ง ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน โดยในครั้งแรกจัดในวันที่ 12 สิงหาคม 2540 และเป็นงานปล่อยเต่าทะเลครั้งแรกของจังหวัดระนอง ครั้งที่ 2 ในวันที่ 7 ธันวาคม 2540 และครั้งที่ 3 ในวันที่ 2 ธันวาคม 2541 ณ หาดประพาส บริเวณหน้าสถานีวิจัยทรัพยากรชายฝั่งระนอง จากกิจกรรมดังกล่าว จังหวัดระนองได้จัดเป็นโครงการประชาสัมพันธ์การอนุรักษ์เต่าทะเลจังหวัดระนอง โดยสำนักงานประมงจังหวัดระนอง ร่วมกับสถานีฯ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดงานวันปล่อยเต่าทะเลของจังหวัดระนอง ในช่วงต้นเดือนธันวาคมของทุกปี ผลการดำเนินงานดังกล่าว เป็นจุดเริ่มต้นของประเพณีปล่อยเต่าทะเลจังหวัดระนอง ซึ่งทำให้ชุมชนเห็นถึงความสำคัญของการอนุรักษ์เต่าทะเล โดยการนำเต่าตนุที่ติดอวนมาให้กับทาง

สถานีฯ มีการแข่งวิ่งไข่เต่าทะเลที่พบ และการ
สนับสนุนงบประมาณดำเนินงานปล่อยเต่าทะเล
จากภาคเอกชนในปี พ.ศ. 2542

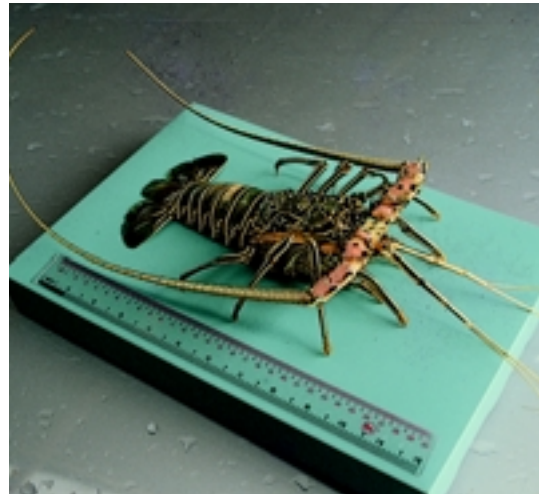


3.3 กิจกรรมประชาสัมพันธ์การอนุรักษ์

เต่าทะเล สถานีวิจัยทรัพยากรชายฝั่งระนองได้
จัดกิจกรรมเพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์การ
อนุรักษ์เต่าทะเล โดยการเปิดให้ประชาชนทั่วไป
เข้าชมเต่าทะเลที่อนุบาล การจัดทำเอกสารและ
การจัดนิทรรศการเกี่ยวกับเต่าทะเลในสถานีฯ
เพื่อเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจให้กับนักเรียนและ
ประชาชนที่เข้ามาเยี่ยมชมกิจกรรมของสถานีฯ
จนเกิดความสนใจเข้าร่วมจัดนิทรรศการในงาน
ประจำปีจังหวัดระนอง

**4. โครงการวิจัยการประมงและการ
เพาะเลี้ยงเชิงอนุรักษ์** ในปี พ.ศ. 2540 ได้
ศึกษาชีววิทยาเบื้องต้นและการเจริญเติบโตของ
กุ้งมังกรสกุล *Panulirus* ซึ่งยังพบมากในน่านน้ำ
จังหวัดระนอง กุ้งมังกรส่วนใหญ่ที่สำรวจพบมี 3
ชนิด ได้แก่ กุ้งมังกรเลน *Panulirus polyphagus*
กุ้งมังกรเขียว *P. versicolor* และกุ้งมังกรเจ็ดสี
P. ornatus

เนื่องจากกุ้งมังกรมีช่วงการเจริญเติบโต
จนถึงตัวเต็มวัยต้องใช้เวลา 4-5 ปี ทำให้การเพาะ
เลี้ยงในเชิงพาณิชย์ยังไม่คุ้มค่าในปัจจุบัน รวมทั้ง



กุ้งมังกรที่บริโภคทั้งหมดได้จากการจับจากธรรมชาติ
ส่งผลให้ปริมาณกุ้งมังกรในธรรมชาติลดน้อยลง
โครงการวิจัยนี้ จึงมีเป้าหมายเพื่อเพิ่มจำนวน
กุ้งมังกรในธรรมชาติ และใช้เป็นข้อมูลพื้นฐาน
ในการเพาะเลี้ยงในเชิงพาณิชย์ในอนาคต

ผลการศึกษาลูกกุ้งมังกรเจ็ดสี *P. ornatus*
ในตู้กระจกเพื่อศึกษาอัตราการเจริญเติบโตพบว่า
ลูกกุ้งมังกรลอกคราบต่อครั้งใช้เวลาประมาณ
1 เดือน จากลูกกุ้งขนาดความยาวเปลือกหัว
ประมาณ 15 มิลลิเมตร จนมีความยาว 31
มิลลิเมตร ใช้ระยะเวลา 6 เดือน มีน้ำหนัก 30
กรัม ความยาวตัวประมาณ 76 มิลลิเมตร อัตรา
การเจริญเติบโตเฉลี่ย 0.16 มิลลิเมตร ต่อวัน

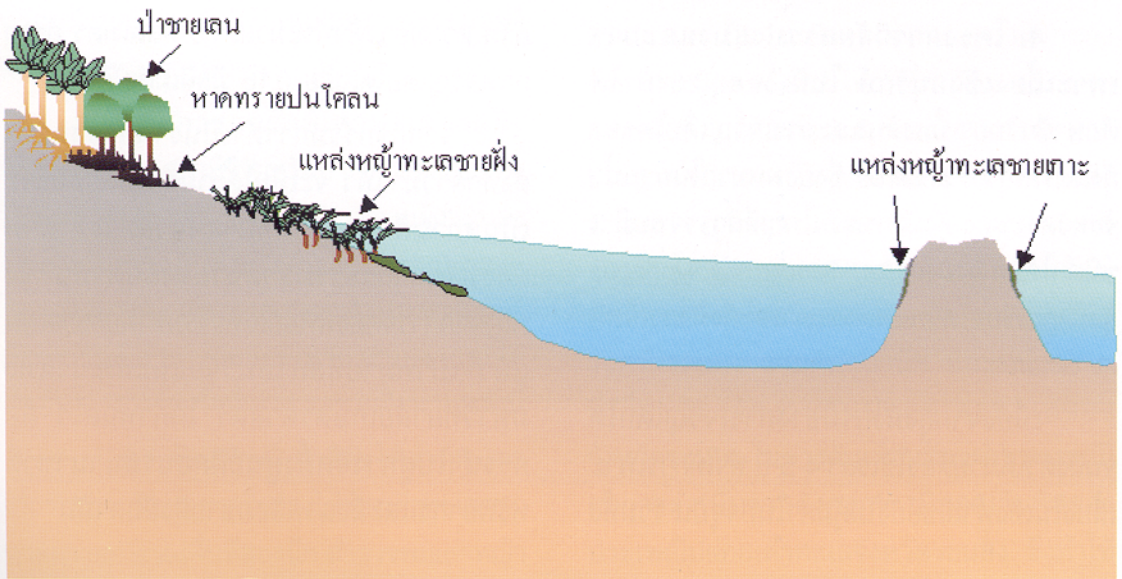
จากกิจกรรมการดำเนินงานของสถานีฯ
ดังที่กล่าวมาแล้ว จะเห็นได้ว่ามีความพร้อมที่จะ
เป็นสถานศึกษาความหลากหลายทางชีวภาพ
ของทรัพยากรธรรมชาติชายฝั่งอันดามัน ซึ่ง
หลังจากการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติป่าชายเลน
แล้ว เป้าหมายที่สถาบันวิจัยและพัฒนาแห่ง
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้กำหนดไว้ คือ
การนำไปสู่การจัดตั้งศูนย์ฝึกอบรมนานาชาติ
ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมชายฝั่งอันดามัน

แหล่งที่อยู่อาศัยชายฝั่งและระบบนิเวศที่สำคัญ บริเวณอุทยานทรัพยากรชายฝั่ง อันดามันเฉลิมพระเกียรติ

จิตติมา อายุตตะกะ

แหล่งที่อยู่อาศัยชายฝั่งหรือที่เรียกโดยทั่วไปเป็นภาษาอังกฤษว่า coastal habitat เป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของสิ่งมีชีวิตในทะเลทั้งพืช สัตว์ และพวกจุลินทรีย์ ที่มีความหลากหลายทางชีวภาพสูง และเป็นแหล่งที่มนุษย์สามารถเข้าไปใช้ประโยชน์ได้มากทั้งพัฒนาเป็นแหล่งที่อยู่อาศัย แหล่งอุตสาหกรรมและแหล่งทำการประมง แต่ในขณะเดียวกันแหล่งที่อยู่อาศัยชายฝั่งนี้จะเป็นบริเวณที่ถูกรบกวนและทำลายจนความอุดมสมบูรณ์ ความหลากหลายทางชีวภาพลดลง ทั้งยังเป็นแหล่งสะสมของเสียจากบ้านเรือนและแหล่งอาศัยใกล้เคียงจนเกิดสภาพมลภาวะ

โดยทั่วไปแหล่งที่อยู่อาศัยชายฝั่งแบ่งออกเป็นประเภทใหญ่ๆ 2 ประเภท คือ แหล่งที่อยู่อาศัยพื้นนุ่ม (soft substrate habitat) และแหล่งที่อยู่อาศัยพื้นแข็ง (hard substrate habitat) แหล่งที่อยู่อาศัยพื้นนุ่ม ได้แก่ ป่าชายเลน (mangrove forest) แหล่งหญ้าทะเล (seagrass bed) หาดทราย (sandy shore) และหาดโคลน (mudflat) เป็นต้น ส่วนแหล่งที่อยู่อาศัยพื้นแข็ง ได้แก่ แนวปะการัง (coral reef) หาดหิน (rocky shore) และแอ่งน้ำซัง (tidal pool) ในบริเวณอุทยานทรัพยากรชายฝั่งอันดามันเฉลิมพระเกียรติ สามารถพบแหล่งที่อยู่อาศัยชายฝั่งทุกประเภท และมีระบบนิเวศวิทยาที่น่าสนใจยิ่ง



รูปที่ 5 การแพร่กระจายของป่าชายเลนและแหล่งหญ้าทะเลที่พบทั่วไปบริเวณอุทยานทรัพยากรชายฝั่งอันดามันเฉลิมพระเกียรติ



ป่าชายเลน

ป่าชายเลนเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยชายฝั่งที่มีลักษณะเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำ (wet land) อยู่ในเขตร้อน แต่ถ้าเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยชายฝั่งที่มีลักษณะเช่นเดียวกัน แต่อยู่ในเขตอบอุ่น (temperate zone) จะเรียกแหล่งที่อยู่อาศัยนี้ว่า ที่ลุ่มน้ำเค็ม (salt marsh) ซึ่งแหล่งที่อยู่อาศัยทั้ง 2 จะแตกต่างกันในเรื่ององค์ประกอบชนิดของพันธุ์ไม้ ป่าชายเลนเป็นบริเวณที่น้ำจืดจากแผ่นดินและน้ำเค็มจากทะเลมาผสมกันเกิดเป็นน้ำที่มีความเค็มปานกลางและแปรปรวน ซึ่งเรียกว่า น้ำกร่อย (brackish water) พื้นดินของป่าชายเลนจะเป็นพื้นนุ่มประกอบด้วยทรายปนโคลนเลน และบางบริเวณอาจเป็นโคลนเลนครอบคลุมพื้นที่ราบกว้างโดยเฉพาะอย่างยิ่งบริเวณปากแม่น้ำซึ่งอุดมไปด้วยอินทรีย์สาร ทำให้ป่าชายเลนมีความอุดมสมบูรณ์ด้วยธาตุอาหารและความหลากหลายทางชีวภาพ ป่าชายเลนเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยที่มีระบบนิเวศที่ซับซ้อนเนื่องจากประกอบด้วยพันธุ์ไม้ป่าชายเลน (mangrove) ซึ่งเป็นไม้พุ่มที่ทนต่อความเค็มของน้ำทะเล มีรากอากาศและระบบรากที่ทำให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในดินดำที่มีสภาพขาดออกซิเจนได้ นอกจากนี้ยังพบพันธุ์ไม้ชนิดอื่นๆ อาศัยร่วมอยู่เป็นจำนวนมาก ป่าชายเลนเป็นบริเวณที่เชื่อมต่อกับปาก ทำให้พบพันธุ์ไม้หลากหลายชนิดจากบนบกที่อยู่ร่วมกับพันธุ์ไม้ป่าชายเลน พันธุ์ไม้ป่าชายเลน กลุ่มหลักที่พบทั่วไป คือ โกงกางสกุล *Rhizophora* ถั่วสกุล *Bruguiera* ลำพู ลำแพน

สกุล *Sonneratia* แสมสกุล *Avicennia* โปรงสกุล *Ceriops* รังกระแต้ สกุล *Kandelia* ตะบูนสกุล *Xylocarpus* ฝาดสกุล *Lumnitzera* จากสกุล *Nypa* เบ็ญสกุล *Phoenix* และไม้พื้นล่างได้แก่ เหงือกปลาหมอสกุล *Acanthus* และชะครามสกุล *Suaeda* เป็นต้น นอกจากนี้ยังพบสาหร่ายทะเลและจุลินทรีย์หลายชนิดตามรากของพันธุ์ไม้ป่าชายเลนและตามพื้นดินทั่วไป ทำให้เกิดระบบนิเวศที่ซับซ้อนเป็นที่อาศัยและแหล่งอาหารของสัตว์พื้นทะเลหรือที่เรียกว่า เบนทอส (benthos) สัตว์เลื้อยคลาน และนกหลากหลายชนิด

ในบริเวณอุทยานฯ มีพื้นที่ป่าชายเลนประมาณ 3,000 ไร่ รวมทั้งพื้นที่ป่าชายเลนรอบๆ สถานีวิจัยทรัพยากรชายฝั่งระนอง ที่ยังคงมีสภาพที่อุดมสมบูรณ์และได้ถูกอนุรักษ์ไว้ให้มีสภาพตามธรรมชาติเพื่อเป็นห้องเรียนธรรมชาติป่าชายเลน ซึ่งเป็นแหล่งความรู้ของลักษณะป่าชายเลนต่อไป



แหล่งหญ้าทะเล

หญ้าทะเลเป็นพืชมีดอกที่แท้จริง โดยมีลำต้นใต้ดินช่วยเกาะยึดทำให้ลดการกัดเซาะหน้าดิน แหล่งหญ้าทะเลเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยชายฝั่งที่สำคัญอีกแหล่งหนึ่ง พบอยู่ตามหาดด้านนอกของป่าชายเลน อ่าวที่มีกำบังลม และตามที่ดินชายฝั่งของเกาะ (รูปที่ 5) นอกจากนี้ต้นหญ้าทะเลจะมีความสำคัญในการเป็นอาหารของพะยูน

เต่า และปลาหลายชนิดแล้ว ยังเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยที่มีความซับซ้อน เนื่องจากหญ้าทะเลที่เป็นพืชกลุ่มหลักในแหล่งจะมีรูปร่างและขนาดของลำต้นหลากหลายแบบ นอกจากนั้นยังมีสาหร่ายทะเลทั้งที่มีขนาดใหญ่และขนาดเล็กแบบเกาะติดเจริญอยู่ในแหล่งหญ้าทะเล ทำให้แหล่งหญ้าทะเลเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยชายฝั่งที่มีความอุดมสมบูรณ์ทั้งอินทรีย์สารและสิ่งมีชีวิตอีกแหล่งหนึ่ง และยังพบว่าแหล่งหญ้าทะเลช่วยในการกรองของเสียจากแผ่นดิน ลดปริมาณมลภาวะที่เกิดจากโลหะหนักและน้ำมัน ช่วยรักษาเสถียรภาพบริเวณชายฝั่ง ทั้งยังมีประโยชน์โดยตรงต่อมนุษย์ โดยหญ้าทะเลสามารถใช้เป็นอาหารที่มีปริมาณคาร์โบไฮเดรตและโปรตีนสูง สกัดใช้เป็นยารักษาโรค อาหารเสริมสำหรับสัตว์เลี้ยง ปู๋ วัตถุดิบสำหรับอุตสาหกรรมกระดาษ เครื่องจักสาน มุงหลังคา เป็นต้น จึงควรมีความรู้ความเข้าใจในแหล่งหญ้าทะเลมากยิ่งขึ้น เพื่อจะได้วางแผนการใช้ประโยชน์และอนุรักษ์ให้ยั่งยืนได้อย่างเหมาะสมตลอดไป

แหล่งหญ้าทะเลในบริเวณอุทยานฯ จะพบเป็นแหล่งใหญ่ที่มีความอุดมสมบูรณ์และสภาพตามธรรมชาติ บริเวณหาดทุ่งนางดำ จังหวัดพังงา และบริเวณชายฝั่งตามเกาะต่างๆ เช่น หมู่เกาะกำ เกาะไขใหญ่ เป็นต้น จากการสำรวจแหล่งหญ้าทะเลในบริเวณอุทยานฯ พบพะยูนเข้ามาในบริเวณแหล่งหญ้าทะเลทุ่งนางดำอย่างน้อย 3 ตัว จึงเป็นข้อยืนยันถึงความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติของแหล่งหญ้าทะเลในบริเวณอุทยานฯ

หาดโคลน หาดทราย และหาดหิน

หาดโคลน หาดทราย และหาดหินเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยชายฝั่งที่พบโดยทั่วไปมากที่สุด หาดโคลนและหาดทรายมักพบเป็นพื้นที่ราบกว้าง มีความลาดชันน้อย ในขณะที่หาดหินมักพบเป็นบริเวณที่มีความลาดชันมากกว่า



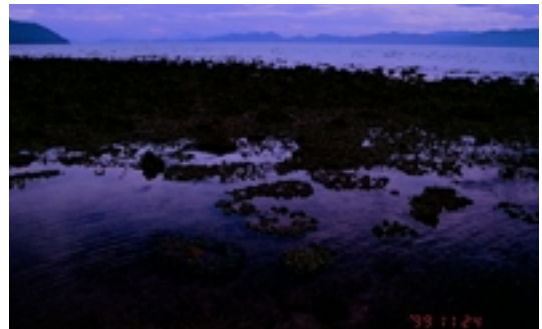
หาดโคลนเป็นหาดที่พื้นประกอบด้วยโคลนเลน (silt-clay) ซึ่งมีขนาดอนุภาคตะกอนเล็กกว่า 63 ไมครอน ในปริมาณมากกว่าตะกอนขนาดอื่นๆ ทำให้เกิดเป็นพื้นนุ่มอุดมไปด้วยอินทรีย์สารที่แขวนลอยมากับน้ำจืดและน้ำเค็ม แล้วตกทับถมบนหาด โดยมากหาดโคลนมักพบบริเวณปากแม่น้ำ ริมด้านนอกของป่าชายเลน อ่าวหรือบริเวณที่มีกำบังลมและคลื่น เนื่องจากสภาพที่กล่าวแล้วทำให้บริเวณหาดโคลนมีความหลากหลายทางชีวภาพสูง สัตว์เบนทอสสามารถอาศัยอยู่ได้ทั้งบนหน้าดินและฝังตัวในดิน ผู้ผลิตขั้นต้นที่สำคัญบริเวณหาดโคลน ได้แก่ ไดอะตอม เกาะติด สาหร่ายทะเลขนาดใหญ่ และหญ้าทะเล สัตว์เบนทอสที่มักพบบริเวณนี้เป็นพวกไส้เดือนทะเล (polychaete) แอมฟิพอด ปู หอยฝาเดียว หรือหอยกาบเดี่ยว หอยสองฝาหรือหอยกาบคู่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหอยสองฝบบางชนิดที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจ ได้แก่ หอยหลอด (razor clam : *Solen strictus*) หอยแมลงภู่ (mussle : *Perna viridis*) เป็นต้น

หาดทรายพบทั่วไปบริเวณชายหาดมีพื้นประกอบด้วยตะกอนทรายหลายขนาด มีผลทำให้สิ่งมีชีวิตที่เข้ามาอาศัยแตกต่างกันไป ความเป็นจริงหาดมักมีพื้นลักษณะทรายผสมปนกับโคลนเลนหรือเศษเปลือกหอยและปะการัง เช่นเดียวกับหาดโคลนสิ่งมีชีวิตสามารถอาศัยได้ทั้งบริเวณด้านบน และฝังตัวในทราย โดยเฉพาะ

อย่างยิ่งหาทรายจะมีน้ำในช่องว่างระหว่างตะกอนที่เรียกว่า interstitial water ค่อนข้างมาก ทำให้สัตว์ที่อาศัยในน้ำดังกล่าวมีพื้นที่อาศัยเพิ่มมากขึ้น และถ้าเป็นสัตว์ที่สามารถเคลื่อนที่ได้ดี ก็จะมีการเคลื่อนที่ในแนวตั้งได้ลึกมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งขณะน้ำลงพื้นผิวของหาดจะโผล่พื้นน้ำ และต้องทนต่อแสงแดดที่เพิ่มความเครียดมากขึ้น สัตว์ที่เคลื่อนที่ได้จะอพยพตามแนวตั้งลึกลงในพื้นทราย สัตว์เบนทอสขนาดใหญ่ที่พบเห็นทั่วไปบริเวณหาดทราย ได้แก่ เหยี่ยวทะเลหรืออึเปะทะเล ปูลม ปูทหาร จักจั่นทะเล หอยหลากหลายชนิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งหอยสองฝาหลายชนิดที่สำคัญทางเศรษฐกิจ ได้แก่ หอยลาย (short-neck clam : *Paphia undulata*) หอยเสียบ (Pacific bean donax : *Donax faba*) หอยตลับลาย (Asiatic hard clam : *Meretrix meretrix*) เป็นต้น ในบริเวณอุทยานฯ มีหาดทรายบริเวณชายฝั่งหน้าสถานีวิจัยทรัพยากรชายฝั่งระนองเป็นหาดทรายยาวกว่า 4 กิโลเมตร มีชื่อว่าหาดประพาส นอกจากนี้มีความสำคัญเป็นห้องเรียนธรรมชาติระบบนิเวศหาดทรายแล้ว ยังพบว่าเป็นแหล่งวางไข่ของเตามะเฟือง (leatherback turtle : *Dermochelys coriacea*) นอกจากนี้ยังพบหาดทรายตามชายฝั่งรอบๆ เกาะอีกด้วย

หาดหินจัดเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยพื้นที่แข็งสิ่งมีชีวิตอาศัยในแหล่งอาศัยนี้ส่วนใหญ่จะพบเกาะติดหรือเคลื่อนที่ตามผิวของก้อนหิน หรือพบอาศัยในหลืบ รอยแตก โพรงบนก้อนหิน ถึงแม้หาดหินจะเป็นบริเวณที่มีความลาดชันและมักพบบริเวณหาดเปิดได้รับอิทธิพลของคลื่นลม ในบริเวณหาดหินเป็นห้องเรียนธรรมชาติอีกห้องหนึ่งที่น่าสนใจ เนื่องจากมีระบบนิเวศที่ซับซ้อน มีการแบ่งขอบเขตการแพร่กระจายของสิ่งมีชีวิตแต่ละชนิดอย่างเด่นชัด สามารถเรียนรู้ปัจจัยสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อสิ่งมีชีวิตทะเล บทบาทและหน้าที่ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งมีชีวิตที่อาศัยอยู่ใน

พื้นที่ที่จำกัดได้อย่างชัดเจน นอกจากนั้นหาดหินยังเป็นแหล่งของทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญอีกหลายชนิด เช่น สาหร่ายทะเล ดอกไม้ทะเล ฟองน้ำ ดาวทะเล ดาวเปราะ เพรียงหิน เพรียงคอห่าน ปูแสมหิน ปูใบ หอยนางรม หอยแมลงภู่ หอยร่อยรูหรือหอยเป่าอื้อ เป็นต้น ในบริเวณอุทยานฯ หาดหินพบทั่วไปตามชายฝั่งของเกาะต่างๆ รวมทั้งบริเวณหาดประพาส



แอ่งน้ำขัง

แอ่งน้ำขัง เป็นแหล่งที่อยู่อาศัยชายฝั่งที่มีขนาดเล็กเมื่อเปรียบเทียบกับแหล่งที่อยู่อาศัยชายฝั่งอื่นๆ พบตามหาดหิน แต่แอ่งน้ำขังเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยที่น่าสนใจในแง่นิเวศวิทยา ทั้งนี้เนื่องจากเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยที่มีความอุดมสมบูรณ์และหลากหลายทางชีวภาพสูงมากอีกแหล่งหนึ่ง นอกจากนั้นแหล่งที่อยู่อาศัยนี้ยังเป็นแหล่งที่น่าสนใจในแง่วิชาการ เพราะสภาพเหมือนเป็นตู้เลี้ยงสิ่งมีชีวิตทะเลภายใต้สภาพตามธรรมชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาทางนิเวศวิทยา สรีรวิทยาและการถ่ายทอดพลังงานในระบบ ทั้งนี้เนื่องจากภายในแอ่งน้ำขังจะมีสภาพแวดล้อมเปลี่ยนแปลงตามอิทธิพลน้ำขึ้นน้ำลง และมรสุมตามฤดูกาลค่อนข้างรุนแรง ปัจจัยสิ่งแวดล้อมที่มีความผันแปรอย่างมากคือ ความเค็ม อุณหภูมิ และความชื้น สิ่งมีชีวิตต้องมีการปรับตัวจนสามารถทนต่อความผันแปรของสิ่งแวดล้อมดังกล่าวแล้วจึงจะเข้ามาดำรงชีวิต

ในแหล่งที่อยู่อาศัยนี้ได้ แต่ในบริเวณนี้จะมี ความเครียด จากผู้ล่าน้อยกว่าบริเวณอื่นๆ บริเวณ แอ่งน้ำซึ่งจะอุดมสมบูรณ์ไปด้วยสาหร่ายทะเล หลายชนิด ดาวทะเลที่มีขนาดเล็ก ดาวเปราะ ฟองน้ำ หอยฝาเดียว ทากทะเล หนอนตัวแบน ปู และกุ้งหลายชนิด เปรียงหัวหอม ซึ่งสิ่งมีชีวิต เหล่านี้ จะช่วยเพิ่มสีสันให้หาดหินสวยงามยิ่งขึ้น



แนวปะการัง

คงไม่มีใครไม่รู้จักแนวปะการังซึ่งเป็น แหล่งที่อยู่อาศัยชายฝั่งที่มีความสวยงามและ ระบบนิเวศที่มีความหลากหลายทางชีวภาพและ อุดมสมบูรณ์แหล่งนี้ เสน่ห์และความสวยงาม ของแนวปะการังนี้เองที่ดึงดูดให้นักประดาน้ำให้ความ

สนใจและอยากที่จะเรียนรู้และสัมผัส แต่ในขณะที่ เดียวกันก็ทำให้นักประดาน้ำเข้าไปทำลายความสวยงาม เหล่านี้เช่นกัน

โดยทั่วไปตามลักษณะรูปร่างและตำแหน่ง ที่ตั้งของแนวปะการัง แบ่งแนวปะการังออกได้ เป็น 3 ประเภทคือ แนวปะการังริมฝั่ง (fringing reefs) แนวปะการังกันชายฝั่ง (barrier reefs) และเกาะอะโหล (atoll) ในน่านน้ำไทยแนวปะการัง ส่วนใหญ่เป็นแบบประเภทแรกทำให้แนวปะการัง ได้รับอิทธิพลจากชายฝั่งและถูกทำลายได้ง่าย ในบริเวณอุทยานฯ จะพบแนวปะการังตามที่ตื่น ชายฝั่งและตามชายฝั่งรอบเกาะ (รูปที่ 11) ที่อยู่ ในพื้นที่อุทยานฯ

จากการสำรวจเบื้องต้นบริเวณชายฝั่ง ระดับความลึกน้ำ 1 ถึง 20 เมตร รอบเกาะต่างๆ ในบริเวณอุทยานฯ พบปะการัง 62 ชนิด ปะการัง อ่อน 9 สกุล กัลปังหา 8 สกุล หอย 50 ชนิด ทากทะเล 9 ชนิด กุ้ง ปู 8 ชนิด และปลามาก ถึง 174 ชนิด ซึ่งนับว่าเป็นแนวปะการังที่ยัง คงความสมบูรณ์และความหลากหลายทาง ชีวภาพมากอีกแหล่งหนึ่งในน่านน้ำไทย



รูปที่ 11 แนวปะการังประเภทต่าง ๆ

ความหลากหลายของจุลินทรีย์ในป่าชายเลน

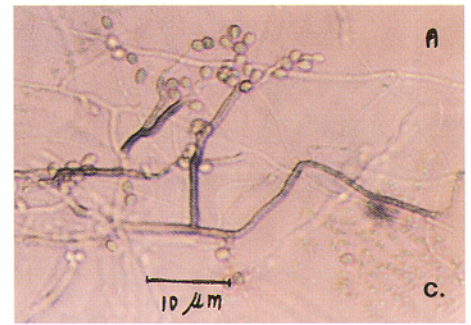
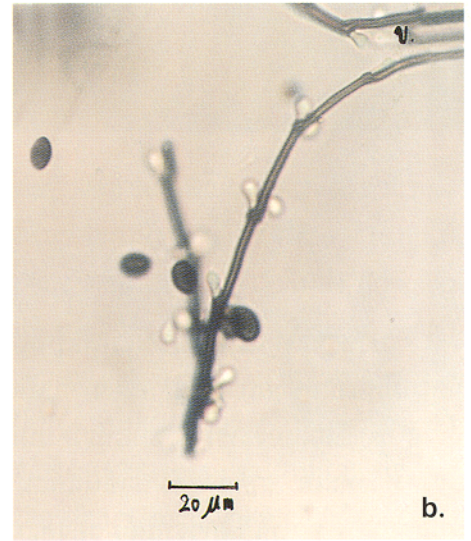
วิเชียร ยงมานิตชัย พูนพิไล สุวรรณฤทธิ์
สาวิตรี ลิ่มทอง และ กัญจนา ศีระกุล

ป่าชายเลนเป็นระบบนิเวศที่เป็นเอกภาพ มีความหลากหลายทางชีวภาพสูงมาก เป็นระบบนิเวศ ซึ่งเชื่อมต่อระหว่างระบบนิเวศบนบกและนิเวศทางทะเล จากการที่มีน้ำขึ้นและน้ำลงอยู่ตลอดเวลา ทำให้เกิดการทับถมของตะกอนดิน ซึ่งเป็นบริเวณที่มีความอุดมสมบูรณ์สูง สิ่งมีชีวิตที่มีบทบาทในการเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ในระบบนิเวศป่าชายเลนนั้น คือ จุลินทรีย์ชนิดต่างๆ ซึ่งเป็นสิ่งมีชีวิตเริ่มแรกในห่วงโซ่อาหาร เช่น สาหร่ายและแบคทีเรีย สำหรับแบคทีเรียซึ่งมีอยู่ประมาณ 10^5 - 10^6 เซลล์ต่อมิลลิเมตรของตะกอนดิน ยังทำหน้าที่เป็นผู้ย่อยสลาย โดยมีบทบาทสำคัญในวงจรอาหาร ได้แก่ วงจรคาร์บอน วงจรไนโตรเจน และวงจรกัมมะถัน สำหรับราจะมีบทบาทสำคัญในการย่อยสลายซากพืชและสัตว์ โดยย่อยสลายสารอินทรีย์ต่างๆ เช่น เซลลูโลส ลิกนิน และไคติน ที่เป็นองค์ประกอบ นอกจากนี้จุลินทรีย์ยังมีบทบาทในการก่อให้เกิดโรคกับพืชและสัตว์น้ำบางชนิด จึงมีส่วนควบคุมประชากรของสิ่งมีชีวิตในระบบนิเวศอีกด้วย

จากการศึกษาถึงความหลากหลายของจุลินทรีย์อาจนำไปสู่การใช้ประโยชน์ โดยที่จุลินทรีย์หลายชนิดมีความสามารถในการสร้างสารบางชนิดที่มีประโยชน์ต่อมนุษยชาติ อย่างไรก็ตามประมาณกันว่ามนุษย์เรารู้จักจุลินทรีย์เพียงประมาณ 10% ของชนิดของจุลินทรีย์ทั้งหมดที่มีอยู่ ส่วนที่เหลือที่กระจายอยู่ในระบบนิเวศต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเขตร้อนชื้น เช่น ประเทศไทย จะเป็นแหล่งของจุลินทรีย์

ธรรมชาติที่ยังไม่ได้มีการศึกษากันเป็นจำนวนมาก ดังนั้นโครงการนี้ จึงเป็นความพยายามที่จะศึกษาความหลากหลายของจุลินทรีย์ เพื่อที่จะรวบรวมและจัดจำแนกให้เป็นระบบ ในการที่จะนำมาใช้ประโยชน์ในอนาคต

การศึกษาถึงความหลากหลายของจุลินทรีย์ในระบบนิเวศป่าชายเลนจะช่วยให้เราทราบถึงชนิด ปริมาณ และบทบาทของจุลินทรีย์ในระบบนิเวศ ซึ่งจะเป็นข้อมูลเกี่ยวกับความหลากหลายทางชีวภาพของป่าชายเลน ซึ่งยังคงความอุดมสมบูรณ์ ปัจจุบันนี้มีพื้นที่ป่าชายเลนจำนวนมากที่ถูกทำลายหรือทำให้เสื่อมสภาพ เนื่องจากการกระทำของมนุษย์ เช่น การขยายพื้นที่ทำนา กุ้ง การปล่อยน้ำเสียที่ยังไม่ได้รับการบำบัดจากนา กุ้ง บำบัดและอุตสาหกรรม (เช่น อุตสาหกรรมเหมืองแร่) และการปนเปื้อนของน้ำมันเชื้อเพลิงในเขตชายฝั่ง มีผลให้ระบบนิเวศเดิมถูกทำลายทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของชนิดและปริมาณจุลินทรีย์ ทั้งแบคทีเรีย รา ยีสต์ และสาหร่าย การทำลายทรัพยากรชายฝั่งนี้จะทำให้ความอุดมสมบูรณ์ของป่าชายเลนหมดไป ปัจจุบันรัฐบาลเริ่มตระหนักถึงความสูญเสียนี้ และเริ่มมีความพยายามที่จะฟื้นฟูสภาพ รวมทั้งการปลูกป่าชายเลนขึ้นมาทดแทน การศึกษาชนิดของจุลินทรีย์ในป่าชายเลนที่ยังคงความสมบูรณ์จะช่วยให้ทราบถึงชนิดของจุลินทรีย์ในระบบนิเวศป่าชายเลน เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับการฟื้นฟูสภาพป่าชายเลนที่เสื่อมโทรม และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติต่อไป



รูปที่ 12 เชื้อรา *Ascotricha guamensis* ที่มีบทบาทในการย่อยสลายเซลล์โลส a. mature perithecia และ ascus b. terminal hair และ ascospore c. conidiophore และ conidia



รูปที่ 13 *Spirulina* sp. เป็นไซยาโนแบคทีเรีย ที่บางสายพันธุ์มีการผลิตเป็นการค้า

สาหร่ายทะเล

อนงค์ จีระภัทร์

สาหร่ายทะเล (Seaweed) เป็นกลุ่มสิ่งมีชีวิตชั้นต่ำที่จัดอยู่ในอาณาจักรพืช ประกอบด้วยสาหร่ายสีเขียวแกมน้ำเงิน (Division Cyanophyta) สาหร่ายสีเขียว (Division Chlorophyta) สาหร่ายสีน้ำตาล (Division Phaeophyta) และสาหร่ายสีแดง (Division Rhodophyta) มีรูปร่างผันแปรตั้งแต่เล็กเซลล์เดี่ยว กลุ่มเซลล์เป็นเส้นสาย ไปจนถึงทลลัสขนาดใหญ่ แตกแขนงหรือไม่แตกแขนงพบขึ้นได้ทั้งในน้ำกร่อยและน้ำเค็ม ในระดับน้ำขึ้นน้ำลงไปจนถึงระดับต่ำกว่าน้ำขึ้นน้ำลงที่แสงส่องถึง โดยมีโครงสร้างที่ทำหน้าที่คล้ายรากไว้ยึดเกาะกับก้อนหิน ซากปะการัง เปลือกหอย หรือแทรกฝังไรซอยด์ (rhizoid) ลงในพื้นทรายปนโคลน

ลักษณะทั่วไปของสาหร่ายทะเล

สาหร่ายสีเขียวแกมน้ำเงินเป็นกลุ่มสาหร่ายจำพวกโปรแคริโอต ที่มีขนาดเล็กเซลล์เดี่ยว กลุ่มเซลล์หรือเส้นสายที่แตกแขนงได้และไม่แตกแขนง โครงสร้างของเซลล์ประกอบด้วยรงควัตถุจำพวกโคโรฟิลล์ เอ แครโรทีน แซนโทฟิลล์ และไฟโคบิลิน สาหร่ายในกลุ่มนี้ส่วนใหญ่เป็นสาหร่ายน้ำจืด มักไม่พบในทะเล

สาหร่ายสีเขียวเป็นกลุ่มสาหร่ายจำพวกยูแคริโอต มีสีเขียวเหมือนพืชชั้นสูง (grass-green) เนื่องจากมีรงควัตถุสังเคราะห์แสงพวกโคโรฟิลล์ เอ และ บี แครโรทีนและแซนโทฟิลล์ ผนังเซลล์ประกอบด้วยเซลล์ลูโลสและเพคติน สาหร่ายสีเขียวที่พบในทะเลมักมีลักษณะเป็นเส้นสายขนาดใหญ่ (macroscopic filamentous form) เป็นหลอด (siphonous form) หรือทลลัส (thalloid form)

สาหร่ายสีน้ำตาลเป็นกลุ่มสาหร่ายจำพวกยูแคริโอต มีสีน้ำตาลเนื่องจากเซลล์ประกอบด้วยรงควัตถุแคโรทีนอยด์จำพวกฟูโคแซนทีน มากกว่าโคโรฟิลล์ เอ และ ซี และแคโรทีน ทลลัสของสาหร่ายกลุ่มนี้ประกอบด้วยหลายเซลล์ (multicellular) โดยทั่วไปมองเห็นได้ด้วยตาเปล่า พบในทะเลเป็นส่วนใหญ่

สาหร่ายสีแดงเป็นกลุ่มสาหร่ายจำพวกยูแคริโอต ที่มีรงควัตถุจำพวกโคโรฟิลล์ เอ และ ดี แครโรทีน แซนโทฟิลล์ และไฟโคบิลิน โดยเฉพาะ r-phycoerythrin ซึ่งเป็นรงควัตถุที่ทำให้สาหร่ายทะเลกลุ่มนี้มีสีแดง มักพบขึ้นในทะเล มีส่วนน้อยที่พบในน้ำจืดและบนบก มีขนาดแตกต่างกัน ส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นทลลัสที่ประกอบด้วยหลายเซลล์ (multicellular)

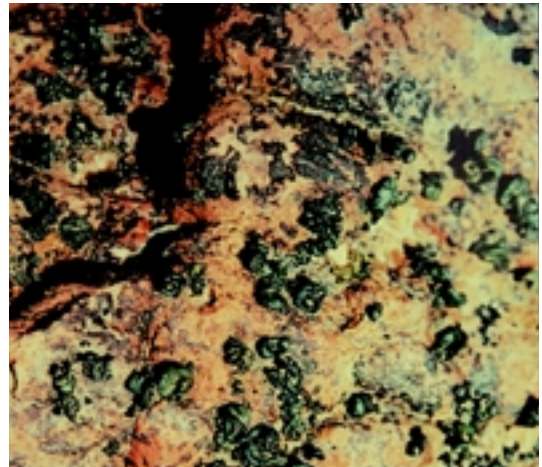
สาหร่ายทะเลที่พบในอุทยานทรัพยากรชายฝั่งอันดามันเฉลิมพระเกียรติ

ด้วยลักษณะเฉพาะของโครงสร้างภายในและภายนอก ตัวอย่างสาหร่ายทะเล ซึ่งเก็บรวบรวมจากบริเวณชายฝั่งจังหวัดระนองและพื้นที่ใกล้เคียง ในฝั่งทะเลอันดามันของประเทศไทย ได้ถูกจัดจำแนกไว้ 51 สกุล 77 ชนิด โดยจัดเป็นกลุ่มสาหร่ายสีเขียวแกมน้ำเงิน 6 สกุล 6 ชนิด กลุ่มสาหร่ายสีเขียว 13 สกุล 18 ชนิด กลุ่มสาหร่ายสีน้ำตาล 4 สกุล 12 ชนิด และกลุ่มสาหร่ายสีแดง 29 สกุล 42 ชนิด ในจำนวนนี้สาหร่ายสีแดงสกุล *Antithamnion cruciatum*, *Asparagopsis taxiformis*, *Portieria hornemannii*, *Gracilaria rubra* และสาหร่ายสีน้ำตาลสกุล *Sargassum swartzii* ถูกบันทึกเพิ่มเติมใหม่ในประเทศไทย

14- *Brachytrichia quoyi* (C. Agardh)

Bornet et Flahault • Mastigocladaceae

ทัลลัสเป็นก้อนกลมหรือรูปร่างไม่แน่นอนเส้นผ่านศูนย์กลาง 0.5-1.5 เซนติเมตร ผิวมีรอยย่น โครงสร้างภายในประกอบด้วยสายเซลล์ ซึ่งแตกแขนงได้ และมีเฮเทอโรซิสต์ สายเซลล์เรียงขนานกันหรือเรียงเป็นรัศมี ฝักตัวอยู่ในสารวุ้น ทัลลัสสีเขียวแกมน้ำเงิน ขึ้นบนก้อนหินริมหาดที่น้ำท่วมถึง เมื่อน้ำลงจะโผล่พ้นน้ำ

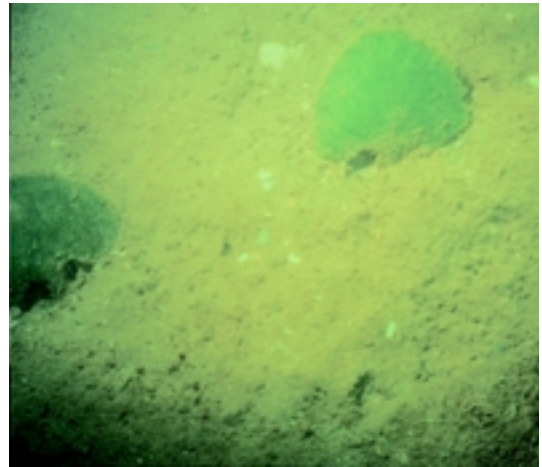


14-*Brachytrichia quoyi*

15- *Avrainvillea erecta* (Berkeley) A.

Gepp et E.S. Gepp, 1911 • elephant's ear • Udoteaceae

ทัลลัสแผ่เป็นรูปพัด สูงถึง 26 เซนติเมตร กว้าง 11.4 เซนติเมตร มีลักษณะหย่นคล้ายฟองน้ำ ประกอบด้วยเส้นสายเล็กๆ จำนวนมาก ส่วนโคนเป็นรากฝอยละเอียดยึดเม็ดทรายเข้ารวมกัน เป็นกระเปาะใหญ่ ฝักอยู่ในพื้นทรายบนโคนลึกถึง 17.5 เซนติเมตร สีเขียวเข้มหรือเขียวปนเหลือง ขึ้นบริเวณชายฝั่งที่น้ำไม่ลึก มักโผล่พ้นน้ำขณะน้ำลง

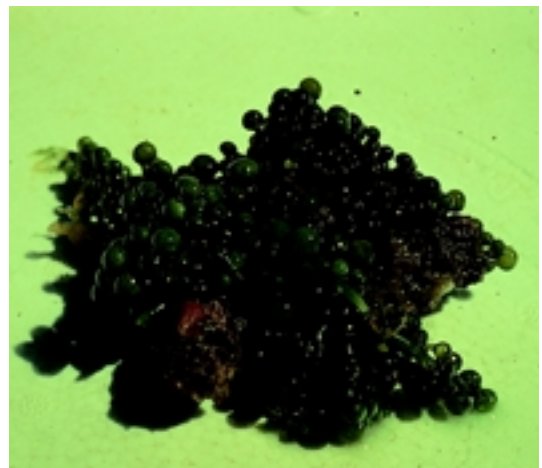


15-*Avrainvillea erecta*

16- *Caulerpa microphysa* (Weber-van

Bosse) J. Feldmann • Caulerpaceae

ทัลลัสประกอบด้วยสโตรลอน ซึ่งแตกแขนงได้และคืบคลานไปตามผิวพื้น มีรากฝอยละเอียดเกาะเป็นระยะๆ รามูลัสเป็นเม็ดกลมใส ขนาดเล็ก เส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ 1 มิลลิเมตร มีก้านสั้นๆ เรียงกันแน่นเป็นช่อสั้นๆ สูง 1-2 เซนติเมตร ลักษณะคล้ายช่อพริกไทย สีเขียวสด ขึ้นบนก้อนหินและซากปะการังหรือบนผิวพื้น ซึ่งประกอบด้วยทรายหยาบ ในระดับน้ำขึ้นน้ำลง



16-*Caulerpa microphysa*



17-*Padina japonica*

17- *Padina japonica* Yamada • Dictyotaceae

ทัลลัสขนาดเล็ก สูง 7 เซนติเมตร สีน้ำตาลปนเขียว ส่วนที่แผ่เป็นรูปพัด มีรอยฉีกขาดตื้นๆ บริเวณขอบ ผิวของทัลลัสมีคราบหินปูนทั้งด้านบนและด้านล่าง แนวอวัยวะสืบพันธุ์มี 1-2 แถบ อยู่ระหว่างขน ชั้นบนก้อนหินและเศษปะการังในแอ่งน้ำซัง หรือบริเวณแนวปะการังที่น้ำไม่ลึกนัก



18-*Sargassum swartzii*

18- *Sargassum swartzii* (Turner)

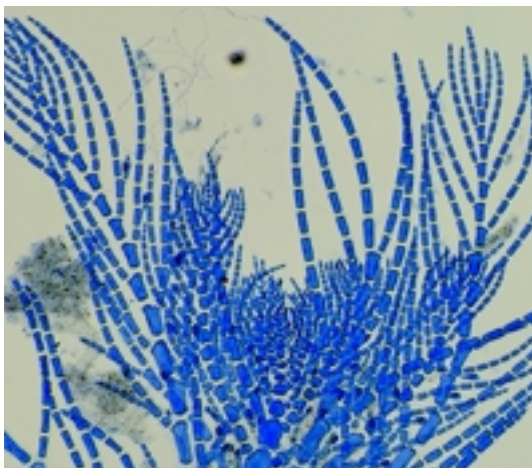
C. Agardh • Sargassaceae

ทัลลัสตั้งตรง สูงถึง 37 เซนติเมตร มีสไตป์รูปทรงกระบอกสั้นๆ สูง 0.6 มิลลิเมตร อยู่ถัดจากรากยึดเกาะรูปถ้วย แขนงที่แตกจากสไตป์แบน ขอบเรียบกว้าง 1 มิลลิเมตร ส่วนที่คล้ายใบลักษณะพอมยาวได้ถึง 5 เซนติเมตร กว้าง 3 มิลลิเมตร ขอบมีรอยหยักเล็กน้อยไม่ชัดเจน ฤดูกาลมีลักษณะกลมหรือรี อวัยวะสืบพันธุ์เป็นแท่งรูปทรงกระบอกอยู่รวมกัน เป็นข้อสีน้ำตาลเข้ม ชั้นบนก้อนหินในระดับน้ำขึ้นน้ำลงหรือต่ำกว่า

19- *Antithamnion cruciatum* (C. Agardh)

Nägeli • Ceramiaceae

ทัลลัสมีลักษณะเป็นเส้นสาย บอบบาง ตั้งตรง สูงถึง 5 เซนติเมตร สีชมพูแดง แตกแขนงมาก แบบสลับตรงส่วนล่างและตรงข้ามเป็นคู่ๆ บริเวณส่วนบนของทัลลัส ปลายทัลลัสมักแตกแขนงแน่น แผ่ออกเป็นคู่ๆ แขนงย่อยประกอบด้วยเซลล์แถวเดียว (uniseriate) 10 ถึง 13 เซลล์เรียงจากฐานถึงปลายยอด อาจมีหรือไม่มีต่อมเซลล์ (gland cell) ถ้ามีจะพบบริเวณฐานของแขนงสั้น ระยะสืบพันธุ์จะสร้างเตตราสปอร์แบบคูซิเอต (cruciate) บนแขนงย่อย ทัลลัสมักขึ้นเป็นกระจุกบนซากปะการัง ฟองน้ำ หรือบนก้อนหินขึ้นในระดับน้ำขึ้นน้ำลง



19-*Antithamnion cruciatum*

20- *Asparagopsis taxiformis* (Delile)

Trevisan, 1845 • red sea plume •
Bonnemaisoniaceae

ทลลัสซีชมพูแดง ประกอบด้วยส่วนที่คืบคลาน (creeping portion) และ ส่วนที่ตั้งตรง (erect portion) ส่วนที่ตั้งตรงมีลักษณะอ่อนนุ่มแบบขนนก (feathery) สูง 3-5 เซนติเมตร แตกแขนงมากออกโดยรอบจากแกนกลางจนเป็นพุ่มแขนงเหมือนขนนก (featherlike) พบขึ้นในบริเวณที่มีแสงน้อย เช่น ซอกโขดหินและจมอยู่ใต้น้ำทะเลตลอดเวลา



20-*Asparagopsis taxiformis*

21- *Catenella nipae* Zanardini •

Caulacanthaceae

ทลลัสซีมีลักษณะเป็นข้อสั้นๆ เรียงต่อกัน โดยมีรากเกิดที่ปลายของแต่ละข้อสำหรับยึดเกาะบนรอกแสม แตกแขนงแบบคู่หรือแบบ 3 แขนง แต่ละข้อเรียวยาว ความยาว 2-5 มิลลิเมตร กว้าง 1 มิลลิเมตร บางครั้งขึ้นหนาแน่น จนเป็นพุ่มคลุมรอกแสม ทลลัสซีน้ำตาลเข้มหรือดำ สีจะซีดเมื่อโดนแดดจัด ขึ้นบริเวณชายฝั่งที่มีน้ำท่วมถึง และโผล่พ้นน้ำขณะน้ำลง



21-*Catenella nipae*

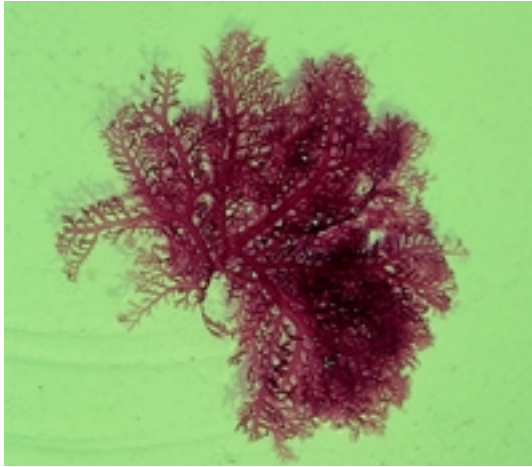
22- *Gracilaria rubra* C.F. Chang et B.M.

Xia • Gracilariaceae

ทลลัสซีตั้งตรง รูปทรงกระบอก สูงถึง 25 เซนติเมตร แตกแขนงแบบสลับ แต่ละแขนงพอมเรียวยาว โคนของแขนงคอดเว้า ปลายเรียวยาวแหลม ระยะสปีพันธุ์สร้างซิสโตคราป (cystocarp) สีชมพูแดง รูปครึ่งวงกลมและฐานไม่คอด พบขึ้นบนเปลือกหอย เศษหินกรวด บริเวณที่พื้นโคลนปนทราย ซึ่งน้ำค่อนข้างขุ่น



22-*Gracilaria rubra*



23-Portieria hornemannii

23- Portieria hornemannii (Lyngbye) P.C.

Silva • Rhizophyllidaceae

ทลัสสีแดงเข้ม ตั้งตรง รูปทรงปิรามิด สูง 6-13 เซนติเมตร การแตกแขนงลักษณะทรงปิรามิดแบน แขนงเรียงแผ่ออกคล้ายร่างแห แขนงหลักกว้าง 1 มิลลิเมตร ปลายของแขนงย่อยแต่ละแขนงม้วนงอ (inrolled tip) ขึ้นเกาะบนโขดหิน ซากปะการัง ในระดับน้ำขึ้นน้ำลงหรือต่ำกว่า โดยมีรากเล็กๆ รูปถ้วย (discoïd hold fast) สำหรับยึดเกาะ

หญ้าทะเล

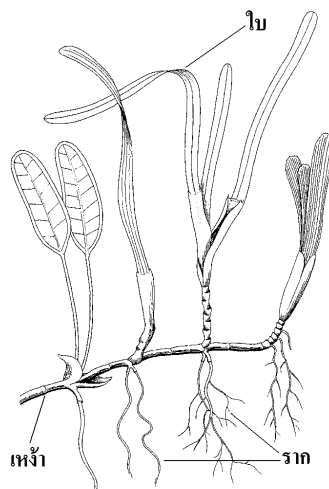
ชัชวี สุพันธุ์วนิช

หญ้าทะเล (Seagrasses) เป็นพืชใบเลี้ยงเดี่ยว มีโครงสร้างต่างๆ เช่นเดียวกับหญ้าที่ขึ้นบนบกโดยทั่วไป แต่เนื่องจากเป็นพืชที่ขึ้นบริเวณชายฝั่งในเขตน้ำขึ้นน้ำลง จึงได้รับผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงคุณสมบัติน้ำทะเลทั้งทางด้านกายภาพและเคมี เช่น ความเค็ม ระดับความลึกของน้ำ การพังพังแห่งน้ำลง ความเข้มข้นของแสง เป็นต้น ปัจจัยต่างๆ เหล่านี้ ทำให้หญ้าทะเลต้องพัฒนาลักษณะของ ราก ลำต้น ใบ ดอก และผลให้เหมาะต่อการเจริญเติบโตและแพร่พันธุ์ มีความทนทานต่อความรุนแรงของคลื่นลมได้ดี ส่วนของลำต้นที่ทอดยาวไปได้พื้นหรือเรียกว่าเหง้า (รูปที่ 24) มีความแข็งแรงและเจริญเติบโตสานกันไปมายึดดินได้ดี จึงช่วยลดการถูกกัดเซาะและการพังทลายบริเวณชายฝั่งทะเล ภายในใบมีช่องอากาศจำนวนมาก ทำให้ใบสามารถตั้งตรงได้ในน้ำ ซึ่งจะช่วยลดความรุนแรงของกระแสน้ำเหมาะเป็นที่หลบภัยและอาศัยหากินของสัตว์น้ำนานาชนิด บนใบหญ้าทะเลมีสิ่งมีชีวิตขนาดเล็ก

อาศัยเป็นจำนวนมาก ได้แก่ สาหร่าย ไดอะตอม โปรโตซัว ไฮโดรซัว ไล้เดือนทะเล ทากทะเล หอยขนาดเล็ก เป็นต้น สิ่งมีชีวิตขนาดเล็กเหล่านี้เป็นอาหารที่สำคัญของสัตว์น้ำวัยอ่อน นอกจากนี้ยังมีสัตว์น้ำหลายชนิดที่กินหญ้าทะเลเป็นอาหาร เช่น ปลาบางชนิด เต่าตนุ และพะยูน ซึ่งพบหากินในแนวหญ้าทะเลเท่านั้น

ในประเทศไทย มีหญ้าทะเลทั้งหมด 12 ชนิดแพร่กระจายบริเวณอ่าวไทยและฝั่งทะเลอันดามัน จากการสำรวจพื้นที่ศึกษาของสถานีวิจัยทรัพยากรชายฝั่งระนอง บริเวณหมู่เกาะก่า จังหวัดระนอง ถึงปากคลองคุระ หาดทุ่งนางดำ จังหวัดพังงา พบหญ้าทะเลทั้งสิ้น 10 ชนิด จึงนับว่าบริเวณนี้มีความหลากหลายของหญ้าทะเลสูง และมีการแพร่กระจายเป็นบริเวณกว้าง ส่งผลให้มีความอุดมสมบูรณ์ของสัตว์น้ำ บริเวณนี้จึงมีความสำคัญต่อระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมชายฝั่ง รวมถึงเป็นแหล่งอาชีพซึ่งมีความสำคัญต่อความเป็นอยู่ของประชาชนในท้องถิ่นเป็นอย่างยิ่ง

22



รูปที่ 24 ลักษณะโดยทั่วไปของหญ้าทะเล



25-Enhalus acoroides • หญ้าชะเงาใบยาว
• tropical eelgrass

ขณะน้ำลงดอกเพศเมียจะชูดอกไว้ละอองเกสรเพศผู้จากดอกเพศผู้ที่ลอยมาติดตามกลีบดอก หลังจากได้รับการผสมแล้ว ก้านดอกเพศเมียจะบิดขดเป็นเกลียวและหดสั้นที่บริเวณโคนต้นหรือพันอยู่ที่โคนต้น เมื่อผลมีขนาดใหญ่ขึ้น พบแพร่กระจายจำนวนมากบริเวณหาดทุ่งนางดำ ปากคลองคุระ จ.พังงา ซึ่งพื้นเป็นทรายปนโคลน มักขึ้นปะปนกับหญ้าทะเลชนิด *Halophila ovalis*

**25- Enhalus acoroides (Linnaeus f.)
Royle, 1840 • หญ้าชะเงาใบยาว •
tropical eelgrass • Hydrocharitaceae**

ต้นเกิดจากเหง้าซึ่งมีเส้นผ่านศูนย์กลาง 1.2-1.5 เซนติเมตร ฝังอยู่ใต้ดิน มีเส้นใยสีดำยาว และเหนียว ซึ่งเป็นส่วนของขอบใบที่เน่าสลายไปแล้วปกคลุมอยู่รอบเหง้า มีรากแข็งแรงสีเขียวจำนวนมาก ไม่แตกแขนง เส้นผ่านศูนย์กลางขนาด 3-5 มิลลิเมตร มีความยาวถึง 20 เซนติเมตร มีใบ 3-5 ใบยาว 92-129 เซนติเมตร กว้าง 1.2-1.9 เซนติเมตร ขอบใบหนา ปลายใบมน ใบอ่อนจะมีรอยหยักที่ปลายใบ มีการผสมเกสรที่ผิวน้ำ

26- Halophila beccarii Ascherson, 1871
• หญ้าเงาแคระ • estuarine spoon-grass
• Hydrocharitaceae



26-Halophila beccarii • หญ้าเงาแคระ
• estuarine spoon-grass

เหง้ามีลักษณะพอมยาว มีเส้นผ่านศูนย์กลางสั้นกว่า 1 มิลลิเมตร ข้อมีช่วงห่างกัน 1.2-2.9 เซนติเมตร ก้านใบสั้นและพอม มีความยาว 0.7-1.3 เซนติเมตร ตัวใบเรียบ กว้างประมาณ 0.2 เซนติเมตร ยาว 0.7-0.9 เซนติเมตร รากเกิดจากข้อ มีจำนวน 1 เส้นไม่แตกแขนง ยาวประมาณ 3 เซนติเมตร มีเส้นใบ 3 เส้น คือ เส้นกลางใบซึ่งมองเห็นได้ชัดเจน ยาวจากโคนใบจรดปลายใบ เส้นขอบใบ 2 เส้น เกิดจากฐานของเส้นกลางใบขนานกับขอบใบไปจรดเส้นกลางใบในตำแหน่ง

ต่ำจากปลายใบเล็กน้อย ไม่มีเส้นขวางใบ ผิวใบเรียบ ขอบใบเรียบ มีใบเกล็ด 1 คู่ รองรับที่ฐานใบ โคนใบแผ่กว้างเป็นกาบหุ้ม พบแพร่กระจายบริเวณปากคลองคุระและหาดทุ่งนางดำ ใกล้เนินทรายและจะโผล่พ้นน้ำขณะน้ำลง มักพบขึ้นเป็นกลุ่มๆ ใกล้กับหญ้าทะเลชนิด *Halophila minor*

27- *Halophila decipiens* Ostenfeld, 1902

- หญ้าเงาใส • veinless spoon-grass
- Hydrocharitaceae

เหง้ามีลักษณะพอมบาง มีเส้นผ่านศูนย์กลางสั้นกว่า 1 มิลลิเมตร ข้อมีช่วงห่าง 1.2-2.7 เซนติเมตร มีราก 1 เส้น เกิดจากข้อแต่ละข้อมีใบ 2-3 ใบ ตัวใบเรียวกว้าง 0.2-0.4 เซนติเมตร ยาว 0.5-1.2 เซนติเมตร ผิวใบมีขนทั้งทางด้านบนและด้านล่าง มีเส้นขวางใบ 6-8 คู่ ขอบใบมีรอยหยักเล็กๆ โคนก้านใบแผ่กว้าง มีใบเกล็ดรองรับ 1 คู่ ใบเกล็ดมีขนด้านนอกพบแพร่กระจายบริเวณเกาะไขใหญ่ ที่ระดับความลึกประมาณ 6 เมตร ขึ้นอยู่บนเนินทรายใต้น้ำ มักไม่ขึ้นปนกับหญ้าทะเลชนิดอื่น มีเพียงเล็กน้อยที่ขึ้นปะปนกับหญ้าทะเลชนิด *Halodule uninervis*



27- *Halophila decipiens* • หญ้าเงาใส
• veinless spoon-grass

24

28- *Halophila minor* (Zollinger) den Hartog, 1957 • หญ้าใบมะกรูด • small spoon-grass • Hydrocharitaceae

ใบมีขนาดเล็ก ต้นเกิดจากเหง้าซึ่งมีลักษณะพอมบาง เส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ 0.8 มิลลิเมตร ข้อมีช่วงห่าง 0.9-1.4 เซนติเมตร แต่ละข้อมีราก 1 เส้น และมีใบ 2 ใบ ก้านใบยาว 0.7-1.5 เซนติเมตร ตัวใบยาว 0.6-0.8 เซนติเมตร กว้าง 0.2-0.4 มิลลิเมตร ขอบใบเรียบปลายใบมน มีเส้นขวางใบน้อยกว่า 10 คู่ ที่โคนใบมีใบเกล็ดรองรับ 1 คู่ พบแพร่กระจายบริเวณหาดทุ่งนางดำขึ้นเป็นกลุ่มบริเวณเนินทรายใกล้กับหญ้า *Halophila beccarii* ขณะน้ำลงจะโผล่พ้นน้ำประมาณ 2-3 ชั่วโมง นอกจากนี้ยังพบบริเวณฝั่งตะวันออกเฉียงเหนือของเกาะไขใหญ่ บนเนินทรายใต้น้ำ ที่ระดับความลึก 2-3 เมตร



28- *Halophila minor* • หญ้าใบมะกรูด
• small spoon-grass



29-*Halophila ovalis* • หญ้าใบมะกรูด
• spoon-grass



30-*Halophila ovalis* • หญ้าใบมะกรูด
• spoon-grass



31-*Thalassia hemprichii* • หญ้าเต่า
• dugong grass

29-30 *Halophila ovalis* (R. Brown) Hooker
f., 1858 • หญ้าใบมะกรูด • spoon-
grass • Hydrocharitaceae

ส่วนเหง้าและต้นมีลักษณะอวบน้ำ มีเส้นผ่านศูนย์กลางยาว 0.5-1.0 มิลลิเมตร มีช่วงห่างระหว่างข้อ 1.1-4.3 เซนติเมตร แต่ละข้อจะมีใบ 2 ใบ และราก 1 เส้น ไม่แตกแขนง ก้านใบมีลักษณะอวบน้ำ ยาว 1.4-5.6 เซนติเมตร ใบมีรูปร่างรี รูปไข่ สีเขียวอมเหลืองถึงเขียวเข้ม มีความยาว 0.8-2.5 เซนติเมตร กว้าง 0.4-1.2 เซนติเมตร ปลายใบกลมมน ขอบใบเรียบ มีเส้นกลางใบเห็นได้ชัดเจน จำนวน 1 เส้น มีเส้นขวางใบแยกออกจากเส้นกลางใบ จำนวนมากกว่า 12 คู่ ปลายจะไปจรดกับเส้นขอบใบ ที่โคนก้านใบจะมีใบเกล็ด 1 คู่ หญ้าทะเลชนิดนี้มีลักษณะอวบน้ำจึงเปราะง่าย พบแพร่กระจายบริเวณปากคลองคุระ หาดทุ่งนางดำ เกาะไขใหญ่ และเกาะลูกก่าตอก พบขึ้นเป็นกลุ่มเพียงชนิดเดียวหรือขึ้นปะปนกับหญ้าทะเลชนิด *Halodule pinifolia*, *Cymodocea serrulata* หรือ *Halodule uninervis* ในช่วงน้ำลงหญ้าทะเลชนิดนี้จะโผล่พ้นน้ำฝั่งแห้งประมาณ 2-3 ชั่วโมง พบมีการแพร่กระจายตั้งแต่เขตน้ำขึ้นน้ำลงไปจนถึงระดับความลึก 6 เมตร

31- *Thalassia hemprichii* (Ehrenberg)
Ascherson, 1871 • หญ้าเต่า, หญ้าชะเงา-
เต่า • dugong grass • Hydrocharitaceae

ต้นเกิดจากเหง้าซึ่งมีลักษณะแข็งแรง มีเส้นผ่านศูนย์กลางยาว 2-4 มิลลิเมตร มีใบ 2-3 ใบ ลำต้นสั้น ใบมีความยาว 3.0-9.0 เซนติเมตร ส่วนล่างเป็นกาบใบ ใสไม่มีสี มีความยาวประมาณ 2.0-3.0 เซนติเมตร ตัวใบสีเขียวเข้ม ยาว 1.0-6.0 เซนติเมตร กว้าง 0.6-0.8 เซนติเมตร มีเส้นใบเรียงขนานตามความยาวใบจำนวน 9-12 เส้น เห็นเส้นใบได้ชัดเจน ระหว่างเส้นใบจะมีเส้น

ขวางเชื่อมเป็นระยะ ปลายใบมีลักษณะมนมีรอยหยักเมื่อใบแก่ ส่วนตัวใบจะเนาเปื่อย คงเหลือแต่ส่วนที่เป็นกาบใบหุ้มต้นซ้อนกันเป็นชั้นๆ มีการแพร่กระจายบริเวณอ่าวเขาควาย เกาะลูกกำตักเพียงเล็กน้อย ประมาณ 1-2 ตารางเมตร นอกจากนี้ยังมีการแพร่กระจายที่เกาะไขใหญ่ทางด้านทิศใต้ระหว่างแนวปะการังและชายฝั่ง ซึ่งเป็นบริเวณที่มีพื้นเป็นซากปะการัง ระดับน้ำตื้น มีความลึก 0.5 เมตร ขณะน้ำลง

32-33 *Cymodocea serrulata* (R.Brown)

Ascherson and Magnus, 1870 •

หญ้าชะเงาใบสั้น • toothed

seagrass • Cymodoceaceae

ต้นตั้งตรงเกิดจากเหง้าแข็งแรงซึ่งมีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางยาว 1.5-2.5 มิลลิเมตร มีช่วงห่างระหว่างข้อ 3.2-7.1 เซนติเมตร ต้นสูง 4.6-26.0 เซนติเมตร แต่ละต้นมีใบ 2-4 ใบ ใบมีสีเขียวเข้ม กาบใบยาว 1.2-3.7 เซนติเมตร ตัวใบยาว 3.2-22.5 เซนติเมตร กว้าง 0.5-0.8 เซนติเมตร ปลายใบมน มีรอยหยักเล็กๆ ขอบใบด้านข้างตอนล่างเรียบ เห็นเส้นกลางใบได้ชัดเจน มีเส้นขนานจำนวน 15-17 เส้น ที่ส่วนต้นจะมีรอยแผลเกิดเป็นวงรอบซึ่งเกิดจากการหลุดร่วงของใบแก่ รากเกิดจากบริเวณส่วนต้นและข้อ แต่ละต้นมีราก 1-7 เส้น แตกแขนงได้ พบแพร่กระจายบริเวณหาดทุ่งนางดำ เกาะลูกกำตักและเกาะไขใหญ่ ขณะน้ำลงหญ้าทะเลชนิดนี้จะโผล่พ้นน้ำเป็นเวลา 2-3 ชั่วโมง และมีการแพร่กระจายไปจนถึงระดับความลึก 6 เมตร มักขึ้นเป็นกลุ่มไม่ปะปนกับหญ้าทะเลชนิดอื่น ขึ้นปนกับหญ้าทะเลชนิด *Halophila ovalis* และ *Halodule uninervis* ในบางบริเวณ



32-*Cymodocea serrulata*

• หญ้าชะเงาใบสั้น • toothed seagrass



33-*Cymodocea serrulata*

• หญ้าชะเงาใบสั้น • toothed seagrass



34-*Halodule pinifolia* • หญ้าพมนาง
• fiber-strand grass



35-*Halodule uninervis* • หญ้าชะเงาใบสั้น
• fiber-strand grass

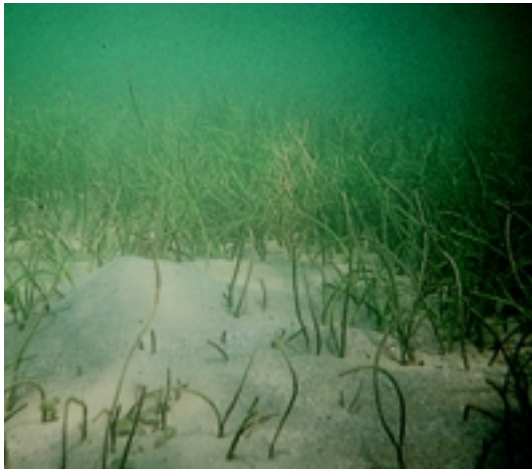
34- *Halodule pinifolia* (Miki) den Hartog, 1964 • หญ้าพมนาง • fiber-strand grass • Cymodoceaceae

ต้นตั้งตรงเกิดจากเหง้ามีลักษณะพอมบาง มีเส้นผ่านศูนย์กลางไม่เกิน 1 มิลลิเมตร ช่วงระหว่างเหง้ายาว 1.2-3.6 เซนติเมตร รากไม่แตกแขนงเกิดจากข้อ มี 2-4 เส้นต่อข้อ แต่ละต้น มีใบ 2-3 ใบ ใบเรียวยาวเล็กพอมยาว ส่วนล่างเป็นกาบใบมีความยาว 1.2-2.8 เซนติเมตร แผ่นใบยาว 5.6-23.0 เซนติเมตร กว้างประมาณ 0.6 มิลลิเมตร ปลายใบมนแบบ obtuse มีรอยหยักเป็นฟันเลื่อย (serration) ขอบใบเรียบ เห็นเส้นกลางใบได้อย่างชัดเจนบริเวณปลายใบ ไม่พบดอกและผลในช่วงที่ทำการสำรวจ พบแพร่กระจายบริเวณหาดทุ่งนางดำ และเกาะลูกก่าตก ที่ระดับความลึก 1-3 เมตร ที่หาดทุ่งนางดำ หญ้าทะเลชนิดนี้จะขึ้นปะปนกับหญ้าทะเลชนิด *Halophila ovalis*

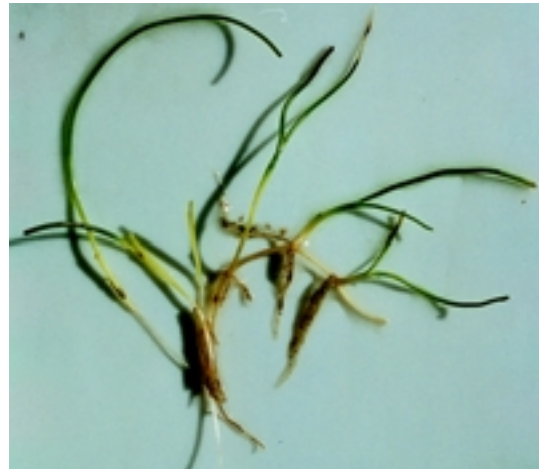
35- *Halodule uninervis* (Forsskål) Ascherson, 1882 • หญ้าชะเงาใบสั้น, หญ้าชะเงาเขียวปลายใบแฉก • fiber-strand grass • Cymodoceaceae

ต้นตั้งตรงเกิดจากเหง้าซึ่งมีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางยาว 0.6-1.2 มิลลิเมตร ช่วงระหว่างเหง้ายาว 1.4-4.7 เซนติเมตร รากเกิดจากเหง้ามีจำนวน 4-10 เส้น ลำต้นสั้น ที่ส่วนต้นจะเห็นรอยซึ่งเกิดจากการหลุดร่วงของใบ มีใบ 2-3 ใบ สีเขียวเข้ม กาบใบยาว 1.0-3.0 เซนติเมตร แผ่นใบยาว 2.7-11.6 เซนติเมตร กว้าง 2.0-3.0 มิลลิเมตร ส่วนโคนใบจะแคบ ขอบใบเรียบ

ปลายใบแบ่งเป็น 3 ลอน (tridentate) เห็นเส้นกลางใบได้อย่างชัดเจน มีเส้นขอบใบข้างละ 2 เส้น พบแพร่กระจายบริเวณหาดทุ่งนางดำ เกาะลูกก่าตก และเกาะไขใหญ่ เมื่อน้ำลงหญ้าทะเลชนิดนี้จะโผล่พ้นน้ำเป็นเวลาประมาณ 2-3 ชั่วโมง และมีการแพร่กระจายไปจนถึงระดับความลึก 6 เมตร มักพบขึ้นเป็นกลุ่มไม่ปะปนกับหญ้าทะเลชนิดอื่น บางแห่งพบขึ้นปะปนกับหญ้าทะเลชนิด *Halophila ovalis*, *Halophila decipiens* หรือ *Syringodium isoetifolium*



36-*Syringodium isoetifolium* • หญ้าใบสน
• syringe grass



37-*Syringodium isoetifolium* • หญ้าใบสน
• syringe grass

36-37 *Syringodium isoetifolium* (Ascherson) Dandy, 1939 • หญ้าใบสน • syringe grass •
Cymodoceaceae

ต้นตั้งตรงเกิดจากเหง้าซึ่งมีเส้นผ่านศูนย์กลางยาว 1.5-2.0 มิลลิเมตร ระยะระหว่างข้อ 1.5-3.3 เซนติเมตร รากเกิดจากข้อ 2-5 เส้น ต้นสูง 8.5-34.0 เซนติเมตร แต่ละต้นมีใบ 1-3 ใบ ส่วนกาบใบยาว 1.8-2.7 เซนติเมตร ใบมีลักษณะกลม ทรงกระบอก อวบน้ำ เปราะและหักง่าย แผ่นใบยาว 5.0-31.0 เซนติเมตร มีเส้นผ่านศูนย์กลางยาว 1.0-1.5 มิลลิเมตร แพร่กระจายบริเวณหาดทุ่งนางดำ และเกาะลูกกำตัก พบที่ระดับความลึก 1-5 เมตร อยู่รวมกันเป็นกลุ่ม ไม่ขึ้นปะปนกับหญ้าทะเลชนิดอื่น

พันธุ์ไม้ป่าชายเลน

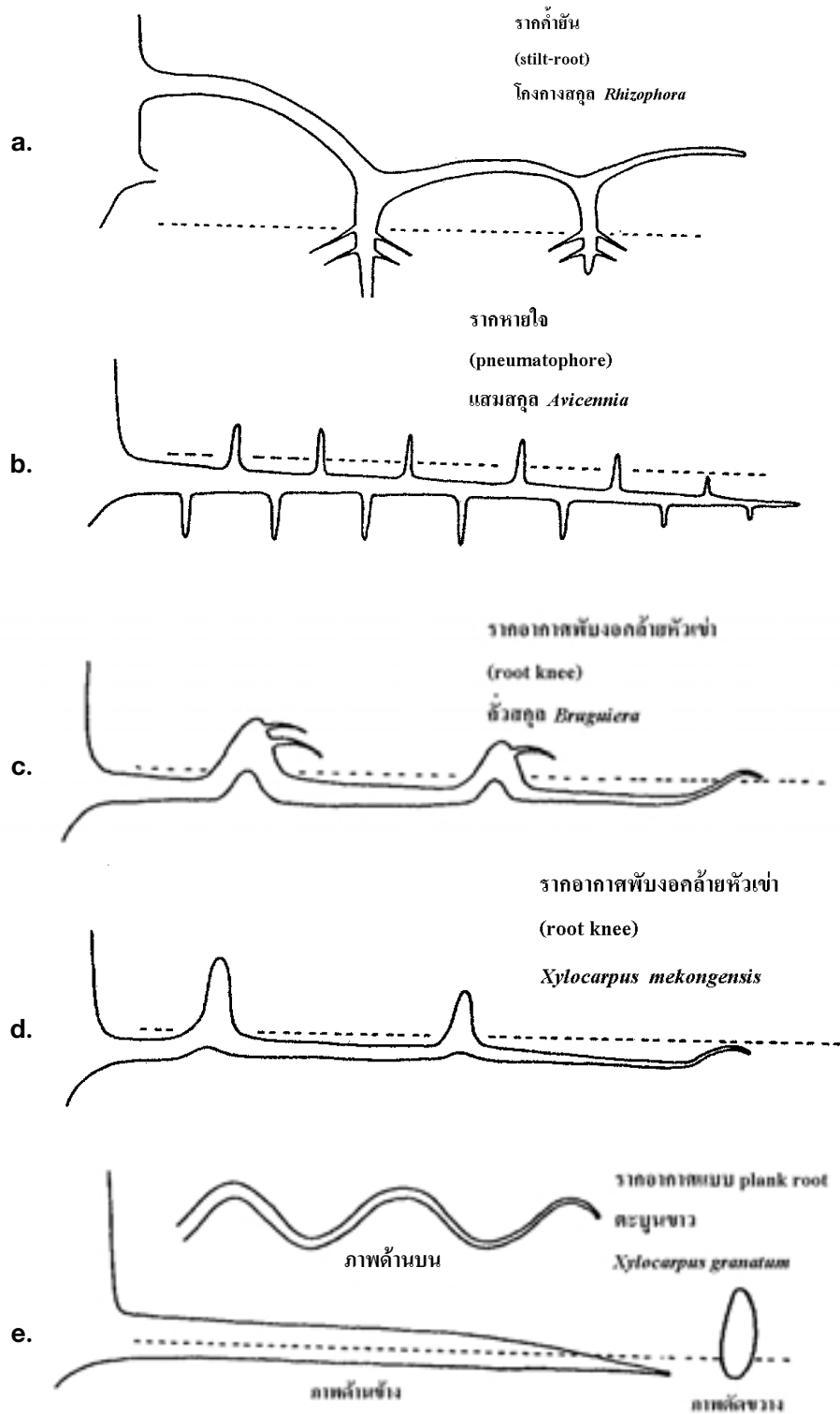
สมโภชน์ นิมสังติเจริญ จิตติมา อายุตตะกะ

ป่าชายเลนมีระบบนิเวศที่ซับซ้อนและอุดมสมบูรณ์ สมาชิกที่สำคัญคือ พันธุ์ไม้ป่าชายเลน (Mangrove plants) ซึ่งเป็นผู้ผลิตเบื้องต้นที่สำคัญในระบบ พันธุ์ไม้ป่าชายเลนจะพบแพร่กระจายอยู่ในเขตร้อน ทำให้ป่าที่มีพันธุ์ไม้เหล่านี้เรียกว่า ป่าชายเลนหรือ mangrove swamp หรือ mangrove forest ในขณะที่ในเขตอบอุ่น บริเวณพื้นที่ชุ่มน้ำในเขตชะวากทะเลที่เรียกว่า ที่ลุ่มน้ำเค็ม หรือ salt marsh จะปกคลุมด้วยพรรณไม้ขนาดเล็ก ส่วนใหญ่เป็นพวกหญ้าที่ทนต่อความเค็มได้ เช่น หญ้าสกุล *Spartina*, *Salicornia* และ *Distichlis* เป็นต้น ทำให้พื้นที่ชุ่มน้ำบริเวณดังกล่าวมีระบบที่ซับซ้อนและอุดมสมบูรณ์น้อยกว่าป่าชายเลน

ป่าชายเลนเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยที่เชื่อมระหว่างป่าบกกับชายหาด ทำให้ป่าชายเลนประกอบด้วยพันธุ์ไม้ป่าชายเลนที่แท้จริงและพรรณไม้อื่นๆ ที่พบในป่าพรุและป่าบก รวมทั้งไม้เถาเลื้อย ไม้เกาะติดและเฟิร์น ยิ่งทำให้ป่าชายเลนมีความสวยงามตามธรรมชาติมากยิ่งขึ้น ทั้งยังทำให้บริเวณนี้อุดมสมบูรณ์ด้วยอินทรีย์สารและ

ธาตุอาหารต่างๆ จากแผ่นดิน นอกจากนั้นพันธุ์ไม้ป่าชายเลนมีระบบรากที่ทำให้เจริญเติบโตได้ดีในดินเลนดำที่มีความผันแปรของความเค็ม และบางครั้งทำหน้าที่คล้ายกับดักอินทรีย์สารและตะกอนดิน ส่วนหนึ่งที่สำคัญของระบบรากคือ รากอากาศ (aerial roots) ซึ่งหมายถึงรากที่โผล่พ้นน้ำจะสัมผัสโดยตรงกับอากาศอย่างน้อยช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งในแต่ละวัน รากอากาศมีหลากหลายแบบ ได้แก่ รากค้ำยัน (stilt-root) ในสกุล *Rhizophora* รากหายใจแบบ pneumatophore ของแสมสกุล *Avicennia* รากหายใจพับงอคล้ายหัวเข่า (root knee) ในไม้พวกถั่ว และพังกาหัวสุ่มสกุล *Bruguiera* และตะบัน ตะบันในสกุล *Xylocarpus* และรากหายใจที่มีลักษณะคล้ายริบบิ้นขดยื่นจากโคนต้น (plank root) ในตะบันขาว (*Xylocarpus granatum*) เป็นต้น (รูปที่ 38) ชนิดและลักษณะของรากอากาศจะแตกต่างในพันธุ์ไม้ป่าชายเลนแต่ละชนิด นอกจากทำให้เกิดความซับซ้อนในระบบนิเวศบริเวณพื้นของป่าชายเลนแล้ว ยังสามารถใช้เป็นลักษณะช่วยในการจำแนกกลุ่มหรือชนิดของพันธุ์ไม้ได้อีกด้วย





รูปที่ 38 รากอากาศ (aerial roots) แบบต่างๆ ของพันธุ์ไม้ป่าชายเลน
 (ดัดแปลงจาก Tomlinson, P. 1994. The Botany of Mangroves. Cambridge Univ. Press)



39a-*Rhizophora mucronata* • โกงกางใบใหญ่
• red mangrove



39b-*R. apiculata* • โกงกางใบเล็ก

39a- *Rhizophora mucronata* Lamk. 1804 • โกงกางใบใหญ่ • red mangrove • Rhizophoraceae

39b-*R. apiculata* Bl. 1827 • โกงกางใบเล็ก • Rhizophoraceae

เป็นไม้ยืนต้นขนาดใหญ่สูงตั้งแต่ 20-25 เมตร มีรากค้ำยัน stilt-root ยื่นระโยงระยางจากโคนต้น ขอบขึ้นในที่ดินเลนอ่อนถึงดินค่อนข้างแข็ง บริเวณน้ำเค็มถึงน้ำกร่อย มีน้ำท่วมสม่ำเสมอ ใบมีขนาดใหญ่ ปลายแหลม ผลมีลักษณะเป็นฝักยาว เมื่อตกปักลงดินสามารถเจริญเป็นต้นอ่อน ความแตกต่างระหว่างโกงกางใบใหญ่และโกงกางใบเล็กสังเกตที่ โกงกางใบใหญ่มีลำต้นพิวหยาบ ใบและฝักมีขนาดใหญ่กว่า และรากอากาศไม่มีลายทางยาวสีน้ำตาลอ่อน

40- *Bruguiera gymnorrhiza* (L.) Lamk.
1797-8 • พังกาหัวสุมดอกแดง •
Rhizophoraceae

เป็นไม้ยืนต้นขนาดใหญ่สูง 20-25 เมตร มีรากอากาศคล้ายเข่า knee-root รากค้ำยันขึ้นชิดโคนต้นลักษณะเป็นแบบ buttress แตกต่างจากโกงกาง และ ชอบขึ้นบริเวณน้ำกร่อย ดินค่อนข้างแข็ง น้ำท่วมเป็นครั้งคราว ใบมีลักษณะคล้ายโกงกางใบเล็ก ดอกสีแดงมีลักษณะคล้ายส้มไม้ ผลเป็นฝักมีลักษณะค่อนข้างป้อมเป็นเหลี่ยม

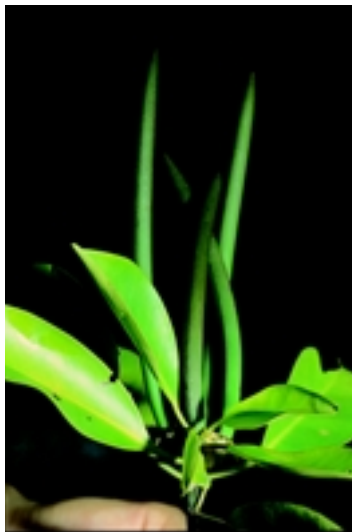


40-*Bruguiera gymnorrhiza*
• พังกาหัวสุมดอกแดง

41a- *Bruguiera cylindrica* (L.) Bl. 1827 • ถั่วขาว • Rhizophoraceae

41b- *B. parviflora* Wight and Arnold ex Griffith 1936 • ถั่วดำ • Rhizophoraceae

เป็นไม้ยืนต้นขนาดกลาง สูง 15-20 เมตร มีรากอากาศคล้ายหัวเข่า (knee root) ชอบขึ้นบริเวณน้ำกร่อย ดินค่อนข้างแข็ง ใบมีขนาดเล็กปลายใบแหลม ดอกสีขาวออกดอกตลอดปี ถั่วดำแตกต่างจากถั่วขาวที่สีของใบจะเขียวเข้ม ฝักมีขนาดเล็กยาวค่อนข้างตรง ส่วนถั่วขาวใบจะออกสีเหลือง ส่วนฝักมีขนาดใหญ่กว่าและจะงอโค้งเล็กน้อย



41a-*Bruguiera cylindrica*
• ถั่วขาว



41b-*B. parviflora*
• ถั่วดำ



42a-*Ceriops tagal* • โปรงแดง
 42a-*Ceriops tagal* (Perr.) C.B. Robinson 1908 • โปรงแดง • Rhizophoraceae
 42b-*C. decandra* (Griff.) Ding Hou 1958 • โปรงขาว • Rhizophoraceae



เป็นไม้พุ่มถึงไม้ยืนต้นขนาดกลาง ที่ชอบขึ้นในที่ดินค่อนข้างแข็งปนทราย ทนความเค็มได้ดี รากหายใจมีทั้งแบบเข่าและรากค้ำยันติดโคนต้น ใบขนาดเล็กปลายมน ดอกขนาดเล็กสีขาว โปรงแดง เป็นไม้ยืนต้นขนาดกลาง จะพบเห็นทั่วไปตามป่าชายเลน ฝักมีขนาดเล็กยาวห้อยลงพื้น ส่วนโปรงขาว เป็นไม้พุ่ม จะขึ้นอยู่บริเวณรอยต่อป่าบก ฝักจะมีขนาดเล็กและชี้ขึ้นฟ้า



43a-*Avicennia alba* • แสมขาว



43b-*Avicennia alba* • แสมขาว



43c-*A. officinalis* • แสมดำ

43a, b - *Avicennia alba* Blume 1826

• แสมขาว • Avicenniaceae

43c- *A. officinalis* L. 1753 • แสมดำ

• Avicenniaceae

43d- *A. marina* (Forsk.) Vierh. 1907

• แสมทะเล • Avicenniaceae



43d-*A. marina* • แสมทะเล

แสมเป็นไม้ยืนต้นขนาดใหญ่ สูง 15-20 เมตร ใบมีขนาดเล็ก ปลายใบแหลมถึงมน ดอกมีสีเหลือง เป็นกลุ่มไม้เบิกนำขึ้นได้ดีในทุกสภาพ ตั้งแต่ที่ดินเลนอ่อนถึงดินทราย มีรากอากาศคล้ายแสมขาวหรือนิ้วมือ ลักษณะเด่นของแสมขาวคือมีใบคล้ายรูปหอก และผลยาวเรียวยาวคล้ายพริก ส่วนแสมดำใบจะกว้างกว่า ปลายใบแหลม ผลเป็นรูปหัวใจ ส่วนแสมทะเลต้นจะเป็นไม้พุ่มถึงไม้ยืนต้นขนาดกลาง ปลายใบมน และจะม้วนห่อคล้ายหลอด ผลเป็นรูปหัวใจ มีขนาดเล็กกว่าแสมดำ ลำต้นสีเทา



44-*Sonneratia alba* • ลำพูทะเล

44- *Sonneratia alba* J. Smith 1819

• ลำพูทะเล • Sonneratiaceae

เป็นไม้ยืนต้นขนาดใหญ่ ชอบขึ้นในที่ดินเลนอ่อน บริเวณปากแม่น้ำที่มีดินเลนงอกใหม่ เป็นกลุ่มของไม้เบิกนำ มีรากอากาศแบบรากหายใจ (pneumatophore) คล้ายแทงดินสอแทงขึ้นจากดิน ใบหนา ปลายมนข้าง โคนใบสีเขียว ดอกออกเป็นพุ่มีสีขาวกลีบเลี้ยงสีเขียวอมแดง



45-*Aegiceras corniculatum* • เล็บมีอนาง

45- *Aegiceras corniculatum* (L.) Blanco

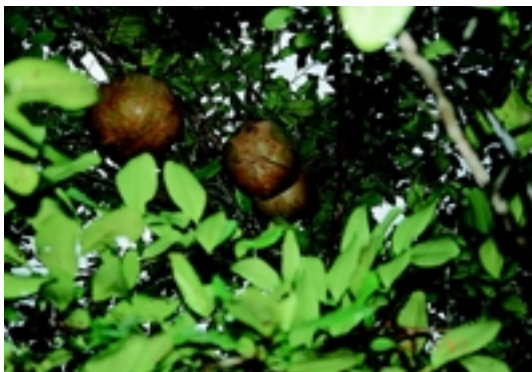
1837 • เล็บมีอนาง • Myrsinaceae

เป็นไม้พุ่มขนาดกลางสูง 3-6 เมตร ชอบขึ้นบริเวณชายน้ำในที่ดินเลนอ่อนถึงพื้นที่ทราย ใบสีเขียวเข้มปลายใบมน ลักษณะเด่นอยู่ที่ดอกมีสีขาวออกเป็นกระจุกและผลคล้ายนิ้วมือ มีรากอากาศแบบห้วงบริเวณโคนต้น





46a-*Xylocarpus granatum* • ตะบูนขาว



46b-*Xylocarpus granatum* • ตะบูนขาว

46a,b - *Xylocarpus granatum* König 1784

• ตะบูนขาว • Meliaceae

46c-*X. moluccensis* (Lamk.) Roem. 1846

• ตะบูนดำ • Meliaceae

เป็นไม้ยืนต้นขนาดกลางถึงขนาดใหญ่ ขึ้นได้ดีในทุกสภาพของป่าชายเลน ลักษณะเด่นอยู่ที่ผลที่มีขนาดใหญ่คล้ายส้มโอ เปลือกหนามีเมล็ดขนาดใหญ่ ไม้ตะบูนขาวจะเป็นไม้ขนาดกลาง ลำต้นมีสีขาวปนน้ำตาล เปลือกลอกง่าย ผลมีสีน้ำตาลขนาดใหญ่ มีรากอากาศเป็นแบบพูพอน (plank root) ขึ้นกระจายทั่วไปในป่าชายเลน ส่วนตะบูนดำเป็นไม้ที่มีขนาดใหญ่สูง 20-30 เมตร ชอบขึ้นในที่ดินแข็ง ลำต้นมีสีน้ำตาลเข้มเปลือกแตกคล้ายเกล็ดปลา ผลมีสีเขียวแต่มีขนาดเล็กกว่าผลของตะบูนขาว ไม้มีลวดลายสวยงาม เหมาะที่จะใช้ทำเฟอร์นิเจอร์ มีรากอากาศเป็นแบบรากหายใจ pneumatophore



46c-*X. moluccensis* • ตะบูนดำ

47- *Lumnitzera littorea* (Jack) Voigt. 1845

• ผาดดอกแดง • Combretaceae

เป็นไม้ยืนต้นขนาดกลางถึงขนาดใหญ่ ชอบขึ้นในที่ดินแข็ง น้ำท่วมถึงเป็นครั้งคราว ใบมีขนาดเล็กและหนา ปลายใบมนและมีรอยหยัก ตรงปลาย ดอกสีแดงเป็นกระจุก ออกดอกตลอดปี ผาดดอกแดงเป็นไม้ขนาดใหญ่ สูง 20-25 เมตร ดอกสีแดง รากอากาศเป็นรากคล้ายเข่าหรือง่าม หนั่งสติกขนาดเล็กและแบบท่วง ขึ้นได้ในทุกสภาพของป่าชายเลน



47-*Lumnitzera littorea* • ผาดดอกแดง

48- *Phoenix paludosa* Roxb. • เป็ง •

Palmae หรือ Arecaceae

เป็นไม้กลุ่มปาล์มที่ขึ้นในป่าชายเลนบริเวณ รอยต่อกับป่าบก ลำต้นมีสีน้ำตาล ใบยาวเรียวยาว มี หนามยาวแหลมตามลำต้น ผลมีขนาดเล็กสีแดง



48-*Phoenix paludosa* • เป็ง

49- *Nypa fruticans* (Thunb.) Wurmb.

1781 • จาก • Palmae หรือ Arecaceae

เป็นไม้กลุ่มปาล์มอีกชนิดหนึ่ง ขึ้นได้ดีใน บริเวณที่มีดินเลน น้ำค่อนข้างจืด ลำต้นมีขนาดเล็ก ใบยาวคล้ายใบมะพร้าว นำมาใช้มุงหลังคา ยอดอ่อนนำมาผัดรับประทานได้



49-*Nypa fruticans* • จาก



50a-*Acanthus ebracteatus*
• เหนืออกปลาหมอดอกขาว

50a- *Acanthus ebracteatus* Vahl. 1791 •
เหนืออกปลาหมอดอกขาว • *Acanthaceae*

50b- *A. ilicifolius* L. 1753 • เหนืออกปลาหมอดอกม่วง • *Acanthaceae*

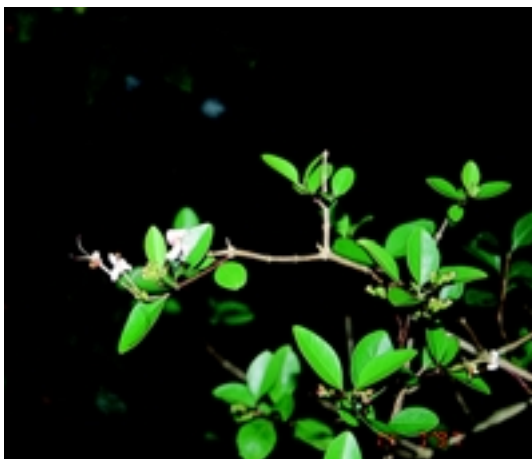
เป็นไม้พุ่มกลางแจ้ง ขึ้นได้ดีในที่ดินเลนค่อนข้างแข็ง บริเวณน้ำกร่อยถึงน้ำจืด เหนืออกปลาหมอดอกม่วง จะมีการแพร่กระจายได้ดี ใบมีลักษณะหยักเป็นหนามแหลม ดอกสีม่วง ส่วนเหนืออกปลาหมอดอกขาว ใบจะหยักน้อยกว่า ดอกมีสีขาว ทั้งสองชนิดสามารถนำมาใช้ประโยชน์เป็นสมุนไพรแก้โรคผิวหนังได้ดี



50b-*A. ilicifolius* • เหนืออกปลาหมอดอกม่วง

51-*Clerodendrum inerme* (L.) Gaertn. •
ลำมะง่า • mangrove lollybush •
Verbenaceae

เป็นไม้เถาเลื้อย ขึ้นอยู่ในที่ดินแข็งติดรอยต่อป่าบก ดอกสีขาว ก้านดอกสีขาวและกลีบดอกสีม่วง ผลแข็งมีขนาดเล็ก



51-*Clerodendrum inerme* • ลำมะง่า
• mangrove lollybush



52- *Derris indica* • หยีทะเล • Leguminosae

เป็นไม้ยืนต้นขนาดกลาง สูง 5-10 เมตร ชอบขึ้นบริเวณที่ดินปนทรายตามรอยต่อป่าบก หรือตามชายหาด ใบประกอบมี 5 ใบในหนึ่งก้าน ใบเดี่ยวสุดท้ายปลายก้านจะใหญ่ที่สุด ดอกสีขาว อมชมพู มีขนาดเล็ก ผลแบนรูปสี่เหลี่ยม ขนมเปียกปูน รับประทานไม่ได้



52-*Derris indica* • หยีทะเล

53- *Hibiscus tiliaceus* L. 1753 • ปอทะเล • Malvaceae

เป็นไม้ยืนต้นขนาดกลาง ขึ้นอยู่ตามรอยต่อป่าบกที่เป็นเลนปนทรายหรือตามชายหาด ลักษณะใบคล้ายใบโพธิ์แต่กลม ปลายใบสั้น ขอบใบหยัก ใบมีขนเล็ก ดอกมีขนาดใหญ่ สีเหลืองแสด เปลือกเหนียวสามารถนำมาใช้ทำเชือกได้ดี



53-*Hibiscus tiliaceus* • ปอทะเล

54- *Cerbera odollam* Gaertner 1791 • ดินเบ็ดทะเล • Apocynaceae

เป็นไม้ยืนต้นขนาดกลางขึ้นในที่ดินทรายปนเลน มีน้ำท่วมถึงเป็นครั้งคราว หรือตามหาดทราย ใบยาวปลายใบแหลม ดอกสีขาว ลักษณะคล้ายต้นลั่นทม ผลกลมมัน สีเขียว มียาง



54-*Cerbera odollam* • ดินเบ็ดทะเล



55-*Aegialitis rotundifolia* • แสม

55- *Aegialitis rotundifolia* Roxburgh 1824

• แสม • Plumbaginaceae

เป็นไม้พุ่มขนาดเล็กชอบขึ้นในที่ทรายปนเลนตามริมทะเล พบเฉพาะในชายฝั่งทะเลอันดามัน ใบมีลักษณะคล้ายใบโพธิ์ ดอกขนาดเล็กสีขาว ฝักจะชี้ขึ้นฟ้า เป็นไม้หายากอีกชนิดที่ไม่ค่อยพบเห็นมาก พบมากในจังหวัดภูเก็ต ตรัง และสตูล



56-*Brownlowia tersa* • น้านอง

56- *Brownlowia tersa* (L.) Kosterm. 1959

• น้านอง • Tiliaceae

เป็นไม้พุ่มขนาดเล็ก หรือที่เรียกว่าไม้พื้นล่าง ชอบขึ้นในที่ดินค่อนข้างแข็ง บริเวณเขตน้ำกร่อย ใบเป็นรูปหอก ใต้ใบมีสีน้ำตาลไหม้คล้ายใบทุเรียน ดอกสีขาวขนาดเล็ก ผลมีลักษณะคล้ายรูปหัวใจ น้านองเป็นไม้หายากอีกชนิดหนึ่งพบไม่บ่อยนัก



57-*Scyphiphora hydrophyllacea* • สิ้ง้า

57- *Scyphiphora hydrophyllacea* • สิ้ง้า •

Rubiaceae

เป็นไม้ยืนต้นขนาดกลางมีลักษณะคล้ายผาด ดอกขาว แต่ใบมีขนาดกว้างใหญ่กว่า ดอกมีสีขาว ขึ้นอยู่ตามบริเวณรอยต่อติดป่าบก เป็นไม้หายากชนิดหนึ่งที่พบไม่มากนัก

ปะการังและดอกไม้ทะเล

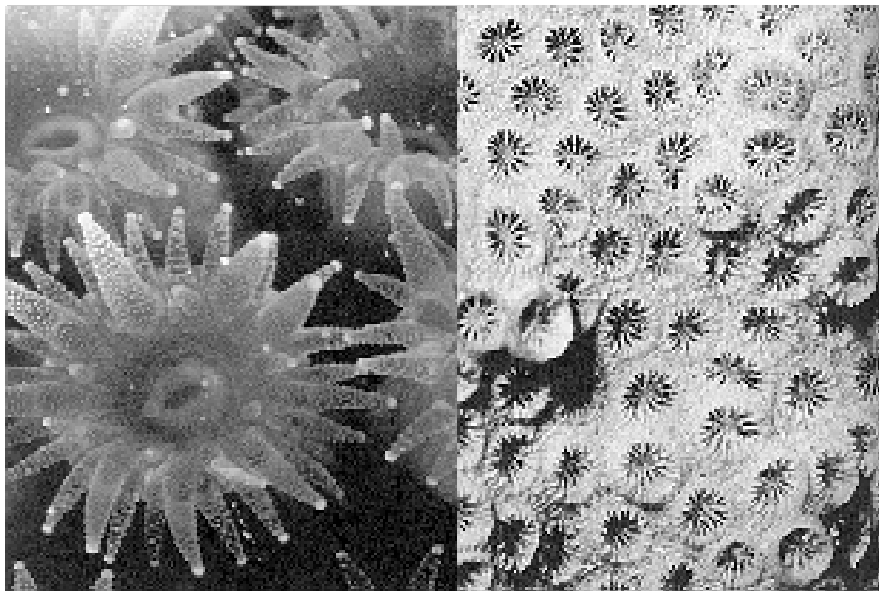
ฉัตร ฉำรงนาวาสวัสดิ์ จิตติมา อายุตตะกะ

ปะการัง (Corals) และดอกไม้ทะเล (sea anemones) เป็นสมาชิกสำคัญที่สร้างสีสันให้กับแนวปะการังและแหล่งที่อยู่อาศัยชายฝั่ง เป็นสมาชิกสัตว์อยู่ในชั้นแอนโทซัว (class Anthozoa) ไฟลัมไนดาเรีย (phylum Cnidaria) บางครั้งอาจรู้จักในชื่อ phylum Coelenterata สัตว์อื่น ๆ ที่อยู่ในชั้นนี้ คือ กัลปังหา (sea fan) แล้ทะเล (sea whip) และปากกาทะเล (sea pen)

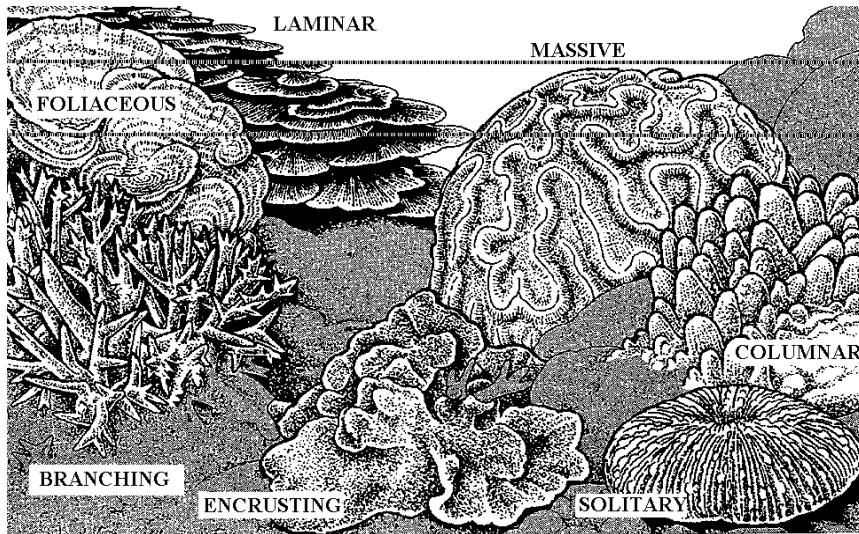
ดอกไม้ทะเลพบทั่วไปบริเวณเขตน้ำขึ้นน้ำลงและที่ตื้นชายฝั่ง แต่บางชนิดพบบริเวณน้ำลึกกว่า 10,000 เมตร พบทั้งที่อยู่เดี่ยวและเป็นโคลนินี้ มีความหลากหลายทางขนาด โดยมีเส้นผ่านศูนย์กลางยาวตั้งแต่ 1 เซนติเมตร จนถึงยาวกว่า 1 เมตร ในบริเวณอุทยานฯ พบดอกไม้ทะเลหลากหลายชนิดทั้งที่อาศัยอยู่ในแนวปะการัง ซึ่ง

เป็นชนิดที่พบในแนวปะการังทั่วไปในน่านน้ำไทย ดอกไม้ทะเลพวกนี้มักพบปลาการ์ตูนในสกุล *Amphiprion* อาศัยร่วมอยู่ด้วยเสมอ และในแหล่งหญ้าทะเลมักพบดอกไม้ทะเลปลอกท่อน (tube anemone : *Cerianthus membranaceus*) ใน order Ceriantharia อยู่เป็นจำนวนมาก

ปะการังซึ่งเป็นสมาชิกที่สำคัญที่สุดใน การสร้างแนวปะการังแบ่งออกเป็นพวกใหญ่ ๆ ได้ 2 พวก คือ ปะการังที่มีโครงสร้างแข็งแรง ประกอบด้วยแคลเซียมคาร์บอเนต มีลำตัวที่เป็น โพลิปอยู่ภายใน (รูปที่ 58) เรียกปะการังพวกนี้ว่า ปะการังเฮอริมาไทปิก (hermatypic coral) ส่วน ปะการังอีกพวกหนึ่งเป็นพวกที่สร้างหินปูนได้ช้า หรือไม่สร้างเลย ทำให้ไม่สามารถเกิดเป็นแนว ปะการังได้ เรียกปะการังนี้ว่าปะการังอะเฮอริมา ไทปิก (ahermatypic coral) ได้แก่ ปะการังอ่อน



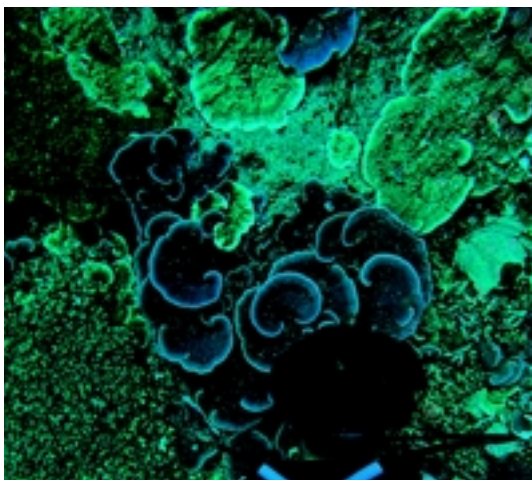
รูปที่ 58 ลักษณะโพลิปและโครงสร้างแข็งของปะการัง



รูปที่ 59 รูปทรงแบบต่างๆ ของปะการังแข็ง

(soft coral) ปะการังดำ (black coral) กัลปังหา (sea fan) และแส้ทะเล (sea whip) เป็นต้น ปะการังพวกแรกเป็นปะการังที่สามารถสร้างแนวปะการังซึ่งพบเห็นโดยทั่วไป มีรูปร่างหลายแบบ (รูปที่ 59) ทั้งที่เป็นท่อทรงกระบอก (columnar) กิ่งก้าน (branching) แผ่นแบนเป็นแผ่นคล้ายโต๊ะ (laminar) ทรงกลมเป็นก้อน (massive) กลีบซ้อนคล้ายดอกกะหล่ำ (foliaceous) แผ่นแบนกว้างเคลือบหิน (encrusting) และอยู่เป็นอิสระโดดเดี่ยว (solitary) รูปร่างคล้ายเห็ด ในการสร้างแนวปะการังสิ่งมีชีวิตที่มีความสำคัญช่วยสร้าง

แนวปะการังได้เร็วยิ่งขึ้น คือ ซูแซนเทลลี (zooxanthellae) ซึ่งเป็นสาหร่ายขนาดเล็กดำรงชีวิตภายในเนื้อเยื่อของโพลิปปะการัง สาหร่ายนี้จะสังเคราะห์แสงเกิดสารละลายที่ปะการังสามารถนำไปใช้ในการเจริญเติบโตและช่วยในการสร้างแคลเซียม นอกจากนี้ยังมีสาหร่ายหินปูน (coralline algae) ที่มีส่วนประกอบหินปูนเกาะบนก้อนหินและปะการังทำหน้าที่คล้ายซีเมนต์เชื่อมต่อกันและพื้นแข็งอื่นๆ ในบริเวณนั้นให้จับซ้อนต่อเนื่องเกิดเป็นแนวปะการังที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น



60-ปะการัง • coral

60- ปะการัง • coral

ปะการังเป็นสัตว์ แต่มีสาหร่ายเซลล์เดียวอาศัยอยู่ในเนื้อเยื่อ จึงสามารถสร้างโครงสร้างหินปูน สะสมกันจนกลายเป็นแนวปะการังในที่สุด ปะการังในทะเลไทยมีรายงานมากกว่า 250 ชนิด ในทะเลระนองพบ 62 ชนิด โดยเฉพาะที่เกาะไขใหญ่และเกาะร่ม พบปะการังมีปริมาณมากและหลากหลายที่สุด

61- *Acropora* sp. • ปะการังเขากวาง • staghorn coral • Acroporidae

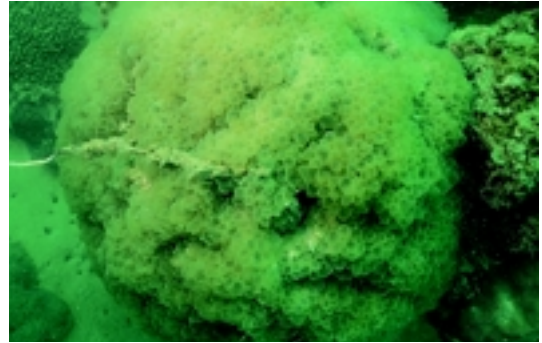
มีโครงสร้างแข็ง ลักษณะรูปร่างเป็นกิ่งก้าน คล้ายเขากวาง พบทั่วไปในแนวปะการัง ในบริเวณน้ำนิ่งจะมีกิ่งก้านบอบบาง ส่วนบริเวณที่ กระแสน้ำแรงจะมีกิ่งก้านที่แข็งแรง



61-*Acropora* sp. • ปะการังเขากวาง • staghorn coral

62- *Euphyllia* sp. • ปะการังหนวดถั่ว • bean coral • Caryophylliidae

ส่วนปลายของโพลิปลักษณะคล้ายลูกโป่ง มักเป็นที่อาศัยของกุ้งและปูขนาดเล็ก พบในน้ำ ลึกไม่มากนัก ตามปกติที่ระดับความลึกน้ำตื้นกว่า 10 เมตร อยู่รวมเป็นโคโลนีอาจมีขนาดความ กว้างได้ถึงหลายเมตร



62-*Euphyllia* sp. • ปะการังหนวดถั่ว • bean coral

63- *Dendrophyllia micranthus* (Ehrenberg, 1834) • ปะการังกิ่งน้ำตาล • tree coral • Dendrophylliidae

มีรูปร่างแตกกิ่งก้านคล้ายต้นไม้ มีสีเขียว สี น้ำตาลหรือสีดำปนเขียว มักพบในบริเวณน้ำ ค่อนข้างลึกหรือน้ำขุ่น พบมากที่เกาะกากลาง ที่ความลึก 5-15 เมตร



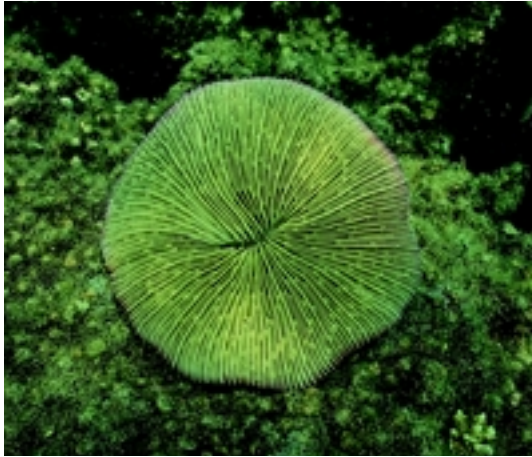
63-*Dendrophyllia micranthus* • ปะการังกิ่งน้ำตาล • tree coral

64- *Tubastraea coccinea* (Ehrenberg, 1834) • ปะการังถ้วยสีส้ม • orange cup coral • Dendrophylliidae

มีขนาดเล็กประมาณ 1-2 เซนติเมตร ไม่ สำคัญในการสร้างแนวปะการัง แต่เป็นที่ชื่นชอบ สำหรับนักดำน้ำ เนื่องจากมีสีสันสดใส มักพบได้ ก่อนปะการัง ซอกหินหรือหน้าผา ตามปกติพบ ที่ตื้นความลึกน้ำตื้นกว่า 10-15 เมตร



64-*Tubastraea coccinea* • ปะการังถ้วยสีส้ม • orange cup coral



65-*Fungia* sp. • ปะการังดอกเห็ด
• mushroom coral



66-*Cirripathes* sp. • ปะการังดำ
• spiral black coral



67-*Dendronephthya* sp.
• ปะการังอ่อน • soft coral

65- *Fungia* sp. • ปะการังดอกเห็ด • mushroom coral • Fungiidae

มีรูปร่างคล้ายเห็ด อาศัยเป็นอิสระเป็นตัวเดียว เป็นปะการังกลุ่มเดียวที่สามารถเคลื่อนที่ได้ในระยะทางสั้นๆ มักพบรวมกลุ่มกันบริเวณพื้นทราย พบไม่มากในบริเวณอุทยานฯ

66- *Cirripathes* sp. • ปะการังดำ • spiral black coral • order Antipatharia

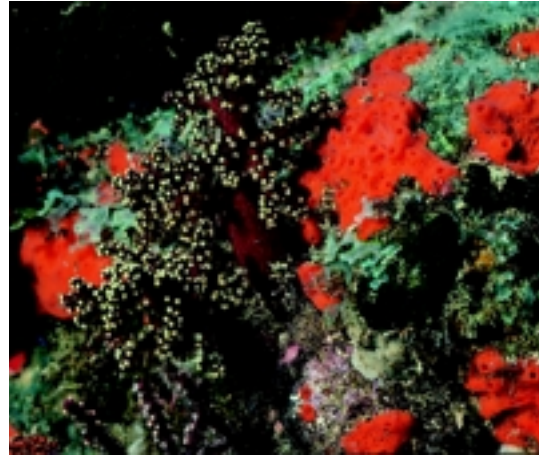
ปะการังดำมีรูปร่างคล้ายเส้นลวด ขดเป็นเกลียว บางเส้นยาวถึง 3-4 เมตร มีโพลิปีสตไส พบเป็นจำนวนมากที่เกาะร่ม มักมีดาวขนนกเกาะอยู่ เพื่อประโยชน์ในการกรองน้ำหาอาหารของดาวขนนก

67- *Dendronephthya* sp. • ปะการังอ่อน • soft coral • Nephtheidae

ปะการังอ่อนเป็นสัตว์ในไฟลัมเดียวกับปะการัง โพลิปมีขนาด 8 เส้น แต่ปะการังมีขนาด 6 เส้น ปะการังอ่อนสกุลนี้อาศัยอยู่ในน้ำลึก มีสีสันงดงาม จนทำให้ทะเลไทยเป็นแหล่งดำน้ำสวยที่สุด 1 ใน 10 ของโลก พบไม่มากนักในบริเวณอุทยานฯ ส่วนใหญ่จะเป็นปะการังอ่อนสกุล *Sarcophyton* และ *Sinularia* ที่มีสีเขียวปนเทา

68- *Siphonogorgia* sp. • ปะการังอ่อน • soft coral • Nidaliidae

โคโลนีมีลักษณะคล้ายกิ่งไม้ ลำต้นมีสีแดง สีน้ำตาลแดงปนเหลืองหรือเขียว โพลิปมีสีเหลือง สด ขนาดความสูงประมาณ 5-10 เซนติเมตร มักพบในบริเวณที่มีกระแสน้ำ ระดับความลึก ประมาณ 3-12 เมตร



68-*Siphonogorgia* sp. • ปะการังอ่อน • soft coral

69- *Xenia* sp. • ปะการังดอกไม้ • flower soft coral • Xenidae

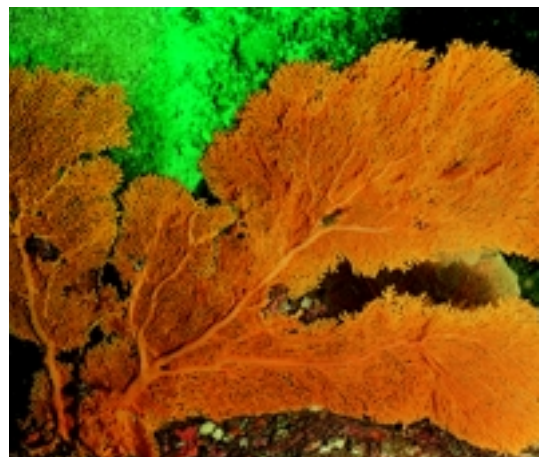
เป็นพวกปะการังอ่อน อยู่เป็นโคโลนีแบนราบเคลือบบนปะการังตายหรือก้อนหิน โคลนีสีเหลืองหรือสีน้ำตาลอมเขียว มีขนาดความกว้างประมาณ 10 เซนติเมตร โพลิปสีขาวยืดยาวเห็นได้ชัดเจน พบที่ความลึก 3-10 เมตร



69-*Xenia* sp. • ปะการังดอกไม้ • flower soft coral

70- *Subergorgia mollis* • กัลปังหายักษ์ • giant sea fan • Subergorgiidae

กัลปังหาอยู่ใน order Alcyonacea ซึ่งเป็นอันดับเดียวกับปะการังอ่อน แต่มีโครงร่างแข็งอยู่ภายใน มีลำตัวเคลือบอยู่ที่ผิว กัลปังหายักษ์จัดเป็นชนิดที่มีขนาดใหญ่ที่สุด อาจมีความสูงมากกว่า 4 เมตร ในบริเวณอุทยานฯ สสำรวจพบกัลปังหายักษ์ทางด้านตะวันตกของเกาะไขใหญ่ที่ระดับความลึกน้ำประมาณ 10-15 เมตร บางครั้งพบมีความสูงถึง 2 เมตร



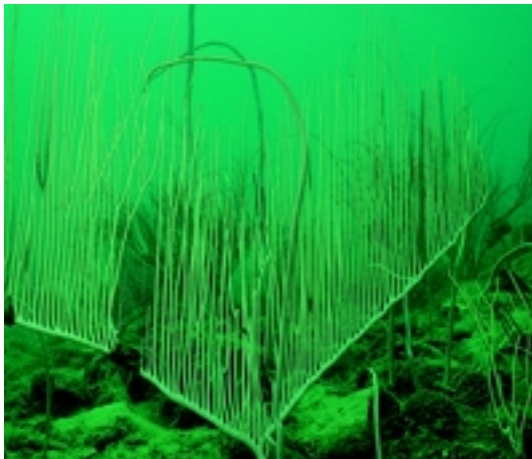
70-*Subergorgia mollis* • กัลปังหายักษ์ • giant sea fan



71- *Ctenocella* sp. • harp coral

71- *Ctenocella* sp. • harp coral • Ellisellidae

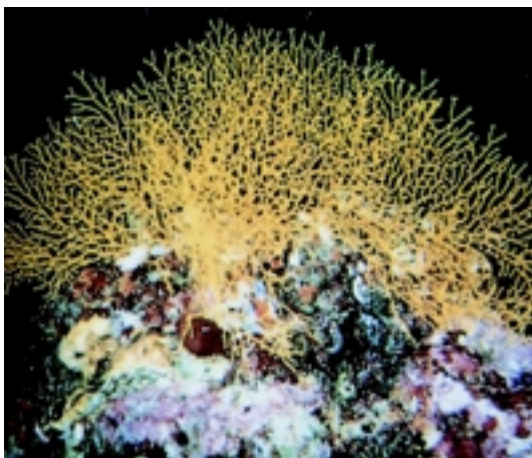
โคโลนีลักษณะแตกกิ่งก้านเป็นเส้นแต่เชื่อมติดกันคล้ายหวี โคโลนีสีเหลืองหรือสีน้ำตาล พบบริเวณนอกแนวปะการังที่ระดับความลึก 10-12 เมตร



72- *Ctenocella pectinata* • กัลปังหาหวี • red whip coral

72- *Ctenocella pectinata* • กัลปังหาหวี • red whip coral • Ellisellidae

โคโลนีมีหลายสี เช่น สีขาว สีเหลือง และสีแดง ขนาดความกว้างถึง 1 เมตร มักพบสัตว์พวกหอยสองฝา เช่น หอยมุกกัลปังหา เกาะอาศัยอยู่ พบในที่ลึก 20-30 เมตร พื้นเป็นปะการังตายหรือก้อนหิน แนวปะการังเกาะร่ม พบกัลปังหาชนิดนี้มากเป็นพิเศษ จัดได้ว่าหนาแน่นที่สุดแห่งหนึ่งของทะเลไทยเท่าที่ได้สำรวจ



73- *Acabaria* sp. • กัลปังหาพัด • gorgonian fan • Melithaeidae

73- *Acabaria* sp. • กัลปังหาพัด • gorgonian fan • Melithaeidae

โคโลนีมีการแตกกิ่งก้านสานเป็นรูปตาข่าย มีขนาดประมาณ 2-10 เซนติเมตร โพลิปมีขนาดเล็ก โคโลนีสีเหลือง หรือสีแดงสลับกับสีขาว พบได้ก่อนปะการังและปะการังไฟบริเวณน้ำตื้น

กุ้ง กั้ง ปู

สมโภชน์ นิมิตต์เจริญ จิตติมา อายุตตะภา

กุ้ง (Shrimp) กั้ง (mantis shrimp) และ ปู (crab) เป็นสัตว์น้ำที่มีความสำคัญทั้งทาง เศรษฐกิจและในระบบนิเวศชายฝั่ง กุ้ง กั้ง ปู เป็น สมาชิกใน subphylum Crustacea ใน phylum Arthropoda ซึ่งเป็นไฟลัมเดียวกับแมลง สัตว์ในกลุ่มนี้ถูกเรียกโดยทั่วไปว่า ครัสตาเซียน (crustacean) มีสมาชิกมากกว่า 40,000 ชนิด เกือบทั้งหมดอาศัยอยู่ในน้ำ

ลักษณะเด่นของครัสตาเซียนคือมีหนวด 2 คู่ (antennae) ปลายคิงออกเป็นคู่ (biramous) และมีรยางค์เปลี่ยนรูปคล้ายขากรรไกร (mandibles) สัตว์ในกลุ่มนี้มีขนาดแตกต่างกันมากตั้งแต่ขนาดเล็กซึ่งส่วนใหญ่เป็นกลุ่มของแพลงก์ตอนสัตว์ และกลุ่มที่มีขนาดใหญ่ และมีความสำคัญทาง เศรษฐกิจได้แก่กลุ่มของกุ้ง กั้งและปู

กุ้ง และ ปู อยู่ใน order Decapoda class Malacostraca มีจำนวนสมาชิกมากกว่า 11,000 ชนิด ซึ่งเกือบทั้งหมดอาศัยอยู่ในทะเล ลักษณะเด่นของกลุ่มกุ้งและปูคือมีขาเดิน 5 คู่ อยู่ที่ส่วนอก เนื่องจากมีสมาชิกค่อนข้างมาก การจัดจำแนก จึง ค่อนข้างซับซ้อน สามารถจำแนกออกเป็น 2 กลุ่ม ใหญ่คือกลุ่มของกุ้งและกลุ่มของปู ดังนี้

1. กลุ่มของกุ้ง ถูกจัดไว้ใน suborder Dendrobranchiata (Natantia) เป็นกลุ่มของกุ้ง ที่มีการผสมไข่ภายนอกตัว ลูกกุ้งที่เกิดอยู่ในระยะ nauplius กุ้งในกลุ่มนี้ส่วนใหญ่เป็นกุ้งที่มีคุณค่า ทางเศรษฐกิจในสกุล *Penaeus* เช่น กุ้งแชบ๊วย กุ้งกุลาดำ กุ้งกุลาลาย สกุล *Metapenaeus* เช่น กุ้งตะกาด กุ้งหัวมัน กุ้งโอคัก กุ้งเคยสกุล *Acetes* และ สกุล *Lucifer* เป็นต้น

2. กลุ่มของปู ถูกจัดไว้ใน suborder Pleocyemata (Reptantia) เป็นกลุ่มของพวก ปูแท้ และกุ้งที่มีก้ามขนาดใหญ่ ลักษณะสำคัญ คือมีไข่ติดอยู่ที่ขาว่ายน้ำ เรียกว่าไข่ที่ท้องหรือไข่นอกกระดอง ลูกของกุ้งและปูที่ฟักออกมาอยู่ในระยะ zoea ในกลุ่มนี้มีสมาชิกจำนวนมาก จึง แบ่งย่อยออกเป็นกลุ่มต่ำกว่าอันดับ (infraorder) ได้ 7 กลุ่ม โดยมีกลุ่มที่รู้จักดี ได้แก่

2.1 Infraorder Caridea เป็นกลุ่มของกุ้งน้ำจืด เช่น กุ้งก้ามกราม กุ้งกะต๋อมสกุล *Macrobrachium* และ *Palaemon* กลุ่มของกุ้ง บริเวณป่าชายเลนและในทะเล ได้แก่ กุ้งติดชั้น สกุล *Alpheus* และ กุ้งพยาบาล สกุล *Periclimenes* เป็นต้น

2.2 Infraorder Astacidea เป็นกลุ่มของกุ้ง lobster กุ้ง crayfish ซึ่งก้ามทั้ง 2 ข้างมีขนาดใหญ่

2.3 Infraorder Thalassinidea เป็นพวกที่ขุดรูฝังตัวที่รู้จักกันดีคือแม่หอบ (*Thalassina anomala*) กุ้งสกุล *Callinassa* และ *Upogebia* ซึ่งสัตว์ทั้ง 3 ชนิดนี้ส่วนใหญ่พบในป่าชายเลน เห็นเป็นกองดินคล้ายจอมปลวก พบมากบริเวณ ชายฝั่งอันดามัน

2.4 Infraorder Palinura เป็นกลุ่มของ กุ้งมังกรสกุล *Panulirus* และกั้งกระดานสกุล *Scyllarus* และ *Thenus* ซึ่งเป็นสัตว์น้ำเศรษฐกิจ กุ้งมังกรสกุล *Panulirus* ที่พบในน่านน้ำไทย มี 6 ชนิด ได้แก่ กุ้งมังกรเลน กุ้งมังกรเขียว กุ้งมังกรเจ็ดสี กุ้งมังกรประขาว กุ้งมังกรคิงคอง

และกุ้งมังกรแดง ลูกกุ้งมังกรระยะแรกเรียกว่า phyllosoma แม้ว่ากุ้งมังกรจะมีราคาสูง แต่การเจริญเติบโตต้องใช้เวลานาน 4-5 ปี จึงจะมีขนาดที่บริโภคได้ ทำให้ปัจจุบันยังไม่มีการศึกษาเพาะเลี้ยงในเชิงพาณิชย์

2.5 Infraorder Anomura เป็นกลุ่มของปูเสฉวน ได้แก่ สกุล *Clibanarius*, *Dardanus* ปูดอกไม้ทะเล *Porcellanella* และกลุ่มจักจั่นทะเล สกุล *Emerita*, *Albunea* และ *Hippa* ซึ่งเป็นกลุ่มสัตว์น้ำเศรษฐกิจที่นิยมนำมาซุบแป้งทอด เรียกว่า จักจั่นทอด เป็นอาหารที่มีชื่อเสียงของจังหวัดภูเก็ต

2.6 Infraorder Brachyura เป็นกลุ่มของปูแท้ ซึ่งมีส่วนของกระดองแบบ cephalothorax มักจะมีขนาดความกว้างมากกว่าความยาว ส่วนของท้อง (abdomen) จะม้วนเก็บเข้าไว้ใต้ส่วนอก ยกเว้นปูจักจั่นที่ส่วนท้องยังไม่ม้วนเก็บไว้ใต้กระดอง ในกลุ่มนี้แบ่งออกเป็น ส่วนต่างๆ ดังนี้

- Section Dromiacea เช่น ปูในสกุล *Dromidiopsis*, *Dromia* และ *Conchoecetes* เป็นต้น

- Section Archeobrachyura ได้แก่ ปูโบราณ หรือปูจักจั่น *Ranina ranina* ซึ่งนิยมบริโภคกันมากในปัจจุบัน

- Section Oxystomata เช่น ปูชะนี สกุล *Dorippe* ปูฤๅษี สกุล *Calappa* ปูหนุ่ฆาน สกุล *Matuta* เป็นต้น

- Section Oxyrhyncha เช่น ปูแมงมุม สกุล *Doclea* เป็นต้น

- Section Cancridea เช่น ปูทะเลอเมริกา สกุล *Cancer* เป็นต้น

- Section Brachyrhyncha เป็นกลุ่มของปูที่สำคัญทางเศรษฐกิจ ส่วนใหญ่อาศัยในทะเล ป่าชายเลนและตามชายหาด เช่น ปูม้าสกุล *Portunus*, *Charybdis*, *Thalamita* ปูทะเลสกุล *Scylla* ปูแสมสกุล *Grapsus*, *Metaplex*, *Perisesarma* ปูลมสกุล *Ocypode* และปูก้ามดาบ สกุล *Uca* เป็นต้น

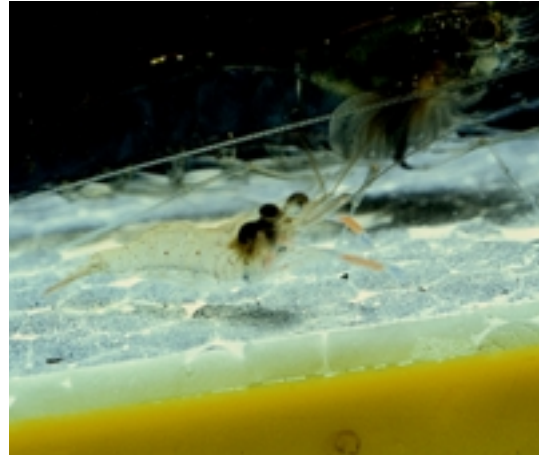
กั้งตักแตน (mantis shrimp) ถูกจัดอยู่ใน order Stomatopoda มีลักษณะพิเศษคือ ทรายังค์หน้ามีลักษณะคล้ายขาของตักแตนตำข้าว อาศัยขุดรูตามพื้นทรายบนเลนและในแนวปะการัง ปัจจุบันกั้งตักแตนเป็นสัตว์น้ำเศรษฐกิจที่มีราคาสูงและเป็นที่ยอมรับบริโภคกันมาก กั้งตักแตนที่พบในน่านน้ำไทยมี 9 วงศ์ มากกว่า 60 ชนิด เช่น กั้งตักแตนในสกุล *Clorida*, *Harpisquilla* *Oratosquilla* และ *Acanthosquilla* เป็นต้น

นอกจาก กุ้ง ปู ที่มีคุณค่าทางเศรษฐกิจที่เรารู้จักกันดีแล้ว ยังมีกลุ่มที่มีขนาดเล็ก แต่มีบทบาทสำคัญในระบบนิเวศทะเล หลายชนิดมีลักษณะที่แปลกตา มีสีสันและความสวยงาม ช่วยสร้างความสวยงามให้กับธรรมชาติและความเพลิดเพลินให้กับมนุษย์ หลายชนิดเป็นกลุ่มที่ช่วยให้สิ่งแวดล้อมมีความสมดุล พวกที่มีขนาดเล็กถูกจัดอยู่ในกลุ่มแพลงก์ตอนสัตว์ (zooplankton) เป็นส่วนสำคัญในสายใยอาหารในระบบนิเวศทางน้ำ โดยเป็นผู้บริโภคเบื้องต้นและเป็นอาหารสำคัญของสัตว์น้ำโดยเฉพาะในสัตว์น้ำวัยอ่อน

74- *Penaeus merguensis* De Man, 1888

• กุ้งขาว • banana prawn • Penaeidae

เป็นกุ้งทะเลขนาดใหญ่ ขนาด 10-25 เซนติเมตร พบทั่วไปตามชายฝั่งจนถึงทะเลลึก อาศัยและวางไข่ในทะเล ตัวอ่อนเข้ามาเจริญเติบโตบริเวณชายฝั่ง ลำตัวใส เปลือกบาง กรีกแหลมมีฟันทั้งด้านบนและด้านล่าง เป็นกุ้งเศรษฐกิจที่มีรสชาติดี ราคาสูง นอกจากการจับจากธรรมชาติแล้ว ยังมีศักยภาพในการเพาะเลี้ยงเชิงพาณิชย์



74-*Penaeus merguensis*

• กุ้งขาว • banana prawn

75- *Penaeus monodon* Fabricius, 1798 •

กุ้งกุลาดำ • giant tiger prawn • Penaeidae

เป็นกุ้งทะเลขนาดใหญ่ ขนาด 10-35 เซนติเมตร ลำตัวมีสีน้ำตาลอมแดง มีลายสีดำ และลายขาวพาดตามปล้องท้อง กรีกแหลมมีฟันทั้งด้านบนและด้านล่าง มีรสชาติดี มีความอดทนต่อสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงได้ดี จึงเป็นที่นิยมเพาะเลี้ยงอย่างกว้างขวางทั่วโลกและกำลังเป็นปัญหาทางด้านสิ่งแวดล้อมชายฝั่ง ทั้งการทำลายพื้นที่ป่าชายเลนและคุณภาพน้ำชายฝั่ง



75-*Penaeus monodon*

• กุ้งกุลาดำ • giant tiger prawn

76- *Macrobrachium* sp. • กุ้งกะต๋อม

• dwarf prawn • Palaemonidae

อาศัยในแหล่งน้ำกร่อยถึงน้ำจืดในคลองและป่าชายเลน ลักษณะคล้ายกุ้งก้ามกราม แต่มีขนาดเล็ก 5-10 เซนติเมตร หัวโต กรีกแหลมหยักเป็นฟันเลื่อย ขาดินคู่ที่ 2 เป็นก้ามใหญ่ ปลายมีสีเหลือง ลำตัวใส ไข่ติดบริเวณท้อง



76-*Macrobrachium* sp.

• กุ้งกะต๋อม • dwarf prawn



77-*Thalassina anomala* • แม่ทอบ
• mud lobster, mangrove lobster

77- *Thalassina anomala* (Herbst, 1804) •
แม่ทอบ • mud lobster, mangrove
lobster • Thalassinidae

ลำตัวมีสีแดงเข้ม อมน้ำตาล ส่วนหัวมีขนาดใหญ่ ขาเดิน 2 คู่แรกมีขนาดใหญ่ ทำหน้าที่ขุดรูและขนดินออกมากองคล้ายจอมปลวก ส่วนท้องมีขนาดเล็ก ยาวเรียว ไม่มีแพนหาง ลักษณะคล้ายแมงป่อง ขนาด 20-30 เซนติเมตร พบมากทางฝั่งอันดามัน เชื่อกันว่าใช้เป็นยาแก้โรคหืดหอบ



78-*Panulirus polyphagus*
• กุ้งมังกรเลน • mud spiny lobster

78- *Panulirus polyphagus* (Herbst, 1793)
• กุ้งมังกรเลน • mud spiny lobster •
Palinuridae

พบทั่วไปตามชายทะเล พื้นที่ชายเลนและตามแนวกองหินและแนวปะการัง ตัวมีสีน้ำตาลอมเขียว มีหนามระหว่างตา 1 คู่ โคนหนวดคู่ที่ 2 มีสีเขียว ปล้องท้องมีลายขาวพาดขวาง นิยมบริโภคและนำมาเป็นเครื่องประดับ



79-*Panulirus versicolor*
• กุ้งมังกรเขียว • painted spiny lobster

79- *Panulirus versicolor* (Latreiller, 1804)
• กุ้งมังกรเขียว • painted spiny lobster
• Palinuridae

พบตามแนวกองหินและปะการัง มีสีสันสวยงาม โคนหนวดคู่ที่ 2 มีสีชมพู ส่วนหัวมีลายสีดำพื้นเหลือง ปล้องท้องสีเขียว มีลายขาวส่วนท้อง มีหนามระหว่างตา 2 คู่ นิยมนำมาบริโภคและนำเปลือกมาทำเครื่องประดับบ้านมีราคาสูง

80- *Panulirus ornatus* (Fabricius, 1798)

- กุ้งมังกรเจ็ดสี • ornate spiny lobster
- Palinuridae

พบตามแนวกองหินและปะการัง มีสีส้ม สวยงาม โคนหนวดคู่ที่ 2 มีสีม่วง หนวดมีสีชมพู ส่วนหัวมีสีเขียวลายเหลือง หนามที่เปลือกมีสีเหลืองเข้ม ลำตัวมีสีเขียวอ่อนปนเหลือง มีลายสีน้ำเงินอมม่วงจุดขาว มีหนามระหว่างตา 2 คู่ นิยมนำมาบริโภค และใช้เปลือกทำเป็นเครื่องประดับบ้าน มีราคาสูง



80-*Panulirus ornatus*

- กุ้งมังกรเจ็ดสี • ornate spiny lobster

81- *Scyllarus* sp. • กั้งกระดาน • flathead lobster • Scyllaridae

พบทั่วไปตามชายฝั่งบริเวณพื้นทรายปนเลน มีขนาด 10-20 เซนติเมตร ตัวกว้างแบน มีเปลือกแข็งหนาผิวขรุขระ สีน้ำตาลปนเทา คล้ายแผ่นกระดาน ส่วนหัวและอกแผ่กว้าง มีขาเดิน 5 คู่ ไม่มีก้าม ลำตัวค่อมๆ เรียวแคบลงในส่วนท้อง มีขาว่ายน้ำ 5 คู่ แพนหางเป็นแผ่นกว้าง



81-*Scyllarus* sp.

- กั้งกระดาน • flathead lobster

82- *Clibanarius padavensis* De Man, 1888

- ปูเสฉวนกระบองม่วง • hermit crab • Diogenidae

อาศัยอยู่ในเปลือกหอยพบทั่วไปตามหาดทรายและป่าชายเลน มีขนาดใหญ่ ตัวและก้ามมีสีม่วง ก้านตามีขนาดใหญ่คล้ายกระบอง กินซากพืชซากสัตว์และสัตว์ขนาดเล็กเป็นอาหาร



82-*Clibanarius padavensis*

- ปูเสฉวนกระบองม่วง • hermit crab



83-*Porcellanella* sp.
• ปูดอกไม้ทะเล • porcelian crab



84-*Eriphia sebana*
• ปูใบ้ตาดำ • smooth reeyed crab



85-*Dorippe* sp.
• ปูชนะนี้ ปูแมงมุม

83- *Porcellanella* sp. • ปูดอกไม้ทะเล •
porcelian crab • Porcellanidae

เป็นปูขนาดเล็ก 2-3 เซนติเมตร พบอาศัยอยู่ร่วมกับดอกไม้ทะเล หรือปากกาทะเล ก้ามทั้งสองข้างมีขนาดใหญ่ ตัวสีขาวยาว หนวดยาว มีวงสีน้ำตาลอ่อนกระจายทั่วตัวทั้งตัวกระดองและก้าม เป็นปูที่น่ารักและสวยงาม

84- *Eriphia sebana* • ปูใบ้ตาดำ • smooth reeyed crab • Eriphiidae

เป็นปูที่มีเปลือกแข็งหนา กระดองรูปหกเหลี่ยม ขนาดกระดองกว้าง 10-15 เซนติเมตร ก้ามทั้ง 2 ข้างมีขนาดใหญ่ ปลายก้ามและตามีสีดำ ไม่มีขาว่ายน้ำ อาศัยตามซอกหินและแนวปะการัง

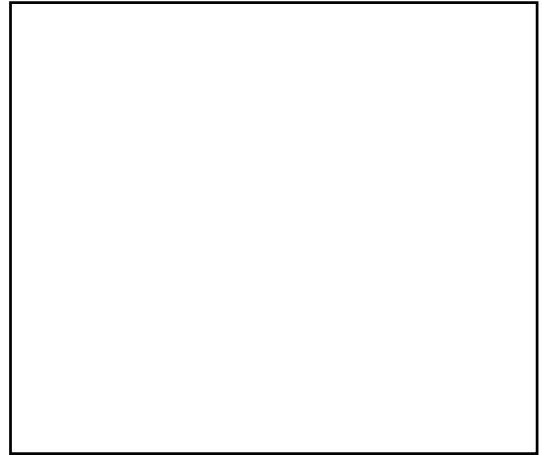
85- *Dorippe* sp. • ปูชนะนี้ ปูแมงมุม •
Dorippidae

เป็นปูขนาดเล็ก ยาวประมาณ 5-6 เซนติเมตร กระดองยาวกว่าส่วนกว้าง ตัวแบน ก้ามเล็ก ขาวคล้ายแมงมุม ลำตัวสีน้ำตาล ชอบเกาะตามใบไม้ที่จมตามพื้นคลองในป่าชายเลน

86- *Portunus pelagicus* (Linnaeus, 1758)

- ปูม้า • blue swimming crab, flower crab • Portunidae

พบทั่วไปตามชายฝั่งตามพื้นที่ชายเลน มีขนาดประมาณ 15-20 เซนติเมตร กระดองหลังสีฟ้าอ่อนมีลายสีขาว ผิวหนังเป็นตุ่มเล็กๆ หนามข้างกระดอง 9 อัน อันสุดท้ายยาวที่สุด ขา 5 คู่ คู่แรกเป็นก้ามยาวเรียว ขาเดิน 3 คู่ คู่สุดท้ายเป็นขาว่ายน้ำ เป็นปูเศรษฐกิจที่นิยมบริโภค



86-*Portunus pelagicus* • ปูม้า
• blue swimming crab, flower crab

87- *Scylla serrata* (Forsskal, 1775) •

- ปูทะเล • giant mud crab • Portunidae

พบทั่วไปในป่าชายเลน มีขนาด 15-20 เซนติเมตร กระดองแข็ง ผิวเรียบมัน มีสีเขียวปนดำ มีหนามข้างกระดอง 8-9 อัน ก้ามแข็งแรงมีขนาดใหญ่ เป็นปูเศรษฐกิจที่นิยมบริโภคหลายแบบ ทั้งปูเนื้อ ปูไข่ และปูนึ่ง จึงมีความต้องการบริโภคทุกขนาดตั้งแต่ตัวขนาด 5-7 เซนติเมตร ประกอบกับพื้นที่ป่าชายเลนถูกทำลายไปมาก ทำให้มีปริมาณลดน้อยลง



87-*Scylla serrata*
• ปูทะเล • giant mud crab

88- *Parasesarma plicatum* (Latreille, 1806) • ปูแสมก้ามส้ม • orange-claw marsh crab • Grapsidae

พบอาศัยอยู่ในป่าชายเลน พื้นดิน และดินปนทราย ชุตรูตามริมตลิ่งน้ำท่วมไม่ถึงลักษณะคล้ายแพลด มีขนาดเล็ก 4-5 เซนติเมตร กระดองสีเหลือง ลำตัวสีน้ำตาล ก้ามสีส้ม พบทั่วไปในพื้นที่ป่าชายเลน ช่วงเวลาน้ำลง



88-*Parasesarma plicatum* • ปูแสมก้ามส้ม
• orange-claw marsh crab



89-*Metopograpsus latifrons*
• ปูแสมหินหน้ากว้าง ปูแสมก้ามม่วง
• wide-faced grapsoid crab



90-*Uca* sp. • ปูก้ามดาบ
• fiddler crab



91-*Uca spinata* • ปูเปี้ยวก้ามยาว
• long-finger fiddler crab

89- *Metopograpsus latifrons* (White, 1847) • ปูแสมหินหน้ากว้าง ปูแสมก้ามม่วง • wide-faced grapsoid crab • Grapsidae

พบบริเวณป่าชายเลนตามโคนไม้และรากแสมโกงกาง กระดองสีเหลี่ยม ลำตัวและก้ามมีสีม่วง ขนาดประมาณ 6-8 เซนติเมตร นิยมนำมาทำปูเค็มและในธรรมชาติมีปริมาณน้อยลง

90- *Uca* sp. • ปูก้ามดาบ • fiddler crab • Ocypodidae

เป็นปูขนาดเล็ก 4-5 เซนติเมตร ตัวผู้จะมีก้ามขนาดใหญ่สีขาวข้างหนึ่ง ก้ามเล็กจะใช้หาอาหาร ส่วนก้ามใหญ่จะใช้ป้องกันตัวและใช้โบกเรียกตัวเมียในช่วงฤดูผสมพันธุ์ ลำตัวมีสีดำ มีลวดลายบนกระดอง ส่วนตัวเมียมีก้ามขนาดเล็ก 2 ข้าง ปูชนิดนี้พบทั่วไปในป่าชายเลนบริเวณทรายปนเลน เป็นปูที่มีบทบาทสำคัญในระบบนิเวศป่าชายเลน

91- *Uca spinata* Crane • ปูเปี้ยวก้ามยาว • long-finger fiddler crab • Ocypodidae

เป็นปูที่มีขนาดใหญ่ 8-10 เซนติเมตร ตัวผู้มีก้ามสีเหลือง ลำตัวมีสีดำลายน้ำเงิน อาศัยอยู่บริเวณพื้นดินเลนอ่อนตามริมคลอง

92- *Ocypode ceratophthalma* (Pallas, 1872) • ปูลมใหญ่ • horned ghost crab • Ocypodidae

ซูดรูอาศัยบริเวณชายหาดตอนบน น้ำท่วมไม่ถึง มีขนาดใหญ่ 7-10 เซนติเมตร ส่วนของตาไม่มีก้านตายีนยาว วิ่งได้เร็ว กินซากพืชซากสัตว์ และสัตว์ขนาดเล็กบริเวณชายหาดเป็นอาหาร ส่วนใหญ่จะออกหากินเวลากลางคืน



92-*Ocypode ceratophthalma*
• ปูลมใหญ่ • horned ghost crab

93- *Ocypode* sp. • ปูลม • ghost crab • Ocypodidae

ลักษณะคล้ายปูบก ซูดรูอาศัยในบริเวณป่าชายหาด ตาไม่มีก้านตายีนยาว มีขนาดเล็ก 5-6 เซนติเมตร กระดองสีเหลือง มีสีเหลืองอ่อน และลายสีม่วงเข้ม ออกหากินในเวลากลางคืน



93-*Ocypode* sp.
• ปูลม • ghost crab

94- *Miyakea nepa* (Latreille, 1828) • กั้งตึกแตนเขียว, กั้งตึกแตนสามแถบ • three banded mantis shrimp • Squillidae

อยู่ใน order Stomatopoda ลักษณะทั่วไปมีส่วนหัวเล็กขาคู่ที่สองมีขนาดใหญ่ลักษณะคล้ายตึกแตนดำขาว ส่วนท้องมีขนาดใหญ่ มีขาว่ายน้ำเป็เปลือกใสค่อนข้างแข็ง ส่วนหางตรงกลางเป็นแผ่นใหญ่ มีหนามแหลมแพนหางแยกเป็น 2 คู่ อาศัยตามปากแม่น้ำ ลำคลองและริมชายทะเลที่มีพื้นทรายปนเลน เนื้อมีรสชาติดี มีราคาแพง เป็นสัตว์เศรษฐกิจอีกกลุ่มหนึ่ง



94-*Miyakea nepa*
• กั้งตึกแตนเขียว, กั้งตึกแตนสามแถบ
• three banded mantis shrimp

หอย ทากทะเลและลึนทะเล

วันทนา อยู่สุข

หอย (Sea shells) ทากทะเล (nudi-branches) และลึนทะเล (chitons) เป็นสัตว์ที่พบเห็นได้ง่ายตามแหล่งอาศัยชายฝั่งทั่วไป เนื่องจากสมาชิกส่วนใหญ่มีขนาดมองเห็นได้ด้วยตาเปล่า สัตว์ทั้ง 3 กลุ่มเป็นสมาชิกในไฟลัมมอลลัสกา (phylum Mollusca) โดยหอยสองฝาหรือหอยกาบคู่ (bivalves) อยู่ใน class Bivalvia หอยฝาเดี่ยวหรือหอยกาบเดี่ยว (gastropods) และทากทะเลอยู่ใน class Gastropoda และลึนทะเลหรือที่เรียกว่า หอยแปดเกล็ด อยู่ใน class Polyplacophora

ในบรรดาสัตว์ไม่มีกระดูกสันหลัง ในบริเวณอุทยานทรัพยากรชายฝั่งอันดามันเฉลิมพระเกียรติ กล่าวได้ว่าหอยและสัตว์จำพวกหอยเป็นกลุ่มสัตว์ที่พบเห็นได้ง่าย เนื่องจากมีขนาดใหญ่และมีความสามารถในการปรับตัวให้ดำรงชีพอยู่ได้ในทุกระบบนิเวศ

ฝั่งทะเลอันดามันของจังหวัดระนองมีลักษณะเว้าแหว่งมีชายหาดแคบและลาดชัน มีผลให้ทะเลลึกอยู่ไม่ห่างจากฝั่งมากนัก ในท้องทะเลบริเวณนี้มีหอยหลายชนิดที่อาศัยอยู่ตั้งแต่ชายฝั่งลงไปถึงท้องทะเลลึก หอยเต่าปูนอมาดิส *Conus amadis* (Gmelin, 1791) ซึ่งเป็นที่นิยมของนักสะสมเปลือกหอยเป็นชนิดหนึ่งที่ได้พบในการศึกษาครั้งนี้ นอกจากนี้เมื่อปี พ.ศ. 2521 A.J. da Motta ได้รายงานการพบหอยเต่าปูนที่ติดมากับอวนลากที่ลากบริเวณนอกฝั่งจังหวัดระนองที่ระดับความลึก 40 - 80 ฟาทอม ได้วิเคราะห์ว่าเป็นชนิดใหม่ และตั้งชื่อว่าหอยเต่าปูนระนอง

Conus ranonganus da Motta, 1978 ตัวอย่างที่ใช้ในการตั้งชื่อเก็บรักษาอยู่ที่พิพิธภัณฑ์ธรรมชาติวิทยา ประเทศฝรั่งเศส

ชายหาดส่วนที่ติดกับแผ่นดิน ลักษณะเป็นทรายละเอียดปนโคลน เป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของหอยที่ซ่อนตัวอยู่ใต้พื้นและกินพวกอินทรีย์สาร พบหอยงาช้าง 2 ชนิดในสกุล *Dentalium* หอยเจดีย์หรือหอยหลักไก่ (ชื่อท้องถิ่น) *Turritella terebra* (Linné, 1758) ในช่วงน้ำลงมีผู้มาซูดไปประกอบอาหาร นอกจากนี้พบหอยเวียนหรือหอยขวัญ *Architectonica perspectiva* (Linné, 1758)

ทะเลนอกชายฝั่งมีหมีภูเขาเรียงรายประกอบด้วยหมีภูเขาขนาดใหญ่ หมีภูเขากำนุ้ย และภูเขาต่างๆ อีก 8 ภูเขา รอบภูเขาเหล่านี้บางแห่งมีลักษณะเป็นหาดทรายที่อยู่เชิงเขา หาดหิน หรืออ่าวขนาดเล็กที่โอบล้อมด้วยสันเขา หาดหินเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของลึนทะเล หอยกาบเดี่ยว และหอยกาบคู่ ที่ภูเขากำนุ้ยพบลึนทะเลชนิด *Cryptoplax larvaeformis* (Quoy & Gaimard, 1835) ซึ่งเป็นชนิดที่พบไม่บ่อยนัก หอยกาบเดี่ยวได้แก่ สกุล *Nerita* หลายชนิด ตามโขดหินพบหอยนางรมซึ่งเป็นชนิดที่อยู่ในเขตทะเลเปิดคือ *Saccostrea cucullata* (Bom, 1778)

ป่าชายเลนเขตต่อระหว่างแผ่นดินและทะเล เป็นบริเวณที่มีพันธุ์ไม้หลายชนิด และระดับน้ำทะเลท่วมถึงในช่วงที่น้ำทะเลขึ้นสูงสุด สภาพพื้นเป็นโคลนหรือเลน หอยที่อาศัยในบริเวณนี้บางชนิดอยู่ตามพื้น เช่น หอยขี้ก่า *Telescopium telescopium* Linné, 1758 หอยหลายชนิดอยู่

ตามราก ลำต้น กิ่ง ก้าน และใบของต้นไม้ พวก หอยกาบเดี่ยว ได้แก่ *Littoraria scabra* (Linné, 1758) หอยจู้บแจง *Cerithidea obtusa* Lamarck, 1822 และหอยชนิด *Cassidula aurisfelis* Bruguière, 1789

หากที่พบเสมอในป่าชายเลนเป็นสกุล *Onchidium* หอยกาบคู่หลายชนิดมักจะยึดติด

95- *Cryptoplax larvaformis* (Quoy & Gaimard, 1835) • ลิ่นทะเล • slender chiton • Acanthochitonidae

ลิ่นทะเลจัดเป็นสัตว์จำพวกหอยมีหลายชนิด ชนิดนี้เป็นชนิดที่มีลำตัวยาว แผ่นเกล็ดหรือเปลือกมีขนาดเล็ก ติดอยู่กลางหลังของตัว พบที่ เกาะก้าน้อย

กับราก หรือลำต้นของต้นไม้ เช่น หอยนางรม *Saccostrea forskalii* (Chemnitz, 1785) และ *Striostrea (Parastriostrea) mytiloides* (Lamarck, 1819) และหอยชนิด *Enigmonia aenigmatica* (Holten, 1803) พบติดแน่นตาม ลำต้น



95-*Cryptoplax larvaformis*
• ลิ่นทะเล • slender chiton

96- *Architectonica perspectiva* Linné, 1758 • หอยขวัญ • clear sundial • Architectonicidae

หอยที่มีเปลือกสวยงาม อยู่ในเขตน้ำตื้นที่ พื้นทะเลเป็นทราย หรือทรายปนโคลน พบที่หาด ประพาส



96-*Architectonica perspectiva*
• หอยขวัญ • clear sundial

97- *Conus amadis* Gmelin 1791 • หอย เต้าปูนอมาดิส • amadis cone • Conidae

เปลือกเป็นสีน้ำตาล มีแต้มสีขาว เป็นที่ นิยมของนักสะสมเปลือกหอย พบในทะเลอันดามัน นอกฝั่งทะเลจังหวัดระนองและภูเก็ต



97-*Conus amadis* • หอยเต้าปูนอมาดิส
• amadis cone



98-*Conus ranonganus*
• หอยเต้าปูนระนอง • Ranong cone



99-*Littoraria scabra*
• หอยเพอริวิงเคิล • periwinkle



100-*Pugilina cochlidium*
• หอยโมพี • spiral melongena



101-*Cerithidea obtusa*
• หอยจู้บแจง • horn snail

- 98- *Conus ranonganus* da Motta, 1978
• หอยเต้าปูนระนอง • Ranong cone
• Conidae

หอยเต้าปูนที่หายากชนิดหนึ่ง พบในทะเลอันดามัน ชื่อชนิดตั้งตามสถานที่ๆ พบหอยชนิดนี้เป็นตัวแรก คือนอกฝั่งทะเลจังหวัดระนอง

- 99- *Littoraria scabra* (Linné, 1758) • หอยเพอริวิงเคิล • periwinkle • Littorinidae

หอยขนาดเล็ก พบตามต้นไม้ ในป่าชายเลนสองฝั่งคลองกำพวน มีความสำคัญในระบบนิเวศป่าชายเลน

- 100- *Pugilina cochlidium* (Linné, 1758) • หอยโมพี • spiral melongena • Melonginidae

เปลือกสีน้ำตาลเข้ม ดินหอยมีสีแดง อาศัยในเขตน้ำตื้น พื้นทะเลเป็นทรายปนโคลน พบที่อ่าวเขาควาย เกาะกำตอก

- 101- *Cerithidea obtusa* (Lamarck, 1819) • หอยจู้บแจง • horn snail • Potamididae

หอยอีกชนิดหนึ่งในป่าชายเลน พบตามรากและลำต้นของไม้ป่าชายเลน เปลือกมีสีเทา ดินสีแดงนำไปประกอบอาหารได้หลายประเภท

**102- *Telescopium telescopium* Linné,
1758 • หอยซีกา • telescope snail •
Potamididae**

หอยขนาดใหญ่ เปลือกเป็นรูปกรวยคว่ำ
ฐานแบน ส่วนปลายแหลม มีวงเกลียวหลายวง
สีน้ำตาลเข้มหรือสีดำ ดินหอยมีสีแดง อยู่ตามพื้น
ทะเลที่เป็นโคลน



**102-*Telescopium telescopium*
• หอยซีกา • telescope snail**

**103- *Elysia ornata* (Swainson, 1840) •
தாகปีกเขียว • Elysiidae**

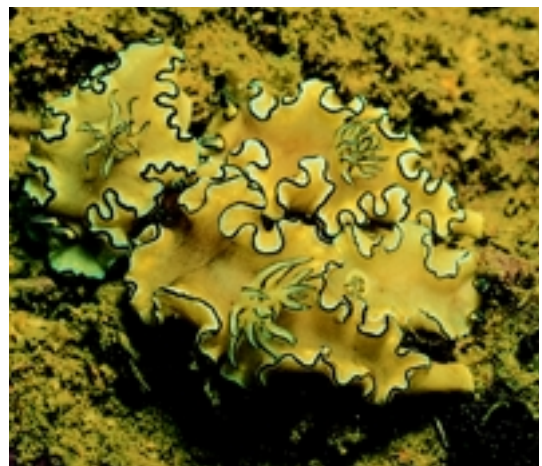
தாகทะเลปีกเขียว อาศัยกับสาหร่ายสีเขียว
สกุล *Bryopsis* ในเขตน้ำตื้น 5-10 เมตร
กินสาหร่ายเป็นอาหาร เก็บคลอโรฟิลล์ไว้ที่
ปีกด้านบน บางครั้งதாகจะกางปีกออก เพื่อใช้
คลอโรฟิลล์ในการสังเคราะห์แสง เพื่อให้
พลังงานแก่หากนอกเหนือไปจากอาหารที่ได้รับ
จากสาหร่าย พบเพียง 1 ตัวอย่าง ที่เกาะไขใหญ่
เป็นรายงานแรกในประเทศไทย



103-*Elysia ornata* • ทากปีกเขียว

**104- *Glossodoris atromarginata* •
ทากเปลือยขอบย่นขาว • black-margined
glossodoris • Chromodorididae**

ทากเปลือยขอบย่นที่พบในทะเลไทยมีอยู่
4-5 ชนิด ชนิดนี้จัดว่าพบได้บ่อยทางฝั่งอันดามัน
ไม่มีรายงานในอ่าวไทย มักอยู่ตามปะการังตาย
ที่ระดับความลึก 15-20 เมตร อาศัยเป็นกลุ่ม
3-4 ตัว ลักษณะเด่นคือเนื้อเยื่อข้างลำตัวเป็น
รอยย่น มีสีขาวย่น ภาพถ่ายจากเกาะระม เป็นทาก
เปลือยขอบย่นกำลังจับกลุ่มเพื่อผสมพันธุ์



**104-*Glossodoris atromarginata*
• ทากเปลือยขอบย่นขาว
• black-margined glossodoris**



105-*Risbecia pulchella*
• ทากเปลือยขาวจุดส้ม



106-*Flabellina rubrolineata*
• ทากหนามชมพู • red-lined flabellina



107-*Striostrea (Parastriostrea) mytiloides*
• หอยนางรม • oyster



108-*Bactronophorus thoracites*
• เพรียงเรือ • shipworm

105- *Risbecia pulchella* • ทากเปลือยขาวจุดส้ม • Chromodorididae

ทากเปลือยขาวจุดส้มพบได้ทั่วทะเลไทยฝั่งอันดามัน มักพบอยู่ 2 ตัวขึ้นไป มีสีส้มสะดุดตาเพื่อแสดงให้เห็นว่ามีสารพิษในเนื้อเยื่อ สำหรับพบทากชนิดนี้ที่เกาะร่ม ที่ระดับความลึก 15 เมตร

106- *Flabellina rubrolineata* (O' Donoghue, 1929) • ทากหนามชมพู • red-lined flabellina • Flabellinidae

ทากหนามชมพูเป็นทากหนามพบได้บ่อยที่สุด ชนิดหนึ่งของทะเลไทย ลักษณะเด่นของทากทะเลกลุ่มนี้อยู่ที่หนามที่ชี้ขึ้นตรงกลางหลัง ภายในหนามจะมีเข็มพิษ nematocyst ทากหนามได้เข็มพิษเหล่านี้จากอาหารที่กินเข้าไป เช่น ดอกไม้ทะเล ไฮดรอยด์ ทากหนามจะนำมาเก็บไว้กลางหลัง เพื่อใช้ป้องกันตัว

107- *Striostrea (Parastriostrea) mytiloides* (Lamarck, 1819) • หอยนางรม • oyster • Ostreidae

หอยนางรมชนิดนี้พบเฉพาะในบริเวณน้ำกร่อยและป่าชายเลน ยึดติดกับรากและลำต้นของไม้ในป่าชายเลน

108- *Bactronophorus thoracites* (Gould, 1786) • เพรียงเรือ • shipworm • Teredinidae

หอยกาบคู่ที่มีลำตัวกลมยาว คล้ายหนอน มีเปลือกคลุมเฉพาะส่วนหัว เจาะไชเข้าไปอาศัยอยู่ในไม้ที่แช่น้ำ ทำให้ไม้มีอายุการใช้งานน้อยลง

ดาวทะเล ดาวเปราะและปลิงทะเล

ธนิษฐา ทรรพนันทน์

ดาวทะเล (Sea star) ดาวเปราะ (brittle star) และปลิงทะเล (sea cucumber) เป็นสัตว์ไม่มีกระดูกสันหลังอีกกลุ่มหนึ่ง ที่พบเห็นได้ง่ายทั่วไปตามแหล่งที่อยู่อาศัยต่างๆ ในทะเล สัตว์กลุ่มนี้เป็นสมาชิกในไฟลัมเอคโคไคโนเดอมาตา (phylum Echinodermata)

“เอคโคไคโนเดิร์ม” หมายถึง สัตว์ที่มีผิวขรุขระ หรือมีหนาม เป็นสัตว์ไม่มีกระดูกสันหลังที่มีสมาชิกทั้งหมดดำรงชีวิตอยู่ในทะเล และมีลำดับขั้นการวิวัฒนาการสูงที่สุดในบรรดาสัตว์ไม่มีกระดูกสันหลังทั้งหมด มีการพบและจำแนกชนิดแล้วมากกว่า 6,000 ชนิด

สัตว์ในกลุ่มเอคโคไคโนเดิร์ม นับเป็นสัตว์ไม่มีกระดูกสันหลังที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจอีกกลุ่มหนึ่ง ทั้งการใช้เป็นอาหาร ไม่ว่าจะเป็นปลิงทะเล หรือ ไข่เม่นทะเล นอกจากนี้ ยังมีประโยชน์ในการสกัดสารที่มีฤทธิ์ทางชีวภาพ (bioactive) เช่น holothurin หรือ saponin ซึ่งในต่างประเทศได้ให้ความสำคัญในการทดลองอย่างมากว่าจะสามารถใช้เป็นสารต้านมะเร็งได้หรือไม่ แต่ในประเทศไทยเอง การศึกษาเกี่ยวกับเอคโคไคโนเดิร์มยังไม่เป็นที่แพร่หลายมากนัก จึงทำให้ข้อมูลเกี่ยวกับความหลากหลายทางชีวภาพ การใช้ประโยชน์ รวมทั้งการศึกษาทางด้านนิเวศวิทยาต่างๆ ของเอคโคไคโนเดิร์มในประเทศไทยยังมีอยู่น้อย

สัตว์ในกลุ่มเอคโคไคโนเดิร์ม สามารถจำแนกออกเป็น 5 ชั้น ดังนี้

1. Class Asteroidea (sea star) ได้แก่ กลุ่มดาวทะเล มีลักษณะสำคัญคือ ร่างกาย

ประกอบด้วยแผ่นกลางลำตัว (central disc) มีแขน หรือ แฉก (arm) แยกออกจากแผ่นกลางลำตัว จำนวนแขนแตกต่างกันไปตามแต่ละวงศ์ ร่างกายแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ด้านปาก (oral) และด้านตรงข้ามปาก (aboral) แขนสามารถยกขึ้นลงในแนวดิ่งได้ แต่ไม่สามารถกวาดในแนวนอนได้ ด้านปากจะมีร่องแขน (ambulacral groove) ที่มีเท้าท่อ (tube feet) ยื่นออกมา ด้านตรงข้ามปากจะมีทวารหนัก และแผ่นตะแกรงน้ำ (madreporite)

2. Class Ophiuroidea (brittle star, basket star) ได้แก่กลุ่มดาวเปราะ หรือดาวตาข่าย มีรูปร่างคล้ายดาวทะเล มีลักษณะสำคัญคือ มีแผ่นกลางลำตัวค่อนข้างกลม แขนจะเจริญต่อจากปากใต้แผ่นกลางลำตัว แขนสามารถกวาดในแนวนอนได้ ไม่มีร่องแขน เท้าท่อจะยื่นออกมาโดยตรงจากด้านข้างของแขน ไม่มีทวารหนัก การขับถ่ายจะขับถ่ายทางปาก หรือด้านข้างของแขน และชอบอาศัยอยู่ร่วมกับสัตว์อื่นๆ เช่น ฟองน้ำ กัลปังหา ปะการัง เหยื่อทะเล มักไม่พบอยู่เดี่ยวๆ (solitary species)

3. Class Echinoidea (sea urchin, sea biscuit, heart urchin, sand dollar) ได้แก่กลุ่มเม่นทะเล ขนบั้งทะเล เม่นหัวใจ และเหยื่อทะเล สมาชิกในชั้นนี้มีความหลากหลายทางด้านรูปร่างเป็นอย่างมาก มีลักษณะสำคัญคือ ปากเจริญดี มีแผ่นหินปูนและเนื้อเยื่อเรียงตัวในแนวรัศมี 5 คู่ บางวงศ์หายใจด้วยเหงือก บางวงศ์หายใจด้วยเท้าท่อ มีระบบการดูดและบดเคี้ยวอาหารที่มีรูปร่างคล้ายตะเกียงโบราณ เรียกว่า Aristotle's lantern ด้านตรงข้ามปากมี

แผ่นหินปูนที่เรียงตัวเป็นระบบ ทำหน้าที่เป็น ทวารหนัก เรียกว่า periproct หนาม (spine) เจริญดีขึ้นอยู่กับของเปลือก หนามเคลื่อนที่ได้ ช่วยในการเคลื่อนที่และป้องกันตัว มี 2 ชนิด คือ หนามอันใหญ่ (primary spine) และหนาม อันเล็ก (secondary spine) สัตว์ในชั้นนี้ ไม่มี ความสามารถในการงอกใหม่ มีอวัยวะสำหรับจับ สัตว์เล็กๆ (pedicellariae) เป็นแบบก้านชูคล้าย ดอกบัว บางชนิดมีต่อมพิษ

4. Class Holothuroidea (sea cucumber)

ได้แก่ กลุ่มปลิงทะเล เป็นเอคโคไคโนเดิร์มกลุ่มเดียว ที่ไม่มีแขน มีลักษณะสำคัญคือบริเวณปากมี หนวด (tentacle) ทำหน้าที่จับอาหารเข้าปาก รูป ร่างยาวรี หรือทรงกระบอก เท้าท่อจะเรียกว่า pedicle ซึ่งอาจจะมีหรือไม่มีก็ได้ขึ้นอยู่กับชนิด ถ้า มีเท้าท่อจะลดรูปลงเหลือเพียง 3 คู่ เท้าท่อที่อยู่ บริเวณด้านบนของลำตัวจะเปลี่ยนรูปไปเป็น อวัยวะรับสัมผัส เรียกว่า papillae ผิวหนังปกคลุม ด้วยเยื่อ (cuticle) บางๆ ได้ชั้น cuticle ลงไปมี

แผ่นหินปูนเล็กๆ เรียกว่า spicule ซึ่งใช้ใน การจำแนกชนิด การเคลื่อนที่ใช้การยืดหดตัว พร้อมกับการทำงานของเท้าท่อ มีอวัยวะช่วย หายใจเรียกว่า respiratory tree มีขบวนการ evisceration ซึ่งเป็นขบวนการป้องกันตัว โดย การปล่อยอวัยวะภายในออกมาเกือบทั้งหมด และจะสร้างขึ้นใหม่เมื่อเวลาผ่านไป

5. Class Crinoidea (feather star, sea lily)

ได้แก่ ดาวขนนก และปลับปลิงทะเล นับเป็นชั้นที่โบราณที่สุดในบรรดาเอคโคไคโนเดิร์ม ทั้งหมดจนอาจเรียกได้ว่าเป็น “ฟอสซิลที่มีชีวิต (living fossil)” ลักษณะสำคัญคือ แม้ว่าจะมี ลำตัวเป็น 5 แฉก เหมือนกับเอคโคไคโนเดิร์มทั่วไป แต่แขนสามารถแตกแขนงออกไปได้มากกว่า 200 แขน บริเวณกลางลำตัวส่วนที่ติดกับก้าน ประกอบด้วยแผ่นหินปูนเป็นรูปถ้วย (calyx) ปาก และทวารหนักหงายขึ้นด้านบนและอยู่ใกล้กัน ไม่มีท่อตะแกรงน้ำ



109-Astropecten bengalensis
• ดาวทราย

109- *Astropecten bengalensis* Döderlein, 1917 • ดาวทราย • Astropectinidae มีลักษณะสำคัญคือ มี 5 แขน เท้าท่อไม่ เป็นแผ่นดุด แผ่นขอบชัดเจน และแบ่งออกเป็น 2 แถว ได้แก่ superomarginal และ inferromarginal plate พบที่แหล่งหญ้าทะเล เกาะก่าตัก พื้นที่ทราย ความลึก 2 - 3 เมตร

110- *Pentacereaster* cf. *regulus* Moller & Troschel, 1842 • ดาวทะเล • Oreasteridae

มี 5 แขน ผิวตัวมีสีดํา มีปุ่มหนามสีส้ม เรียงตัวเป็นระเบียบไปตามแขน และเรียงตัวเป็นวงกลมรอบทวารหนัก pore area เป็นร่างแหชัดเจน พบบริเวณแหล่งหญ้าทะเลหาดทุ่งนางดำ ระดับความลึก 0.5 - 5 เมตร และเกาะก่าตก ระดับความลึก 5 เมตร



110-*Pentacereaster* cf. *regulus*
• ดาวทะเล

111- *Pentaster obtusatus* (Bory de St. Vincent, 1827) • ดาวทะเล • Oreasteridae

มี 5 แขน ผิวตัวมีสีเหลือง มีจุดประสีน้ำตาลแดงกระจายทั่วไป แต่ไม่สม่ำเสมอ ตอนปลายของแขนจุดจะมีขนาดใหญ่กว่าบริเวณผิวตัว ด้านตรงข้ามปากโค้งนูน pore area เห็นไม่ชัดเจน พบบริเวณแหล่งหญ้าทะเลหาดทุ่งนางดำ ระดับความลึก 1 - 5 เมตร



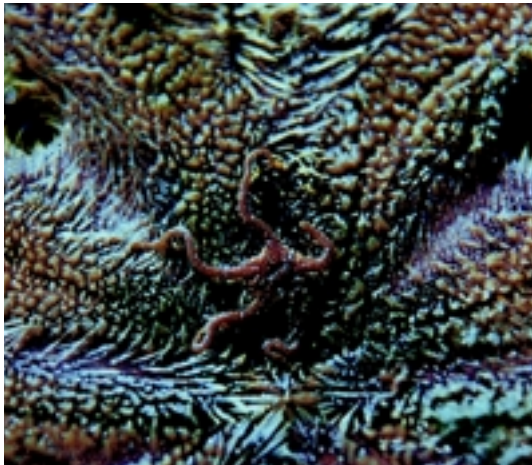
111-*Pentaster* *obtusatus*
• ดาวทะเล

112- *Protoreaster nodosus* (Linnaeus, 1758) • ดาวทะเล • horned sea star • Oreasteridae

มีแขน 5 แขน ผิวตัวมีสีส้ม มีปุ่มหนามชัดเจนสีน้ำตาลแดงเรียงเป็นระเบียบไปตามแขน หนามบริเวณแผ่นกลางลำตัวมีขนาดใหญ่กว่าบริเวณแขน แผ่นกลางลำตัวยกสูง พบบริเวณแหล่งหญ้าทะเล หาดทุ่งนางดำ ระดับความลึก 1-5 เมตร และเกาะก่าตก ระดับความลึก 4 เมตร



112-*Protoreaster* *nodosus*
• ดาวทะเล • horned sea star



113-*Amphilycus scripta*
 • ดาวเปราะ • brittle star



114-*Salmacis virgulata*
 • เม่นกระปุก, เม่นแต่งตัว • sea urchin



115- *Laganum depressum*
 • ขนมปังทะเล • sea biscuit

113- *Amphilycus scripta* (Koehler, 1904)

• ดาวเปราะ • brittle star • Amphiuridae

มี 5 แขน ลักษณะเด่นที่สำคัญคือ มีความแตกต่างระหว่างเพศผู้กับเพศเมียอย่างชัดเจน โดยเพศผู้จะมีขนาดเล็กกว่าเพศเมีย และจะเกาะอยู่บริเวณปากของเพศเมีย เพื่อคอยแย่งอาหาร เมื่อตัวเมียที่เกาะอยู่ได้รับอันตรายตัวผู้ จะผละหนีเพื่อไปหาตัวเมียตัวใหม่เกาะทันที ดาวเปราะชนิดนี้จะพบอาศัยอยู่กับเหรียญทะเลชนิด *Echinodiscus bisperforatus truncatus* เสมอ พบบริเวณพื้นที่ทรายปนโคลน หาดประพาส

114- *Salmacis virgulata* L. Agassiz &

De'sor, 1846 • เม่นกระปุก, เม่นแต่งตัว
 • sea urchin • Temnopleuridae

มีหนามสั้น (primary spine) ไม่เป็นแผ่นแบน รูปร่างทรงกลม เปลือกสีเขียวอ่อน primary spine สีม่วง secondary spine สีขาว มีขนาดเล็กกว่ามาก periproct เรียงตัวเป็นรูป 5 เหลี่ยม รอบทวารหนัก พบบริเวณแหล่งหญ้าทะเล หาดทุ่งนางดำ ระดับความลึก 2 - 3 เมตร และเกาะก้ำตก ระดับความลึก 3 - 6 เมตร

115- *Laganum depressum* Lesson in L.

Agassiz, 1841 • ขนมปังทะเล • sea biscuit • Laganidae

เปลือกสีขาว รูปร่างของเปลือกเป็นทรง 5 เหลี่ยมแบนแต่ยังมีความหนาอยู่บ้าง รูปร่างคล้ายขนมปัง petalloid มี 5 แฉก พบบริเวณแหล่งหญ้าทะเลเกาะไขใหญ่ ระดับความลึก 2 - 3 เมตร และเกาะก้ำตก ระดับความลึก 2 - 3 เมตร

116- *Echinodiscus bisperforatus truncatus*
(L. Agassiz, 1841) • เหยี่ยวทะเล •
shield urchin • Scutellidae

รูปร่างค่อนข้างกลม แบนราบ lunule มี 2 ช่อง อยู่ภายในเปลือก (ไม่ขาดออกจนถึงขอบเปลือก) เมื่อมีชีวิต สีเปลือกจะเป็นสีน้ำตาล เมื่อตายแล้วสีเปลือกจะเป็นสีขาว พบตามพื้นทรายหรือทรายปนโคลนบริเวณหาดประवाल



116-*Echinodiscus bisperforatus truncatus*
• เหยี่ยวทะเล • shield urchin

117- *Lovenia elongata* (Gray, 1845)
• เม่นหัวใจ • heart urchin • Loveniidae

ลักษณะสีเปลือกเมื่อยังมีชีวิต เป็นสีชมพูเปลือกมีรูปทรงคล้ายหัวใจ เป็นชนิดที่พบได้ทั่วไปตามพื้นทราย ในบริเวณอุทยานฯ พบบริเวณพื้นทรายตอนบนของแหล่งหญ้าทะเล เกาะก่าตก ระดับความลึก 2 เมตร



117-*Lovenia elongata*
• เม่นหัวใจ • heart urchin

118- *Pentacta anceps* (Selenka, 1867) •
ปลิงชมพู • Cucumariidae

ผิวหนังหนาแข็งมีสีเหลืองปนชมพู spicule เป็นรูปตะกร้าและกระดุม มีหนวดจับอาหาร 10 เส้น papillae เป็นรูปกรวยขนาดใหญ่เห็นชัดเจน พบบริเวณแหล่งหญ้าทะเล หาดทุ่งนางดำ ระดับความลึก 1 - 3 เมตร



118-*Pentacta anceps* • ปลิงชมพู

119- *Bohadschia marmorata* Jaeger,
1833 • ปลิงดำ • sea cucumber •
Holothuriidae

เป็นชนิดที่พบทั่วไปในน่านน้ำไทย มีผิวหนังสีดำ บางครั้งมีความผันแปรของสีมาก อาจจะเป็นสีน้ำตาล เหลือง หรือมีทั้ง 2 สี ปนกันก็ได้ ผิวตัวนิ่ม spicule เป็นรูปแตกแขนง และแบบแท่ง พบบริเวณแหล่งหญ้าทะเล หาดทุ่งนางดำ ระดับความลึก 3 - 5 เมตร



119-*Bohadschia marmorata*
• ปลิงดำ • sea cucumber

ปลาวัยอ่อน

ธีระพงศ์ ด่วงดี

ปลาเป็นทรัพยากรสัตว์น้ำที่มีความสำคัญซึ่งพบความหลากหลายสูงมากในระบบนิเวศชายฝั่ง ปลาที่พบบริเวณชายฝั่งมีทั้งพวกที่อาศัยถาวรบริเวณชายฝั่ง (shorefishes) พวกที่อาศัยบางช่วงของชีวิต เช่น ปลาไหลบางกลุ่มที่ตัวเต็มวัยอาศัยในทะเลแต่จะเข้ามาวางไข่และมีช่วงชีวิตวัยอ่อนและวัยรุ่นอาศัยในเขตน้ำจืดปากแม่น้ำ และพวกที่อพยพเข้ามาตามฤดูกาลเพื่อวางไข่เช่นปลาในทะเลเปิดบางชนิด เนื่องจากปลาเป็นสัตว์มีกระดูกสันหลังเพียงกลุ่มเดียวที่สามารถพบระยะวัยอ่อนเป็นแพลงก์ตอน (ichthyoplankton) ในทะเล รวมทั้งปลาทะเลมากกว่า 95 % ชนิด มีไข่ลอย (pelagic egg) ซึ่งปลาวัยอ่อนและไข่ปลาจะล่องลอยอยู่ในมวลน้ำโดยได้รับอิทธิพลของกระแสน้ำเป็นหลัก ดังนั้นการศึกษาปลาวัยอ่อนนอกจากทำให้ทราบชีวประวัติของปลาแล้ว ยังสามารถทราบแหล่งวางไข่และฤดูวางไข่ของปลาแต่ละกลุ่มได้

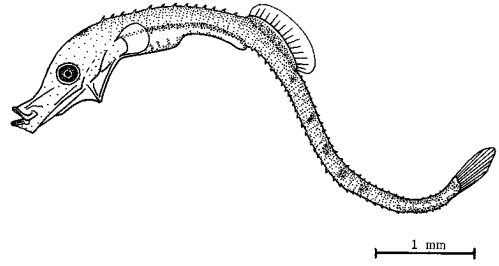
ระบบนิเวศชายฝั่งโดยเฉพาะแนวหน้าทะเล แนวปะการัง และป่าชายเลน เป็นระบบนิเวศที่มีความสำคัญในแง่ของแหล่งวางไข่และอนุบาลตัวอ่อนของปลา เนื่องจากองค์ประกอบหลายด้าน เช่น ปริมาณอาหารอุดมสมบูรณ์ มีที่หลบภัยจากผู้ล่า บริเวณอุทยานทรัพยากรชายฝั่งอันดามันเฉลิมพระเกียรติ เป็นบริเวณที่มีระบบนิเวศชายฝั่งหลายแบบคือ แนวหน้าทะเล ป่าชายเลน แนวปะการัง และชายหาด อยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงกัน และยังมีความอุดมสมบูรณ์ไม่ถูก

ทำลายจากกิจกรรมต่างๆ ของมนุษย์ จึงเป็นบริเวณที่เหมาะสมสำหรับศึกษาความหลากหลายทางชีวภาพและการแพร่กระจายของปลาวัยอ่อน

จากการศึกษาเบื้องต้นพบปลาวัยอ่อนบริเวณอุทยานฯ จำนวน 36 วงศ์ มีทั้งกลุ่มที่พบแพร่กระจายทั่วไปในทุกระบบนิเวศ เช่น ปลากะตัก วงศ์ Clupeidae ปลาแมว วงศ์ Engraulidae ปลาลีเกตุ วงศ์ Carangidae ปลาเห็ดโคน วงศ์ Sillaginidae ปลาดอกหมาก วงศ์ Gerridae ปลาบู๋ วงศ์ Gobiidae และปลาเขือ วงศ์ Blenniidae พวกที่มีลักษณะทางชีวประวัติเฉพาะ เช่น ปลากะรังบางกลุ่ม ซึ่งมีระยะเต็มวัยอาศัยในทะเลเปิดและแนวปะการังแต่พบระยะวัยอ่อนบริเวณป่าชายเลนและแนวหน้าทะเล นอกจากนี้ยังมีปลาวัยอ่อนกลุ่มที่พบเฉพาะในแต่ละระบบนิเวศ เช่น ปลาดาทะเลลึกยาว วงศ์ Elopidae และปลาดาทะเลลึกสั้น วงศ์ Megalopidae พบเฉพาะบริเวณใกล้ฝั่ง (หาดทราย) ปลาทุเร้า วงศ์ Polynemidae พบบริเวณคลองในป่าชายเลน ปลาสลิดหิน วงศ์ Siganidae พบบริเวณแนวหน้าทะเล และปลาหมูสี วงศ์ Lethrinidae พบเฉพาะในแนวปะการังเท่านั้น แสดงให้เห็นว่าพื้นที่อุทยานฯ เป็นบริเวณที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในด้านความหลากหลายทางชีวภาพของปลา และแหล่งทรัพยากรประมง โดยเฉพาะในด้านของการเป็นพื้นที่เลี้ยงตัวอ่อน (nursery ground) ซึ่งในหลายประเทศให้ความสำคัญมากกว่าการเป็นแหล่งทำการประมง (fisheries ground) เช่นกัน

120- จั้มฟันจระเข้ • pipefishes • Syngnathidae

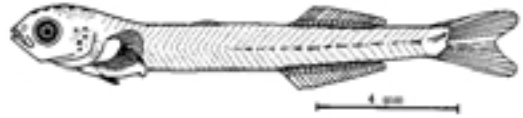
ลำตัวเรียวยาว ภาคตัดขวางลำตัวค่อนข้างกลม ทางเดินอาหารยาวตรงเปิดออกประมาณกึ่งกลางลำตัว ปากเล็ก จะงอยปากยื่นยาว ลำตัวมีหนามลักษณะเป็นสันเกิดจาก body plate แบ่งลำตัวเป็นส่วนๆ ตามแนวผนังกันมัดกล้ามเนื้อ ครีบหลังขนาดใหญ่ ครีบหางรูปพัด จุดสีหนาแน่นกระจายทั่วตัว



120-จั้มฟันจระเข้ • pipefishes

121- หัวตะกั่ว • silversides • Atherinidae

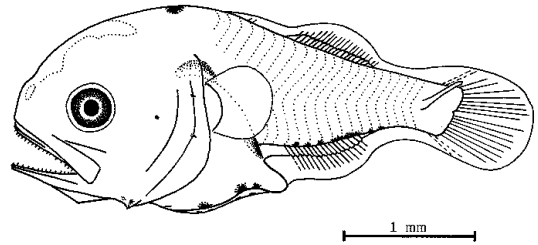
ลำตัวเรียวยาวแบนข้างเล็กน้อย จำนวนมัดกล้ามเนื้อ 35 มัด ทางเดินอาหารสั้นชัดเจน หัวกลม ไม่มีหนามบนส่วนหัว ปากเล็ก จะงอยปากสั้น จุดสีกระจายหนาแน่นบริเวณสมอง กระพุ้งแก้ม และบนทางเดินอาหาร และมีจุดสีเรียงเป็นแนวที่กึ่งกลางด้านข้างของส่วนหาง



121-หัวตะกั่ว • silversides

122- กูเรา • threadfins • Polynemidae

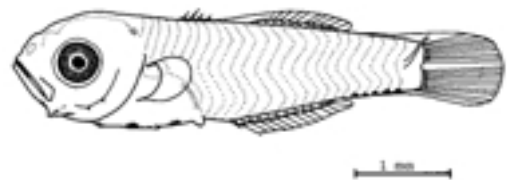
ลำตัวลึกแบนข้างจำนวนมัดกล้ามเนื้อ 24 - 27 มัด ทางเดินอาหารชัดเจนเป็นรูปสามเหลี่ยม ฤดูผสมขนาดใหญ่บริเวณด้านบนทางเดินอาหาร ส่วนหน้า หัวกลมใหญ่ ปากกว้าง ไม่มีหนามบริเวณหัวหรืออาจพบหนามขนาดเล็กบนกระดูก กระพุ้งแก้มในบางระยะ จำนวนก้านครีบอ่อนของครีบหลังและครีบกันใกล้เคียงกัน จุดสีพบบริเวณสมอง เรียงเป็นแนวด้านล่างของทางเดินอาหารและหาง และกระจายที่ด้านบนของฤดูผสม



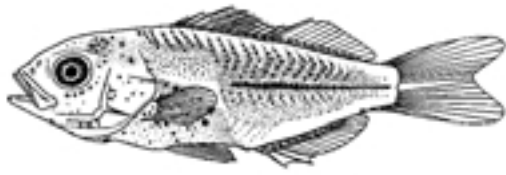
122-กูเรา • threadfins

123- ช้าวเมา • glass fishes • Ambassidae

ลำตัวแบนข้าง จำนวนมัดกล้ามเนื้อ 24 มัด ทางเดินอาหารชัดเจนเป็นรูปสามเหลี่ยม มีหนามขนาดเล็กบนกระดูกกระพุ้งแก้ม จุดสีพบบริเวณมุมขากรรไกรล่าง ด้านล่างลำตัวบริเวณทางเดินอาหาร 2 จุด และจุดสีขนาดเล็กเรียงเป็นแนวที่ด้านล่างของหาง



123-ช้าวเมา • glass fishes



124-ข้างลาย, ข้างตะเภา • grunters

124- ข้างลาย, ข้างตะเภา • grunters • Teraponidae

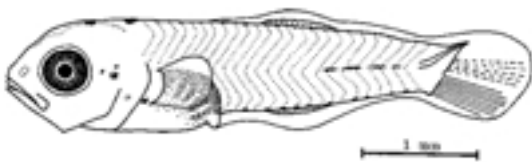
ลำตัวยาว แบนข้าง จำนวนมัดกล้ามเนื้อ 24 มัด ทางเดินอาหารขด หัวขนาดปานกลางมีหนามบริเวณกระดูกกระพุ้งแก้มจำนวนมากและหลายขนาด จุดสีแตกต่างกันไปในแต่ละสกุล ตั้งแต่พบน้อยมากจนถึงหนาแน่น



125-เห็ดโคน, ซ่อนทราย • sand smelts

125- เห็ดโคน, ซ่อนทราย • sand smelts • Sillaginidae

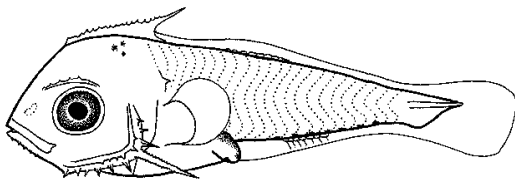
ลำตัวเรียวยาว จำนวนมัดกล้ามเนื้อ 33 - 39 มัด ทางเดินอาหารยาวตรง ช่องทวารเปิดออกประมาณกึ่งกลางลำตัว ไม่มีหนามบริเวณหัว ครีบหลังและครีบกันยาว จุดสีพบบริเวณมุมขากรรไกรล่าง บริเวณด้านบนของหางและเรียงเป็นแนวกึ่งกลางด้านล่างของลำตัวและหาง



126-แพะ • goatfishes

126- แพะ • goatfishes • Mullidae

ลำตัวแบนข้างเล็กน้อย จำนวนมัดกล้ามเนื้อ 24 มัด ทางเดินอาหารขด หัวกลม ไม่มีหนามบริเวณหัว จะงอยปากสั้น จุดสีกระจายหนาแน่นบริเวณด้านบนทางเดินอาหาร และกึ่งกลางด้านล่างของหาง บริเวณสมอง ด้านบนลำตัวและหาง และเรียงเป็นแนวบริเวณด้านข้างของส่วนหาง



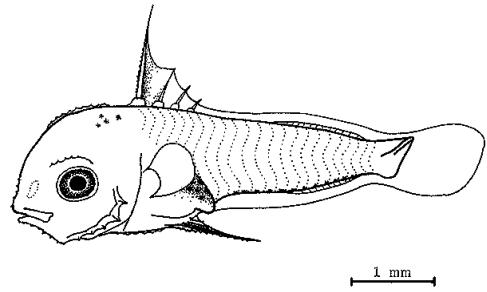
127-หมูสี • emperors

127- หมูสี • emperors • Letherinidae

ลำตัวยาว แบนข้างเล็กน้อย จำนวนมัดกล้ามเนื้อ 24 มัด ทางเดินอาหารสั้น หัวกลมลึก มีหนามบนส่วนหัวจำนวนมาก หลายลักษณะ เช่น เป็นแผ่นหนาม (crest) บริเวณท้ายทอย และเหนือตา มีหนาม (spine) บริเวณกระดูกกระพุ้งแก้มขนาดใหญ่ขอบเป็นซี่จักร (serrate) 1 อัน และหนามขนาดเล็กอีกจำนวนมาก จุดสีพบบริเวณด้านบนทางเดินอาหาร และเรียงเป็นแนวที่ด้านล่างของหาง

128- สลิดทะเล • spinefoot • Siginidae

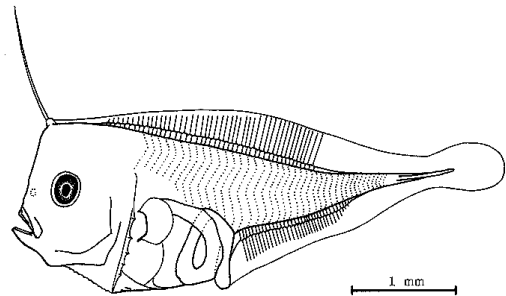
ลำตัวยาว แบนข้าง จำนวนมัดกล้ามเนื้อ 24 มัด ทางเดินอาหารขด ช่องทวารเปิดประมาณ กึ่งกลางลำตัว มีหนามบนส่วนหัวหลายแบบ เช่น มีแผ่นหนาม (crest) บริเวณหน้าปาก เหนือตา และจะงอยปาก บนกระดูกกระพุ้งแก้มมีหนาม (spine) จำนวนมาก ครีบหลัง 2 ตอน ก้านครีบ หลังอันที่สองมีขนาดใหญ่และเป็นซี่จักร จุดสีพบ เรียงเป็นแนวด้านล่างของหาง ด้านบนทางเดิน อาหาร บริเวณสมอง และบนเนื้อเยื่อระหว่าง ก้านครีบแข็งของครีบหลังและครีบท้อง



128-สลิดทะเล • spinefoot

129- ลิ้นหมาซีกเดียว • flounder • Bothidae

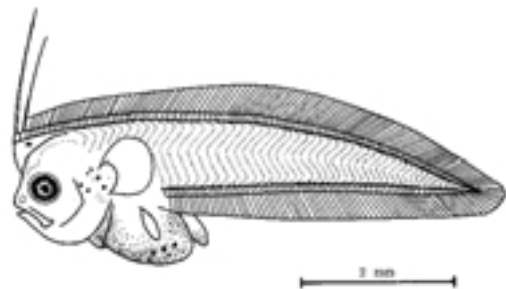
ลำตัวยาว แบนข้างมาก จำนวนมัดกล้ามเนื้อ เนื้อ 35-39 มัด ทางเดินอาหารขดเป็นวง ส่วน หัวและอกกว้าง หัวสั้น ปากเล็กเฉียงลง จะงอย ปากสั้น หน้าปากชัน อาจพบหนามขนาดเล็ก บนกระดูกกระพุ้งแก้ม ครีบหลังและครีบกันยาว ก้านครีบหลังอันที่สองยื่นยาว จุดสีพบหนาแน่น น้อยมากจนถึงมากขึ้นกับชนิด โดยทั่วไปพบ บริเวณแนวที่กึ่งกลางด้านข้างของส่วนหาง และ ด้านบนของลำตัวและหางบริเวณฐานครีบหลัง



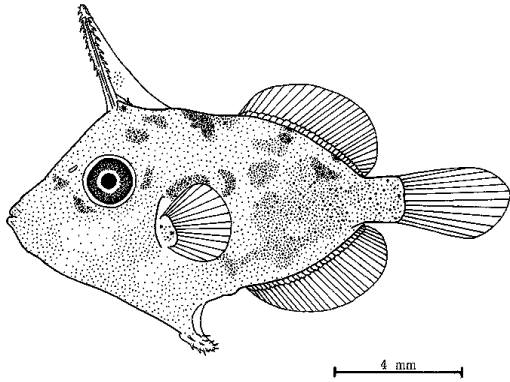
129-ลิ้นหมาซีกเดียว • flounder

130- ลิ้นหมา • tonguefishes • Cynoglossidae

ลำตัวยาว แบนข้าง จำนวนมัดกล้ามเนื้อ เนื้อ 43-59 มัด ทางเดินอาหารขดเป็นวงขนาดใหญ่ ห้อยยื่นเลยลงไปทางขอบลำตัวด้านท้อง ส่วนหัว และอกกว้าง หัวสั้น ไม่มีหนามบนหัว ครีบหลัง และครีบกันยาวตลอดเชื่อมต่อกับครีบหาง ก้าน ครีบหลังส่วนหน้าจำนวน 2-6 ก้านยื่นยาวเห็น ได้ชัดเจน จุดสีแพร่กระจายหนาแน่นน้อยมาก พบเรียงเป็นแนวตลอดขอบของลำตัวและหาง



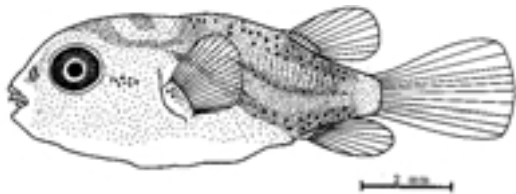
130-ลิ้นหมา • tonguefishes



131- วัว • leatherjacket

131- วัว • leatherjacket • Monacanthidae

ลำตัวกว้างแบนข้าง จำนวนมดกล่อมเนื้อ 17-31 มัด ทางเดินอาหารชัดเจน หัวกลมโตและเล็ก จะงอยปากสั้น ปากเล็ก ช่องเปิดเหงือกกลมรูปเหลื่อเป็นช่องขนาดเล็กที่บริเวณด้านหน้าของฐานครีบอก ก้านครีบหลังอันแรกขนาดใหญ่ บริเวณขอบมีตาขอจำนวนมาก ก้านครีบท้องขนาดใหญ่และมีตาขอขนาดเล็กกระจายทั่วไป จุดสีหนาแน่นกระจายทั่วตัว



132- ปีกเป่า • blowfishes

132- ปีกเป่า • blowfishes • Tetraodontidae

ลำตัวกว้าง ภาคตัดขวางของส่วนหัวและอกเป็นรูปไข่หรือค่อนข้างกลม ทางเรียวยาว ทางเดินอาหารชัดเจน หัวกลมโต จะงอยปากสั้น ปากเล็ก ฐานครีบหลังและครีบกันสั้น ไม่มีครีบท้อง จุดสีหนาแน่นกระจายทั่วด้านหลังของลำตัว ด้านบนทางเดินอาหารและตลอดทาง

ปลา

สมหมาย เจนกิจการ

ปลา (Fish) เป็นกลุ่มของสัตว์มีกระดูกสันหลังที่มีความหลากหลายทางชีวภาพสูงมากกลุ่มหนึ่ง ไม่ว่าจะเป็น ความหลากหลายของแหล่งที่อยู่อาศัย ความหลากหลายของชนิด รูปร่าง และความหลากหลายทางพันธุกรรม อีกทั้งยังเป็นกลุ่มที่มนุษย์นำมาใช้ประโยชน์ในหลายด้าน เช่น เป็นอาหาร แปรรูปเป็นสินค้าต่างๆ และปลาบางชนิดมีรูปร่างและสีสันที่สวยงาม จึงถูกนำมาเลี้ยง เพื่อความเพลิดเพลิน รวมไปถึงจนถึงการเลี้ยงเพื่อใช้ในการศึกษา หรือเป็นสัตว์ทดลอง และการเพาะเลี้ยงเป็นการค้า

เราสามารถพบปลาได้ในแหล่งน้ำเกือบทุกแหล่ง พื้นที่สูงที่สุดที่สามารถพบปลา คือ บริเวณที่ราบสูงทิเบต ที่ระดับความสูง 5,200 เมตรจากน้ำทะเลที่ต่ำลงมาที่พบปลา คือ ในทะเลสาบ Titicaca ซึ่งมีความสูง 3,812 เมตร และในที่มีความลึกระดับ 7,000 เมตรใต้ระดับน้ำทะเล เรายังสามารถพบปลาได้ กลุ่มของปลา ยังมีแหล่งที่อยู่อาศัยที่มีความเค็มแตกต่างกัน ปลาในกลุ่มปลาตะเพียนสามารถอาศัยได้ในน้ำที่มีความเค็มไม่เกิน 5 ส่วนในพัน ในขณะที่ปลาทะเลอาศัยในน้ำที่มีความเค็ม 34-36 ส่วนในพัน ปลาในสกุล *Tilapia* สามารถอาศัยอยู่ในทะเลสาบที่มีอุณหภูมิ 40 องศาเซลเซียส ในขณะที่ปลาหิมะซึ่งอาศัยในเขตแอนตาร์คติก สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ที่อุณหภูมิ -2 องศาเซลเซียส

ปลาที่มีกำเนิดมาเมื่อประมาณ 400 ล้านปีมาแล้ว ดังนั้นจึงเป็นสัตว์มีกระดูกสันหลังที่มีความหลากหลายในชนิดพันธุ์สูงมาก และเป็นกลุ่มสัตว์มีกระดูกสันหลังที่มีมากที่สุด มีชนิดประมาณ

24,618 ชนิดคิดเป็น 42.6 % ของสัตว์มีกระดูกสันหลังทั้งหมด สำหรับปลาในประเทศไทยมีปลาอยู่อย่างน้อย 1,741 ชนิด และในปัจจุบันมีรายงานการค้นพบปลาชนิดใหม่ๆ อยู่ตลอดเวลา

ในระบบนิเวศหนึ่งๆ นั้น ปลา มีบทบาทหลายหน้าที่ ไม่ว่าจะเป็นทำหน้าที่ผู้บริโภคอันดับหนึ่งคือพวกที่กินพืชหรือแพลงก์ตอน ปลาบางชนิดทำหน้าที่เป็นผู้บริโภคอันดับที่สอง คือพวกที่กินสัตว์อื่น หรือบางชนิดก็กินปลาด้วยกันเอง ปลาบางชนิดทำหน้าที่เป็นผู้ย่อยอินทรีย์สารคือกินซากพืชซากสัตว์เป็นอาหาร ปลาบางชนิดเป็นปรสิตของปลาชนิดอื่น เช่น ปลาแลมเพรย์ เป็นต้น

เนื่องจากในอุทยานทรัพยากรชายฝั่งอันดามันเฉลิมพระเกียรติ มีแหล่งที่อยู่อาศัยของปลาที่มีความโดดเด่น แตกต่างกันหลายแบบ ได้แก่ ป่าชายเลน หาดทราย หาดหิน แนวปะการัง และแนวหญ้าทะเล ซึ่งปลาในแต่ละแหล่งที่อยู่อาศัยจะมีการปรับตัวเพื่อให้เข้ากับแหล่งที่อยู่อาศัยนั้นๆ ทำให้มีลักษณะเฉพาะที่โดดเด่นเป็นของกลุ่มนั่นเอง และมีปลาบางชนิดที่สามารถอพยพไปมาระหว่างแหล่งที่อยู่อาศัยต่างๆ

ปลาที่อาศัยในแนวป่าชายเลน

แนวป่าชายเลนเป็นแหล่งที่อยู่อาศัย ที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านกายภาพและเคมีอย่างรวดเร็วและรุนแรง เช่น มีการเปลี่ยนแปลงความเค็มของน้ำในช่วงกว้างทำให้ปลาที่อาศัยในแนวป่าชายเลนต้องปรับตัวให้สามารถทนทานต่อการเปลี่ยนแปลงความเค็มได้ดี การที่ป่าชายเลนมีการขึ้นลงของน้ำในรอบวัน ทำให้ปลาที่อยู่อาศัย

ในแนวป่าชายเลนบางชนิดต้องมีการปรับตัวเป็นพิเศษ เช่น ปลาตีน จะมีอวัยวะพิเศษเพื่อเก็บน้ำไว้ที่บริเวณโพรงเหนือเหงือก เป็นต้น ในพื้นที่ของอุทยานฯ มีแนวป่าชายเลนของคลองกำพวน ซึ่งเป็นป่าชายเลนที่อุดมสมบูรณ์ ตัวอย่างของปลาที่เป็นปลาที่มีความสำคัญคือ ปลาเกวรา ปลากะตัก ปลากะพงสีเลือด ปลากะพงแดง ปลากะพงข้างปาน ปลาอดแอด ปลากระบอก ปลาแป้นทะเล ปลาตีน ปลาบู่ และปลาอมไข่ เป็นต้น

ปลาที่อาศัยในแนวชายหาด

แนวชายหาดก็เช่นเดียวกับแนวป่าชายเลน ที่อยู่ภายใต้อิทธิพลการขึ้นลงของน้ำ แต่ปลาที่อาศัยในเขตนี้จะมีการอพยพตามการขึ้นลงของกระแสน้ำได้ เราจึงพบปลาที่อาศัยในบริเวณชายหาดน้อยชนิดกว่าในบริเวณป่าชายเลน ปลาบางชนิดเป็นปลาน้ำจืดที่เข้ามาหาอาหาร ปลาในแนวชายฝั่งเป็นลูกปลา หรือลูกปลาระยะวัยรุ่น ตัวอย่างปลาที่อาศัยอยู่บริเวณชายหาดได้แก่ ปลาตาเหลือก ปลากระบอก ปลาลิ้นหมา ปลาสิ่กุน ปลาสลิดหิน เป็นต้น

ปลาที่อาศัยในแนวหญ้าทะเล

แนวหญ้าทะเลเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยที่ดีของปลา ปลาหลายชนิดอาศัยในแนวหญ้าทะเลทั้งชีวิต ในขณะที่ปลาส่วนมากมักเข้ามาอาศัยในแนวหญ้าทะเลในระยะวัยอ่อนจนเข้าสู่ระยะวัยรุ่น และอพยพออกไป อาศัยในแหล่งที่อยู่อาศัยอื่น ตัวอย่างของปลาที่อาศัยในแนวหญ้าทะเลตลอดชีวิต คือปลาสลิดหินจุดขาว ปลาจิมฟันจระเข้ ปลานกขุนทอง เป็นต้น ปลาเศรษฐกิจหลายชนิดที่เข้ามาอาศัยในแนวหญ้าทะเลในระยะวัยรุ่นได้แก่ ปลากะรัง ปลากะพงแดง และปลาหมูสี เป็นต้น ปลาที่อาศัยในแนวหญ้าทะเลบางชนิดมีการปรับตัวให้เข้ากับแหล่งที่อยู่อาศัย โดยการปรับสีของลำตัวให้เป็นสีเขียว ทำให้สามารถพรางตัวให้เข้ากับสีของหญ้าทะเล

ปลาที่อาศัยในแนวปะการัง

แนวปะการังนับว่าเป็นแหล่งอาศัยที่มีความซับซ้อนมากแห่งหนึ่ง โดยเฉพาะปลาที่อาศัยในแนวปะการังจะมีการปรับตัวในด้านต่างๆ เนื่องจากมีปลาอาศัยมากทั้งชนิดและปริมาณ แนวปะการังจึงเป็นแหล่งที่มีการแข่งขันสูง ปลาบางชนิดมีพฤติกรรมการเลียนแบบให้เหมือนกับปลาอีกชนิดหนึ่งเพื่อหลอกล่อให้ศัตรูตกใจ หรือสามารถล่าเหยื่อได้ดีขึ้น เช่น ปลาผีเสื้อบางชนิดจะมีจุดสีดำคล้ายลูกตาที่คอคอดหาง เพื่อให้ศัตรูเข้าใจผิดคิดว่าส่วนหางคือตา เป็นต้น นอกจากนี้ปลาในแนวปะการังยังมีพฤติกรรมที่แปลก เช่น การทำความสะอาดปลาผู้ล่าของปลาพยาบาล การอยู่รวมแบบพึ่งพาของปลาการ์ตูนกับดอกไม้ทะเล เป็นต้น

ปลาในแนวปะการังเป็นปลาที่มีสีสันสวยงาม จึงถูกล่าเพื่อนำมาเลี้ยงเป็นปลาสวยงาม ปลาหลายชนิดเป็นปลาที่มีราคาดี เช่น ปลาเกวรา ปลากะพงแดง เป็นต้น

ปลาที่อาศัยในแนวหาดหิน

ปลาที่อาศัยในแนวหาดหินคล้ายกับปลาที่อาศัยในแนวปะการัง และมีการอพยพไปมาระหว่างแหล่งที่อยู่อาศัยทั้งสอง แต่ปลาที่อาศัยในแนวหาดหินจะเป็นปลาที่ชอบหลบซ่อนตามซอกหิน เช่น ปลาบู่ ปลาตีนแถบ และปลากะรัง ลักษณะที่แปลกของปลาที่อาศัยในแนวหาดหินคือ ปลาที่อาศัยอยู่ตามแอ่งน้ำขังในขณะน้ำลง ปลาพวกนี้ได้แก่ปลาในกลุ่มปลาตีนแถบ (blennid) ซึ่งในบางครั้งแอ่งน้ำขังจะมีอุณหภูมิสูงมากกว่า 40 องศาเซลเซียส ปลาพวกนี้ก็สามารถมีชีวิตอยู่รอดได้

133- *Megalops cyprinoides* (Broussonet, 1782) • ตาเหลือกสั้น • Indo-Pacific tarpon • Megalopidae

ลำตัวแบนข้าง ป้อม ความลึกเป็น 3.5-5 เท่าของความยาวลำตัว เกล็ดมีขนาดใหญ่และบาง มีเกล็ดในแนวเส้นข้างลำตัว เยื่อหุ้มแผ่นกระดูกปิดเหงือกไม่เชื่อมติดกับเนื้อใต้คาง จุดกำเนิดของครีบหลังอยู่กึ่งกลางระหว่างปลายของจะออยปากกับจุดเริ่มต้นของครีบกัน ก้านครีบอ่อนก้านสุดท้ายของครีบหลังยื่นยาวออก ตาโตมีเยื่อหุ้มไขมันปกคลุม มีแผ่นกระดูกใต้คาง ลำตัวด้านบนสีน้ำเงินอมเขียว ด้านล่างสีเงิน ความยาวสูงสุดที่พบประมาณ 1 เมตร ทั่วไปที่พบประมาณ 30 เซนติเมตร เนื้อมีก้างฝอยมาก จึงไม่นิยมนำมาประกอบอาหาร อาศัยตามแนวชายฝั่ง มักอยู่รวมเป็นฝูง บางครั้งมีรายงานว่าพบในแม่น้ำ



133-*Megalops cyprinoides* • ตาเหลือกสั้น • Indo-Pacific tarpon

72

134- *Anodontostoma chacunda* (Hamilton, 1822) • โคน ตะเพียนน้ำเค็ม • bony bream • Clupeidae

ลำตัวสั้นป้อม ความลึกเป็น 2.0-2.6 เท่าของความยาวลำตัว ก้านครีบอ่อนของครีบหลังก้านสุดท้ายไม่ยื่นยาวออกเป็นเส้น จุดกำเนิดของครีบหลังอยู่ตรงกึ่งกลางของฐานครีบหลัง ครีบหลังตั้งอยู่กึ่งกลางระหว่างจุดกำเนิดของครีบอกกับครีบกัน ส่วนท้องเป็นสันคมมีหนาม (belly scute) เหงือกมีซี่กรองเป็นจำนวนมาก โดยมีแขนของเหงือกด้านบนจำนวน 65 ก้าน ด้านล่าง 83 ก้าน ลำตัวด้านบนสีเข้ม ด้านล่างสีเงิน มักพบแถบสีดำขนาดเล็ก พาดตามแนวเกล็ด ที่บริเวณฐานครีบอกมีจุดสีดำ ความยาวที่พบประมาณ 13-20 เซนติเมตร ใช้ทำอาหารได้แต่ไม่เป็นที่นิยมเนื่องจากเนื้อมีก้างฝอยมาก แต่คนจีนนิยมนำมาทำต้มเค็ม มักอยู่รวมเป็นฝูง ตามชายหาดและปากแม่น้ำ



134-*Anodontostoma chacunda* • โคน ตะเพียนน้ำเค็ม • bony bream



135-*Stolephorus indicus* • กะตัก ไล่ตัน
• Indian anchovy

135- *Stolephorus indicus* (van Hasselt, 1823) • กะตัก ไล่ตัน • Indian anchovy • Engraulidae

กระดุกขากรรไกรบนสั้น ยาวไม่ถึงแผ่นกระดุกปิดเหงือก ปลายของครีบท้องยาวไม่ถึงจุดกำเนิดของครีบหลัง ไม่มี scute ที่สันท้องหลัง จุดสิ้นสุดของครีบท้อง จุดกำเนิดของครีบกันอยู่หลังจุดกำเนิดของครีบหลัง ลำตัวกลม มีแถบสีเงินคาดจากหลังช่องเปิดเหงือกไปจนถึงคอดหาง เกล็ดหลุดง่าย ขนาดความยาวสูงสุด ประมาณ 16 เซนติเมตร ขนาดทั่วไป ประมาณ 12 เซนติเมตร เป็นปลาที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจ ใช้เป็นอาหาร ปลาตากแห้ง และนิยมใช้ทำน้ำปลา



136-*Rasbora sumatrana* • ชิวสุมาตรา
• sidestripe rasbora

136- *Rasbora sumatrana* (Bleeker, 1852)
• ชิวสุมาตรา • sidestripe rasbora • Cyprinidae

ลำตัวแบนข้าง มีขนาดเล็ก ครีบหลังตอนเดียวไม่มีก้านครีบแข็ง เส้นข้างลำตัวสมบูรณ์แต่อยู่ค่อนข้างต่ำ ครีบหางเป็นแบบเว้าลึก บางตัวอาจมีแถบดำ ขอบตอนหน้าของเกล็ดมีเส้นสีดำ ทำให้ดูคล้ายร่างแห ลำตัวมีแถบดำพาดจากบริเวณช่องปิดเหงือกไปจนถึงฐานของครีบหาง แถบดำจะค่อยๆ เพิ่มขนาดขึ้นตามความยาวของลำตัวโดยบริเวณคอดหางจะกว้างที่สุดและเป็นรูปไข่ เกล็ดรอบคอดหางจำนวน 12 เกล็ด ขนาด 3.7 เซนติเมตร น้ำหนัก 0.5 กรัม ซึ่งเป็นปลาที่เข้าสู่ตัวเต็มวัยแล้ว ปรกติเป็นปลาที่อาศัยในน้ำจืด พบได้ในบริเวณตอนกลางของคลองกำพวนที่ไหลผ่านป่าชายเลน

137- *Arius caelatus* Valenciennes, 1840

- กตทะเล, อุก • engraved sea catfish
- Ariidae

กระดุกท้ายทอยขรุขระ ครีบอกเป็นสีดำ ฟันบนขากรรไกรบนมีขนาดเล็กปลายแหลม ฟันเป็นรูปสามเหลี่ยม ตอนปลายห่างกันมาก เป็นปลาขนาดกลาง ความยาวเฉลี่ย 21.4 เซนติเมตร น้ำหนักเฉลี่ย 90.4 กรัม ได้ตัวอย่างจากการจับด้วยเบ็ด มีการอพยพตามการขึ้นลงของน้ำ เพื่อการหาอาหาร พบอาศัยในแนวชายฝั่งทะเล ทั้งทะเลอันดามัน และอ่าวไทย เป็นปลาน้ำกร่อย บางครั้งอาจพบได้ในน้ำจืด



**137- *Arius caelatus* • กตทะเล, อุก
• engraved sea catfish**

138- *Syngnathoides biaculeatus* (Bloch,

- 1785) • จั้มฟันจระเข้ • double-ended pipefish • Syngnathidae**

ส่วนหัวยาวเป็นครึ่งหนึ่งของลำตัว ส่วนหางยื่นยาวออก สามารถม้วนงอได้ ไม่มีครีบอก สันบนหลังในส่วนลำตัวยกขึ้น ส่วนหน้าเป็นซี่คล้ายฟันเลื่อย และต่อเนืองเป็นเส้นเดียวกับสันในส่วนหาง สันในแนวกลางลำตัวเชื่อมต่อกับแนวสันของส่วนท้อง ไม่มีถุงหน้าท้องหุ้มไข่ ไข่จะฝังอยู่ในแผ่นเนื้อเยื่อด้านล่างของท้องของปลาเพศผู้ ลำตัวด้านบนสีเขียวซีดหรือน้ำตาลเข้ม ด้านล่างสีส้มหรือน้ำตาลอมเหลือง มีจุดดำกระจายอยู่ทางด้านล่างของลำตัว ความยาวสูงสุด 30 เซนติเมตร ไม่มีประโยชน์ในทางการเพาะเลี้ยง แต่เป็นปลาที่ถูกนำมาตากแห้งเพื่อทำเป็นยาตองเหล้าแทนม้าน้ำซึ่งหายาก อาศัยบริเวณปากแม่น้ำป่าชายเลน และแนวหญ้าทะเล ในแนวหญ้าทะเลมีลำตัวสีเขียวเข้มกว่าปลานชนิดเดียวกันที่พบในแหล่งที่อยู่อาศัยอื่น



**138- *Syngnathoides biaculeatus*
• จั้มฟันจระเข้ • double-ended pipefish**



139-*Hippocampus kuda* • ม้าน้ำ
• spotted seahorse

139- *Hippocampus kuda* Bleeker, 1852
• ม้าน้ำ • spotted seahorse •
Syngnathidae

เป็นปลาที่มีรูปร่างแปลก ลำตัวเป็นรูปทรง
กระบอก ส่วนหัวพับงอ ลำตัวตรง ส่วนหางม้วน
งอได้ มีหนามที่เหนียวตา เพศผู้มีถุงหน้าท้องเพื่อ
ใช้เก็บไข่และตัวอ่อน เพื่อให้ปลอดภัยจากศัตรู ลำ
ตัวสีน้ำตาลเข้ม สลับกับแถบสีอ่อน แนวสันหลัง
มีแนวของจุดดำ หรือในบางตัวอาจจะเป็นสีขาว
ความยาวสูงสุด 30 เซนติเมตร ใช้ประโยชน์
ในการทำยาสมุนไพร อาศัยบริเวณปากแม่น้ำ
ป่าชายเลน และแนวหญ้าทะเล



140-*Oryzias javanicus* • หัวตะกั่ว
• rice fish

140- *Oryzias javanicus* (Bleeker, 1854)
• หัวตะกั่ว • rice fish • Adrianichthyidae

ซากกรโกรบนเชื่อมรวมกับจะงอยปาก ทำ
ให้ปากยึดติดไม่ได้ จุดกำเนิดของครีบออกตอนบน
อยู่สูงกว่าเส้นแบ่งกึ่งกลางลำตัว ลำตัวขณะยังมี
ชีวิตมักโปร่งใส ครีบหลังมีก้านครีบอ่อน 7 ก้าน
และตั้งอยู่ทางตอนท้ายของลำตัว ครีบก้านยาวมี
ก้านครีบอ่อนจำนวน 22-25 ก้าน เป็นปลาขนาดเล็ก
ความยาวเฉลี่ย 3.3 เซนติเมตร น้ำหนักเฉลี่ย
0.28 กรัม พบปลานชนิดนี้ได้ทั้งในแหล่งน้ำจืด และ
บริเวณป่าชายเลนของประเทศเวียดนาม กัมพูชา
ไทย ไปจนถึงอินโดนีเซีย



141- *Epinephelus poecilonotus* • กะรังหิน,
กะรังลายตุ๊กแก • dot-dash grouper

141- *Epinephelus poecilonotus* (Temminck
& Schlegel, 1842) • กะรังหิน กะรัง
ลายตุ๊กแก • dot-dash grouper •
Serranidae

ความลึกของลำตัวเป็น 2.3-2.5 เท่าของ
ความยาวมาตรฐาน พื้นทีระหว่างลูกตาทั้งสอง
นูนเล็กน้อย ซึ่งกรองมีจำนวน 8-10 ก้านบนแกน
เหงือกด้านบน และ 15-18 ก้านที่แกนเหงือกด้าน
ล่าง ครีบหลังมีก้านครีบแข็งจำนวน 11 ก้าน และ
ก้านครีบอ่อนจำนวน 14 หรือ 15 ก้าน ลำตัวมี
สีเทาอ่อน

142- *Epinephelus malabaricus* (Bloch & Schneider, 1801) • กระจังปากแม่น้ำ เก๋า
• Malabar grouper • Serranidae

ลำตัวแบนข้างค่อนข้างยาว ขากรรไกรยาวเลยขอบหลังของลูกตา ขอบนอกของกระดูก opercle หยักละเอียดคล้ายฟันเลื่อย ที่มุมจะมีหนามขนาดใหญ่ 3 ก้าน ลำตัวมีสีน้ำตาลอมเหลือง มีแถบสีน้ำตาลลอมดำ 5 แถบ พาดตามขวางลำตัว แถบจะไม่เป็นแถบชัดเจน หัวและลำตัวมีจุดสีส้มน้ำตาลขนาดเล็กกระจายอยู่ทั่วไป จุดที่ครีบจะมีสีดำ ลำตัวด้านล่างจากขากรรไกรล่างจนถึงจุดกำเนิดของครีบกันสีขาว ความยาวสูงสุด 97.4 เซนติเมตร น้ำหนัก 25 กิโลกรัม เป็นปลาที่มีรสชาติดีใช้ประกอบอาหารได้ดี ปลาชนิดนี้ถูกจับเพื่อใช้ในการเพาะเลี้ยง และกรมประมงประสบความสำเร็จในการเพาะพันธุ์ได้ แต่ยังมีปัญหาในการอนุบาล พบได้ในทุกแห่งที่อยู่อาศัยในบริเวณชายฝั่ง เช่น แนวหิน แนวปะการัง ปะการังเทียม ป่าชายเลน และแนวหญ้าทะเล ในแนวหญ้าทะเลจะเป็นแหล่งที่ลูกปลาเข้ามาอาศัยและหากินในบริเวณนี้เป็นจำนวนมาก ทำให้เป็นแหล่งที่ชาวประมงเข้ามาจับปลาชนิดนี้ไปส่งขายให้เกษตรกรผู้เลี้ยงปลาอีกทอดหนึ่ง



3CM

142-*Epinephelus malabaricus*
• กระจังปากแม่น้ำ เก๋า • Malabar grouper

143- *Cephalopholis argus* Bloch & Schneider, 1801 • กระจังจุดน้ำเงิน, กระจังลายนกยูง • peacock hind • Serranidae

ความลึกของลำตัวน้อยกว่าความยาวของหัว และมีสัดส่วนเป็น 2.7-3.2 เท่าของความยาวมาตรฐาน ตามีขนาดเล็ก ขอบนอกของกระดูก preopercle กลม และหยักคล้ายฟันเลื่อยละเอียดในปลาขนาดเล็ก และค่อยๆ เรียบขึ้นเมื่อเป็นปลาขนาดใหญ่ ครีบหลังมีก้านครีบแข็ง 9 ก้าน ก้านครีบอ่อน 15-17 ก้าน ลำตัวสีน้ำตาลเข้มเกือบดำ มีจุดขนาดเล็กสีน้ำเงินขอบดำสั้นป้อมกระจายอยู่ทั่วลำตัว ในตอนท้ายของลำตัวมักมีแถบขวางที่เห็นไม่ชัดจำนวน 5-6 แถบพาดอยู่ ครีบทุกครีบมีสีเข้มในตัวอย่างที่มีขนาดใหญ่ ขอบของครีบอกและครีบหางจะมีขอบสีขาว เป็นปลาที่กินปลาอื่นเป็นอาหาร ความยาวสูงสุด 55 เซนติเมตร เป็นปลาที่นำมาประกอบอาหารได้แต่ปริมาณการจับไม่มากนัก สามารถนำมาเลี้ยงเป็นปลาสู่ขวัญงามได้ มักอยู่รวมกันเป็นฝูงตามแนวปะการังและกองหิน ที่ระดับความลึกไม่เกิน 10 เมตร



2CM

143- *Cephalopholis argus* • กระจังจุดน้ำเงิน, กระจังลายนกยูง • peacock hind



144- *Cephalopholis formosa*
 • กะรังหิน • blue-lined coral cod

144- *Cephalopholis formosa* (Shaw, 1812)
 • กะรังหิน • blue-lined coral cod •
 Serranidae

ลำตัวป้อม ความลึกของลำตัวเป็น 2.5-2.9 เท่าของความยาวมาตรฐาน ขากรรไกรยาวเลยแนวขอบหลังของตา ขอบนอกของกระดูก preopercle มีหนามแหลม 3 ก้าน ครีบทองกลมมน ลำตัวมีสีน้ำตาลเข้ม มีแถบสีฟ้าพาดตามแนวยาวของลำตัว ลายนี้จะพาดจากส่วนหัวไปสิ้นสุดยังครีบทองๆ ลายสีฟ้านี้จะเปลี่ยนเป็นสีดำ ในตัวอย่างที่ต้องด้วยน้ำยาฟอร์มาลิน มีจุดดำขนาดใหญ่บริเวณไหล่ ในบางตัวอย่างอาจไม่มีจุดดำนี้เป็นปลาขนาดเล็กความยาว 19-20 เซนติเมตร และมีการจับได้ไม่มากนัก จึงไม่ค่อยมีความสำคัญทางเศรษฐกิจ อาศัยตามแนวปะการังและกองหิน ที่ระดับความลึกไม่เกิน 10 เมตร



145- *Lutjanus russellii* • กะพงข้างปาน
 • mosses perch

145- *Lutjanus russellii* (Bleeker, 1849) •
 กะพงข้างปาน • mosses perch •
 Lutjanidae

ความยาวลำตัวเป็น 2.5-2.9 เท่าของความยาวหัว ความลึกของลำตัวเป็น 2.7-2.9 เท่าของความยาวลำตัว ลำตัวแบนข้าง ฟันที่ขากรรไกรเป็นแบบ villiform ฟันที่กระดูก vomer เป็นรูปตัวอักษร V กลับหัวหรือแบบหัวลูกศร ขอบของกระดูก preopercle เป็นแบบซี่จักรทั้งทางด้านหลังและด้านล่าง เกล็ดเป็นแบบ ctenoid เกล็ดที่เส้นข้างลำตัวประมาณ 50 เกล็ด ลำตัวมีสีเขียวอมเหลือง มีแถบขนาดเล็กสีน้ำตาลเข้มพาดไปตามแนวยาวเฉียงขึ้นสู่ด้านบนของลำตัว ตอนท้ายของลำตัวมีจุดดำรูปไข่ ตำแหน่งอยู่ตอนท้ายของครีบทอง จุดดำส่วนใหญ่อยู่เหนือเส้นข้างลำตัว ความยาวที่พบ 10.3 เซนติเมตร น้ำหนัก 16.5 กรัม จัดเป็นปลาระยะวัยรุ่น ปลาเต็มวัยส่วนมากอาศัยอยู่บริเวณแนวปะการัง ตัวอ่อนและลูกปลาระยะวัยรุ่นเข้ามาหากินบริเวณชายฝั่งและป่าชายเลน

146- *Scatophagus argus* (Linnaeus, 1766) • ตะกรับ กะทะ เลือดดาว • spotted scat, spotted butterfish • Scatophagidae

ลำตัวแบนข้างมาก เป็นแบบรูปไข่ (ความลึกประมาณ 1.4-1.75 เท่าของความยาวลำตัว) ขอบของหัวตั้งขึ้น ตาอยู่ขอบด้านบน เยื่อปิดเหงือกเชื่อมติดกับเนื้อมีสามเหลี่ยมใต้คาง ครีบหลังยาว ก้านครีบแข็งก้านที่ 5 จะยาวที่สุด ครีบหางเป็นแบบตัดตรง ลำตัวสีเขียวเข้มปนเทาดำทางด้านบน และสีเงินเหลืองทางด้านท้อง ลำตัวมีจุดสีดำขนาดเล็กกระจาย จุดนี้ยังเลยไปถึงส่วนที่เป็นก้านครีบอ่อนของครีบหลัง ครีบอกสีเหลืองอ่อน หรือไม่มีสี ในลูกปลาวัยรุ่น ยังไม่มีจุดดำนี้แต่จะมีแถบดำตามยาวแทน ความยาวที่พบ 2.5-5.7 เซนติเมตร น้ำหนักเฉลี่ย 3.9 กรัม เป็นปลาระยะวัยรุ่นจนถึงวัยเจริญพันธุ์ ระยะต้น พบได้ทั่วไปตามแนวชายฝั่ง ป่าชายเลน และปากแม่น้ำ



146-*Scatophagus argus* • ตะกรับ กะทะ เลือดดาว • spotted scat, spotted butterfish

147- *Liza vaigiensis* (Quoy & Gaimard, 1825) • กระบอกท่อนใต้ • squaretail mullet • Mugilidae

ตามีเยื่อไขมันขนาดเล็ก สามารถมองเห็นขอบของกระดูกขากรรไกรล่างในขณะที่ปากปิดที่ขากรรไกรล่างมีกระดูก symphyseal knob ครีบหูสีดำ เมื่อโตขึ้นขอบจะมีสีเหลือง ครีบหูยาวจนถึงเกล็ดในแนวเส้นข้างลำตัวเกล็ดที่ 7 หรือ 8 ลำตัวด้านบนมีสีเขียวอมเทาจนถึงสีฟ้า ขอบครีบด้านล่างสีเหลือง มีแถบสีดำ หรือสีน้ำตาลเข้มพาดตามยาวลำตัวด้านบน ความยาวสูงสุด 50 เซนติเมตร ความยาวทั่วไป 20 เซนติเมตร ใช้เป็นอาหาร อาศัยในแนวป่าชายเลน ทุ่งทะเล และแนวชายฝั่ง บางครั้งมีรายงานว่าพบในแม่น้ำ



147-*Liza vaigiensis* • กระบอกท่อนใต้ • squaretail mullet



148- *Eleutheronema tetradactylum*
 • กุเราหนวดสี่เส้น • giant threadfin

148- *Eleutheronema tetradactylum*
 (Shaw, 1804) • กุเราหนวดสี่เส้น •
 giant threadfin • Polynemidae

ความลึกเป็น 3.6-4 เท่าของความยาวลำตัว ไม่มีขากรรไกรบน และขากรรไกรล่างลดรูปเป็นแผ่นเนื้อที่มุมปาก กระดูก preopercle เป็นหยักคล้ายฟันเลื่อย ขอบของกระดูก opercle เรียบกลม จุดกำเนิดของครีบหลังอันแรกอยู่ตรงกลางระหว่างครีบอกและครีบท้อง ครีบอกแบ่งเป็นสองตอน ตอนล่างแยกเป็นก้านครีบอิสระจำนวน 4 ก้าน ลำตัวด้านบนสีเขียวเงิน ด้านล่างสีเหลืองปนขาว ครีบทุกครีบสีเหลือง ครีบอกไม่มีสี ความยาวสูงสุด 120 เซนติเมตร ใช้ประโยชน์เป็นอาหาร พบได้ทั่วไปตามแนวชายฝั่ง



149- *Terapon jarbua*
 • ออกแอด ข้างลายสี่แฉ้ว • crescent perch

149- *Terapon jarbua* (Forsskål, 1775) •
 ออกแอด ข้างลายสี่แฉ้ว • crescent
 perch • Terapontidae

ความลึกของลำตัวมีค่า 2.6-3.25 ของความยาวมาตรฐาน ขอบนอกของกระดูก preorbital และขอบของกระดูก opercle หยักคล้ายฟันเลื่อย ก้านครีบแข็งของครีบกันก้านที่สอง ยาวเกือบเท่าก้านที่สาม ลำตัวด้านบนสีเข้ม ด้านล่างสีอ่อน มีแถบสีดำโค้งตามแนวยาวของลำตัว จำนวน 3 แถบ แถบบนสุดยาวจนถึงส่วนที่เป็นก้านครีบอ่อนของครีบหลัง แถบกลางจากต้นคอไปจนถึงจุดสิ้นสุดของครีบหลัง และแถบล่างสุดจากตา จนถึงกลางของครีบหาง ปลายสุดของแพนหางทั้งด้านบนและด้านล่างมีแถบดำคาด แถบดำจะเห็นเด่นชัดในปลาวัยรุ่น เมื่ออายุมากขึ้นแถบนี้จะหายไป ส่วนที่เป็นก้านครีบแข็งและก้านครีบอ่อนของครีบหลังจะแบ่งด้วยจุดดำ เป็นปลาขนาดกลาง ความยาวเฉลี่ยประมาณ 20 เซนติเมตร ใช้เป็นอาหาร พบบริเวณป่าชายเลน ชายฝั่งและปากแม่น้ำ

**150- *Sillago sihama* (Forsskål, 1775) •
เห็ดโคนขาว • northern whiting •
Sillaginidae**

ส่วนหัวเป็น 3.4-3.5 ของความยาวลำตัว ความลึก 5-5.5 เท่าของความยาวลำตัว เป็นปลาที่มีลำตัวค่อนข้างยาว เกล็ดแบบ cycloid มุมของกระดูก preopercle เป็นซี่จักร ตาอยู่ตรงกลางของหัว ครีบหางเป็นแบบเว้าเล็กน้อย (emarginate) ครีบหลังสองตอน ตอนหน้าเป็นก้านครีบแข็ง ตอนหลังเป็นก้านครีบอ่อน ลำตัวสีเทาอ่อนเงิน ด้านบน ด้านล่างสีเหลืองเงิน ขนาดที่พบ 15.5-27.9 เซนติเมตร น้ำหนักเฉลี่ย 83.6 กรัม เป็นปลาขนาดใหญ่และจับได้โดยการตกเบ็ดเท่านั้น ไม่ได้ด้วยอวนรุน พบในบริเวณน้ำตื้นของอ่าวและปากแม่น้ำ ทั้งฝั่งอันดามันและอ่าวไทย



**150-*Sillago sihama* • เห็ดโคนขาว
• northern whiting**

80

**151- *Alepes djedaba* (Forsskål, 1775) •
ตะคอง • gold spotted trevally •
Carangidae**

ความลึกของลำตัวเป็น 2.7-3.2 ของความยาวมาตรฐาน ตามีเยื่อไขมันปกคลุม มีพื่นขนาดเล็กที่ขากรรไกรทั้งสองข้าง เกล็ดบนเส้นข้างตัวแข็งแรง เรียกว่า lateral scute ตอนหน้าโค้งขึ้น ส่วนตอนท้ายเป็นเส้นตรงไปจนถึงคอดหาง โดยส่วนตรงมีความยาวเป็นสองเท่าของส่วนที่โค้ง มี scute จำนวน 26-31 เกล็ด ลำตัวด้านบนสีเงินเข้ม ด้านล่างสีเหลืองเหลืองเงิน มีแถบจางๆ ตามขวาง 6-10 แถบ ครีบบนมีสีอ่อน ครีบหาง ครีบท้อง และครีบกันมีสีเหลืองปลายขาว เป็นปลาขนาดปานกลางถึงใหญ่ ขนาดที่พบ 2.8-9.2 เซนติเมตร น้ำหนักเฉลี่ย 2.8 กรัม ซึ่งจัดว่าเป็นปลาขนาดเล็ก พบทั่วไปในบริเวณปากแม่น้ำและชายฝั่ง



**151-*Alepes djedaba* • ตะคอง
• gold spotted trevally**



152-*Scomberoides lysan* • ฉลียบ สลียด
• whitefish, skinnyfish, giant dart

152- *Scomberoides lysan* (Forsskål, 1775)
• ฉลียบ สลียด • whitefish, skinnyfish,
giant dart • Carangidae

จะงอยปากสั้น มีความยาวเท่ากับ ความกว้างของลูกตาหรือสั้นกว่าเล็กน้อย ลำตัวบวม ความลึกของลำตัวเป็น 3-3.7 เท่าของความยาว ลำตัว กระดูก maxilla ยาวเลยขอบหลังของ ลูกตามาก ที่ขากรรไกรล่างมีฟันที่บริเวณขากรรไกร ซ้ายขวามารรจบกัน 1 คู่ ครีบอกสั้น เกล็ดรูป หอกกว้างฝังอยู่ใต้ผิวหนัง ลำตัวสีด้านบนสีเขียว เข้มหรือเทาปนน้ำเงินด้านล่างสีเหลืองปนขาว มีจุดดำจำนวน 5-7 จุดที่ด้านข้างของลำตัว ขอบของจุดดำสัมผัสกับเส้นข้างลำตัว เป็นปลา ขนาดใหญ่ ความยาวสูงสุดถึง 97 เซนติเมตร ตัวอย่างที่พบมีความยาว 11.3-20.8 เซนติเมตร น้ำหนักเฉลี่ย 45.1 กรัม จัดเป็นลูกปลาวัยรุ่น อาศัยตามแนวชายฝั่งและหาดทราย ตัวอ่อน และปลาระยะวัยรุ่น จะเข้ามาหากินในบริเวณ ปากแม่น้ำ



153-*Gerres abbreviatus* • ดอกหมาก
• deep bodied silver-biddy

153- *Gerres abbreviatus* Bleeker, 1850 •
ดอกหมาก • deep bodied silver-
biddy • Gerreidae

ความลึกของลำตัวเป็น 2-2.2 เท่าของ ความยาวมาตรฐาน ครีบหลังก้านที่สองยาวกว่า ความยาวหัวเมื่อไม่รวมส่วนของจะงอยปาก และ มีความยาวเป็นครึ่งหนึ่งของความลึกลำตัว ครีบ ออกยาวเลยจุดกำเนิดของครีบกัน ลำตัวด้านบน สีเขียวหรือเขียวอมฟ้า ด้านล่างสีเงิน มีจุดสีดำ ตามแนวยาวของลำตัว ครีบหลังมีขอบดำ ครีบ ส่วนอื่นเป็นสีเหลือง ความยาวประมาณ 28 เซนติเมตร ตัวอย่างที่พบมีความยาว 26.4 เซนติเมตร จัดเป็นปลาขนาดใหญ่ อาศัยในบริเวณน้ำตื้น ชายฝั่งทะเล อ่าว หรือปากแม่น้ำ

154- *Gerres filamentosus* Cuvier, 1829 •
ดอกหมากกระโดง • spotted silver
bidy • Gerreidae

ความลึกเป็น 2-2.5 เท่าของความยาว
มาตรฐาน ความลึก (ส่วนที่กว้างที่สุดของลำตัว)
ยาวเท่ากับความยาวของฐานครีบหลัง ก้านครีบ
หลังก้านที่สองยื่นยาวออกเป็นเส้นที่อิสระ มี
ความยาวเท่ากับหรือน้อยกว่าความลึกของลำตัว
เล็กน้อย ลักษณะนี้จะไม่พบในลูกปลาวัยรุ่น ครีบ
ออกยาวจนเลยฐานของครีบกัน ลำตัวด้านบนสี
น้ำเงินปนเทา ด้านล่างสีเงินมีแถวของจุดรูปไข่สี
น้ำเงินเข้มเรียงตามแนวตั้ง ครีบหลังมีขอบดำ
ครีบส่วนมากมีสีเหลืองความยาวสูงสุดประมาณ
25 เซนติเมตร พบตัวอย่างเพียงตัวเดียว
ความยาว 12.5 เซนติเมตร อาศัยบริเวณน้ำตื้น
ชายฝั่งทะเล อ่าว หรือปากแม่น้ำ



154- *Gerres filamentosus*
• ดอกหมากกระโดง • spotted silver bidy

155- *Hemiramphus gaimardi* Valenciennes,
1847 • กระทุงเหวปากแดง • halfbeaks
• Hemiramphidae

ความยาวของลำตัวเป็น 3.5-3.7 เท่าของ
ความยาวหัวที่วัดจากปลายของขากรรไกรบนจนถึง
ขอบท้ายของแผ่นกระดูกปิดเหงือก ขอบของ
ครีบหางมีสีดำ ปลายสุดของขากรรไกรล่างมีสี
แดง จุดกำเนิดของครีบท้องอยู่กึ่งกลางระหว่าง
ความยาวระหว่างขอบหน้าของลูกตาไปจนถึง
ฐานของครีบกัน ครีบหูสั้นยาวไม่เกินความยาวหัว
ซึ่งวัดจากปลายของขากรรไกรบนจนถึงขอบท้าย
ของแผ่นกระดูกปิดเหงือก ความยาวตัวที่พบมี
ความยาวระหว่าง 8.9-12.6 เซนติเมตร น้ำหนัก
เฉลี่ย 5.0 กรัม ซึ่งเป็นปลาขนาดกลาง ยังไม่เป็น
ปลาเต็มวัย พบได้ทั่วไปตามแนวชายฝั่งทั้ง
ฝั่งอันดามันและอ่าวไทย



155- *Hemiramphus gaimardi*
• กระทุงเหวปากแดง • halfbeaks



156-*Leioognathus blochii* • เป็น
• ponyfish

156- *Leioognathus blochii* (Valenciennes, 1835) • เป็น • ponyfish • *Leioognathidae*

ลำตัวแบนข้างมาก ปากยึดหดได้และยึดลงด้านล่างเมื่อยึดออก เกล็ดที่ปกคลุมทรงอกเป็นแบบปกติ ก้านครีบแข็งก้านที่สองของครีบหลังเท่ากับครึ่งหนึ่งของความลึกลำตัว มีแถบดำบริเวณต้นคอ เส้นข้างลำตัวปกติไม่ขาดตอนและยาวจนถึงฐานของครีบหาง จะงอยปากยาวจุดที่เป็นรอยต่อของขากรรไกรบนและล่างอยู่ใต้ลูกตา ขนาดที่พบ ระหว่าง 2.6-5.2 เซนติเมตร น้ำหนักเฉลี่ย 1.1 กรัม พบทุกขนาดตั้งแต่ลูกปลาจนถึงปลาที่เข้าสู่วัยเจริญพันธุ์ พบได้ทั่วไปตามแนวชายฝั่งทั้งฝั่งอันดามันและอ่าวไทย



157-*Leioognathus equulus* • เป็นเมือก
• common ponyfish

157- *Leioognathus equulus* (Forsskal, 1775) • เป็นเมือก • common ponyfish • *Leioognathidae*

ลำตัวแบนข้างมาก ปากยึดหดได้และยึดลงด้านล่างเมื่อยึดออก ก้านครีบหลังก้านที่สองมีความยาวมากกว่าความกว้างลำตัว 2 เท่า มีเกล็ดขนาดเล็กและบางใสบริเวณทรงอก ความยาวหัวเป็น 1/3 ของความยาวลำตัว ความยาวจะงอยปากเท่ากับ ความยาวตา มีแถบดำเล็กๆ ตามแนวตั้งของลำตัว พบเพียงตัวอย่างเดียวความยาว 5.6 เซนติเมตร น้ำหนัก 3.2 กรัม ซึ่งเข้าสู่วัยเจริญพันธุ์แล้ว อาศัยในบริเวณน้ำตื้นชายฝั่งทะเลอ่าว หรือปากแม่น้ำ

158- *Siganus canaliculatus* (Park, 1797)

• สลิดหินจุดขาว • pearl spotted spinefoot • **Siganidae**

ลำตัวแบนข้าง ความลึกเป็น 3.7-4.2 เท่าของความยาวลำตัว ขอบตอนหน้าของรูจมูกมีแผ่นเนื้อเยื่อขนาดเล็ก ไม่มีเกล็ดที่บริเวณแก้มหรือในบางตัวอย่างอาจมีเกล็ดบ้าง แต่ไม่รวมเป็นกลุ่ม ครีบหลังมีส่วนที่เป็นก้านครีบแข็งยาวมาก ก้านครีบแข็งอันสุดท้ายยาวเกือบเท่าก้านครีบแข็งก้านแรก ครีบหางเป็นแบบตัดตรงในระยะวัยรุ่น เมื่อโตขึ้นจะเป็นแบบเว้าเล็กน้อย ครีบท้องมีก้านครีบแข็งทั้งตอนหน้าและตอนท้ายลำตัว ด้านบนสีน้ำตาลอมเขียว ด้านล่างสีอ่อนกว่าจนถึงสีครีม มีจุดสีขาวกระจายอยู่ทั่วตัว มีจุดดำอยู่ที่บริเวณไหล่ ความยาวประมาณ 10-15 เซนติเมตร ใช้ประกอบอาหารรสชาติปานกลาง เนื้อจะมีกลิ่นเฉพาะเนื่องจากกินสาหร่ายเป็นอาหาร เมื่อมีภัยจะหลบอยู่ตามกองวัสดุใต้น้ำ ถ้าเดินไม่ระวังอาจถูกก้านครีบแข็งของปลาชนิดนี้ตำได้ มีพิษทำให้เจ็บปวด บางคนแพ้มากอาจเข้าโรงพยาบาล อาศัยในบริเวณน้ำตื้นชายฝั่งทะเล เช่น ป่าชายเลน ชายฝั่ง แนวหญ้าทะเล ในกลุ่มที่อยู่ในแนวหญ้าทะเลลำตัวจะมีสีเขียวอ่อนเป็นการปรับตัวให้เข้ากับแหล่งที่อยู่อาศัย



158-*Siganus canaliculatus* • สลิดหินจุดขาว • pearl spotted spinefoot

159- *Siganus javus* (Linnaeus, 1766) •

สลิดหินแขก • streaky spinefoot • Siganidae

ลำตัวแบนข้าง ความลึกเป็น 3.4-4.2 เท่าของความยาวลำตัว ขอบตอนหน้าของรูจมูกไม่มีแผ่นเนื้อเยื่อ มีเกล็ดที่บริเวณแก้ม ครีบหลังมีส่วนที่เป็นก้านครีบแข็งยาวมาก ก้านครีบแข็งอันสุดท้ายยาวกว่าก้านครีบแข็งก้านแรก ตอนปลายของก้านครีบหลังส่วนที่เป็นก้านครีบอ่อนจะแหลม ครีบหางเป็นแบบตัดตรงในระยะวัยรุ่น เมื่อโตขึ้นจะเป็นแบบเว้าเล็กน้อย ครีบท้องมีก้านครีบแข็งทั้งตอนหน้าและตอนท้าย ลำตัวด้านบนสีน้ำตาลเข้ม ด้านล่างสีอ่อนกว่าจนถึงสีขาวเงิน มีจุดสีขาวขนาดใหญ่กระจายอยู่ทั่วไปในตอนบนของลำตัว ตอนล่างเป็นแถบยาว แถบนี้จะพัฒนาในตอนที่เป็นตัวเต็มวัย แก้มมีสีเหลือง ครีบอกและครีบกันตอนหน้ามีสีเหลืองเข้ม ความยาวประมาณ 15-20 เซนติเมตร ใช้ประกอบอาหารรสชาติปานกลาง เนื้อจะมีกลิ่นเฉพาะเนื่องจากกินสาหร่ายเป็นอาหาร โคนก้านครีบแข็งมีต่อมพิษทำให้เจ็บปวดหากถูกตำ อาศัยในบริเวณน้ำตื้นชายฝั่งทะเล และแนวปะการัง



159-*Siganus javus* • สลิดหินแขก • streaky spinefoot



160-*Caesio cuning* • ทางเหลือง
• yellow belly fusilier

160- *Caesio cuning* (Bloch, 1791) •
ทางเหลือง • yellow belly fusilier •
Caesionidae

ลำตัวแบนข้าง ความลึกของลำตัวเป็น 3-3.7 เท่าของความยาวมาตรฐาน มีฟันที่ขากรรไกรเพียงแถวเดียว ลำตัวด้านบนมีสีฟ้าอมเหลือง ด้านล่างมีสีขาวหรือชมพู มีแถบสีเหลืองทอดตามลำตัวด้านบนเริ่มจากตาไปสิ้นสุดที่หาง และมีแถบสีน้ำตาลเข้มยาวไปตามฐานของครีบหลัง ครีบหลังสีเหลืองเข้ม ครีบหางสีเหลือง มีสีชมพูแซมที่ส่วนปลายครีบคู่ และครีบกันสีชมพู มีจุดดำที่มุมของครีบอกกับลำตัว ความยาวประมาณ 20-28 เซนติเมตร รสชาติดีจึงถูกชาวประมงจับด้วยลอบจากแนวปะการัง อาศัยอยู่รวมเป็นฝูง ตามแนวปะการังและกองหินใต้ทะเล



161-*Thalassoma lunare* • เขียวพระอินทร์
• moon wrasse

161- *Thalassoma lunare* (Linnaeus, 1758)
• เขียวพระอินทร์ • moon wrasse •
Labridae

ลำตัวสั้น แบนข้าง ความลึกเป็น 3.1-3.6 เท่าของความยาวลำตัว ส่วนหัวไม่มีเกล็ดยกเว้นตอนบนของแผ่นกระดูกปิดเหงือก ขากรรไกรบนและล่างมีชุดของฟัน 1 ชุด ชุดที่ขากรรไกรบนโค้งลง ชุดขากรรไกรล่างมีขนาดใหญ่ทางตอนหน้า มีฟันแบบฟันเขี้ยวจำนวน 1 คู่ที่ขากรรไกรทั้งสอง เกล็ดที่แนวเส้นข้างลำตัวโค้งลงหลังจากเกล็ดที่ 22 ครีบหางเป็นรูปพระจันทร์เสี้ยว ก้านครีบหางที่อยู่นอกสุดจะยื่นยาวออกตามอายุ เกล็ดทุกเกล็ดจะมีสีเขี้ยวเข้มตอนปลายมีแถบตั้งสีแดง ส่วนหัวสีเขี้ยวเข้มมีเส้นสีแดงทอดตามยาวจากจะงอยปากไปจนถึงกระดูกปิดเหงือก ครีบหลังและครีบกันสีเขี้ยวเข้มหรือสีเหลือง โดยมีแถบสีแดงพาดตอนกลาง ครีบหางสีเหลือง และมีแถบสีฟ้าและแดงตัด ครีบอกสีม่วงโดยมีเส้นสีฟ้าตัดขอบ ไม่มีรายงานว่านำมาประกอบอาหารได้ แต่มีการจับเพื่อเลี้ยงเป็นปลาสวยงามพบตามแนวปะการังและกองหินใต้ทะเล

162- *Rastrelliger kanagurta* (Cuvier, 1816) • ลัง • striped mackerel • Scombridae

ลำตัวป้อม แบนข้าง ความลึกเป็น 3.4-4.1 เท่าของความยาวลำตัว ตาโตมีเยื่อไขมันคลุม ครีบหลังแบ่งเป็นสองตอน แยกห่างกัน ครีบหลังตอนที่สองและครีบกันมีครีบฝอยที่แยกเป็นอิสระจำนวน 5 ก้าน ซี่กรองยาวและมีเป็นจำนวนมาก ลำตัวด้านบนสีเทาอมฟ้าด้านล่างสีเงินเหลือง ด้านบนมีจุดสีดำ 2 แถวยาวไปตามแนวหลัง ในตัวอย่างที่จับจากน้ำใหม่ๆ มักมีแถบสีทอง 2 แถบใต้เส้นข้างลำตัว ครีบในตัวอย่างสดสีเหลืองอ่อน ความยาว 15-20 เซนติเมตร เป็นปลาที่ถูกจับมาเป็นอาหาร มีราคาดี อยู่รวมฝูงในแนวชายฝั่ง อาจเข้ามาในแนวหญ้าทะเลและป่าชายเลนได้



162-*Rastrelliger kanagurta* • ลัง • striped mackerel

163- *Toxotes jaculator* (Pallas, 1767) • เสือพนน้ำ • archerfish • Toxotidae

ลำตัวสั้นเกือบเป็นรูปไข่ แบนข้าง ความลึกเป็น 2.2-2.4 เท่าของความยาวลำตัว ความยาวของฐานครีบหลังสั้นกว่าความยาวของฐานครีบกัน จุดกำเนิดของครีบกันอยู่หน้าจุดกำเนิดของครีบหลังเล็กน้อย จะงอยปากสั้น ตาโต ครีบหางตัดตรง ลำตัวด้านบนสีน้ำตาลเข้ม ด้านล่างสีเหลืองเงิน ตอนบนของลำตัวหลังจากลูกตามีจุดสีดำจำนวน 5 จุด ขอบของครีบกันมีสีดำ ครีบหางสีเหลืองอ่อน เป็นปลาที่รู้จักกันดี เนื่องจากสามารถกระโดดและพ่นน้ำให้เหยื่อตกน้ำได้ โดยใช้ลิ้นที่มีร่องยาวพ่นน้ำจึงได้ชื่อว่าปลานักขมังธนู พบอาศัยตามแนวชายฝั่ง และอาจเข้ามาในปากแม่น้ำและป่าชายเลนได้



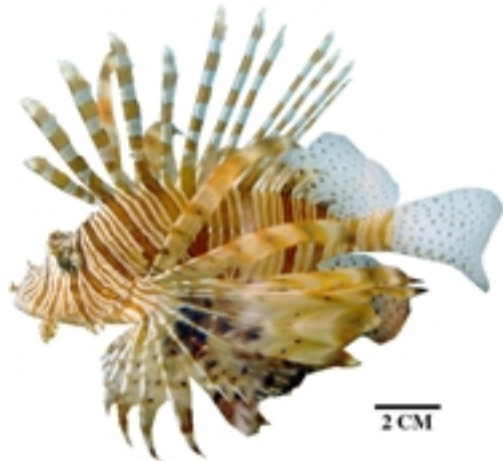
163-*Toxotes jaculator* • เสือพนน้ำ • archerfish



164- *Chaetodon triangulum*
 • ผีเสื้อหางสามเหลี่ยม • triangular coralfish

164- *Chaetodon triangulum* Cuvier, 1831
 • ผีเสื้อหางสามเหลี่ยม • triangular coralfish • Chaetodontidae

ลำตัวแบนเกือบกลม แบนข้างมาก จะงอยปากแหลมยื่นยาว ขอบกระดูกด้านหน้าหักคล้ายฟันเลื่อย พื้นลำตัวสีน้ำตาล หรือน้ำตาลไหม้ ส่วนหัวและอกมีสีจาง หัวมีแถบสีดำพาดตามขวางสามแถบ ขอบฝาเหงือกมีแถบสีส้ม ลำตัวด้านข้างมีแถบสีน้ำเงินสลับขาวพาดตามขวางเฉียงหักมุมเป็นบั้งๆ ที่ใกล้ฐานของครีบหางเป็นสีส้มเหลือง ก้านครีบบมีแถบสีดำเป็นรูปสามเหลี่ยม ตอนปลายสีเหลือง ครีบอกและครีบหูสีขาวอมเหลือง ครีบก้นมีสีเหลืองขอบน้ำตาลเข้ม เช่นเดียวกับตอนปลายของครีบหลัง เป็นปลาที่มีขนาดเล็ก ความยาว 8-10 เซนติเมตร มีความสำคัญในด้านเป็นปลาตู้สวยงาม พบตามแนวปะการังและกองหินใต้ทะเล



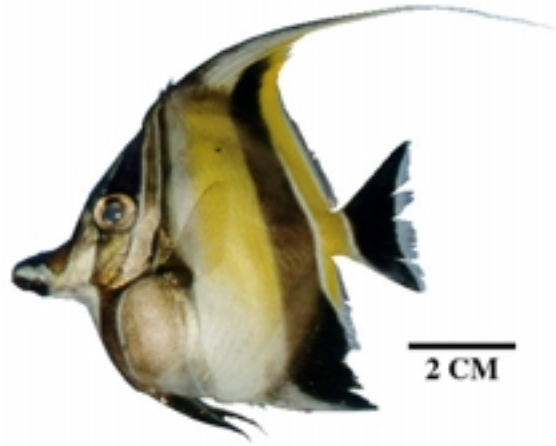
165- *Pterois volitans* • สิงห์โต • red filefish, scorpion-cod, ornate butterfly cod

165- *Pterois volitans* (Linnaeus, 1758) • สิงห์โต • red filefish, scorpion-cod, ornate butterfly cod • Scorpaenidae

ความลึกเป็น 2.8-3.0 เท่าของความยาว ลำตัว ตาอยู่ด้านบนของลำตัว กระดูก suborbital มีขนาดใหญ่ เกล็ดเป็นแบบ cycloid ก้านครีบแข็งของครีบหลังยาวมากกว่าความลึกของลำตัวตอนบนแยกเป็นอิสระเชื่อมกันเพียงที่ฐานเท่านั้น ก้านครีบอกของครีบอกไม่แตกแขนงและแยกเป็นอิสระในก้านครีบทันๆ ลำตัวและหัวมีลายสีขาวพาดตามขวาง จำนวน 24-28 ลาย จำนวนลายจะเพิ่มขึ้นตามอายุ ครีบทุกครีบบมีสีแดง ส่วนที่เป็นก้านครีบอกของครีบหลังและครีบก้นจะมีแถวของจุดสีดำขนาดเล็ก ที่ครีบอกจุดดำจะมีขนาดใหญ่กว่าที่ครีบเดี่ยว มีหนวดอยู่เหนือตา ความยาว 25-35 เซนติเมตร เป็นปลาที่มีพิษ หากถูกก้านครีบแข็งตำ ผู้ที่แพ้พิษปลาชนิดนี้อาจหมดสติได้ มีการจับปลาชนิดนี้เพื่อเลี้ยงเป็นปลาสวยงาม พบตามแนวปะการัง

166- *Zanclus canescens* (Linnaeus, 1758) • ผีเสื้อเทวรูป • moorish idol
• **Zanclidae**

ความลึกเป็น 1.1-2.5 เท่าของความยาวลำตัว จะงอยปากเป็นรูปท่อยาว พื้นเป็นแถวเดี่ยวแบบ setiform ระยะวัยรุ่นจะมีหนามแหลมคมคล้าย มีติยื่นออกมาบริเวณหน้าปาก ในตัวเต็มวัย หนามนี้จะพัฒนาเป็นปุ่มหนาม ก้านครีบแข็งสอง ก้านแรก มีขนาดเล็กและแข็งแรง ก้านที่สามยื่น ยาวออกเป็นเส้นยาว ส่วนก้านที่เหลือค่อยๆ ลด ขนาดลงมาเป็นขอบของครีบหลัง ครีบหางเป็นแบบ ตัดตรงหรือเกือบกลม โดยมีขอบแหลม ลำตัวสี เหลืองมีแถบกว้างสีดำพาดตามขวาง แถบแรก กว้างพาดผ่านลูกตาขอบจะมีสีฟ้า แถบดำแถบที่ สองอยู่กลางลำตัวค่อนข้างทำยของลำตัว ครีบหางมีแถบดำอีกแถบหนึ่ง ขอบของครีบหาง เป็นสีขาว ครีบหูสีใส ครีบท้องสีดำ ความยาวสูง สุด 20 เซนติเมตร ใช้เลี้ยงเป็นปลาสวยงาม พบตามแนวปะการัง



166-*Zanclus canescens* • ผีเสื้อเทวรูป
• **moorish idol**

167- *Arothron reticularis* (Bloch & Schneider, 1801) • ปีกเป่าลาย • reticulated toadfish • Tetraodontidae

รูปร่างกลมแบบ globiform รูปร่างแบน แขนง 2 ก้าน ลำตัวมีหนามขนาดเล็กจากบริเวณ รูปร่างไปจนถึงฐานของครีบหาง ลำตัวสีเทาเข้ม จนถึงน้ำตาล ด้านบนของลำตัวมีแถบสีขาวพาด ตามความยาวลำตัว ครีบหางมักมีจุดสีเหลือง กระจายอยู่ในแถบสีดำที่คล้ายร่างแห เป็นปลา ขนาดปานกลาง พบเพียงตัวเดียว ความยาว 16.2 เซนติเมตร น้ำหนัก 149.5 กรัม พบอาศัย ในแนวชายฝั่งทะเลทั้งฝั่งตะวันออกและตะวันตก



167-*Arothron reticularis* • ปีกเป่าลาย
• **reticulated toadfish**



168- *Triacanthus biaculeatus* • ปลากวาง
• tripod fish

168- *Triacanthus biaculeatus* (Bloch, 1786) • ปลากวาง • tripod fish • Triacanthidae

ลำตัวค่อนข้างยาว แบนข้าง คอดหางยาว และสมส่วน เกล็ดมีขนาดเล็ก และไม่ซ้อนทับกัน เหมือนปลาทั่วไป ครีบหลังมีสองตอน ตอนแรกเป็นก้านครีบแข็ง จำนวน 5 ก้าน ตอนที่สองเป็นก้านครีบอ่อน และมีฐานครีบยาวกว่าตอนแรก มีจำนวนก้านครีบ 23-24 ก้าน เยื่อยึดระหว่างครีบทั้งสองตอนมีสีดำเข้ม ความยาวของคอดหาง เป็น 4.5-5 ส่วนของความยาวลำตัวไม่รวมหาง ฐานของครีบกันยาวเป็น 1.4-1.6 เท่าของความยาวครีบหลังตอนที่สอง พบอาศัยในแนวชายฝั่งทะเล

สัตว์เลื้อยคลาน

สมโภชน์ นิมสันติเจริญ จิตติมา อายุตตะกะ

สัตว์เลื้อยคลาน แบ่งออกเป็นกลุ่มใหญ่ๆ 5 กลุ่ม พบในประเทศไทยทุกกลุ่ม คือ กลุ่มงู (snake) กลุ่มกิ้งก่า (lizard) กลุ่มจระเข้ (crocodile) กลุ่มเต่าทะเล (sea turtle) และกลุ่มสุดท้าย คือ ตัวตารา (tuatara) ซึ่งมีเพียงชนิดเดียว

ในบรรดาสัตว์เลื้อยคลานที่พบอยู่ในพื้นที่ชายฝั่งทะเล เต่าทะเลเป็นสัตว์ที่มีความสำคัญเป็นอย่างมากเนื่องจากมีสถานภาพใกล้สูญพันธุ์จากน่านน้ำไทย ในช่วงเวลา 2-3 ปีที่ผ่านมา มีเต่าขึ้นวางไข่บริเวณชายฝั่งอันดามันน้อยมาก โดยเฉพาะเต่ามะเฟืองจะพบเพียง 2-3 รังต่อปีเท่านั้น ดังนั้นเต่าทะเลทุกชนิดจึงได้รับการประกาศให้เป็นสัตว์คุ้มครองตั้งแต่ปี พ.ศ. 2538 เป็นต้นมา

เต่าทะเลเป็นสัตว์ดึกดำบรรพ์ ซึ่งมีวิวัฒนาการมาตั้งแต่ยุคโบราณ จากฟอสซิลมีอายุมากกว่า 200 ล้านปี เช่นเดียวกับสัตว์เลื้อยคลานทั่วไป เต่าทะเลเป็นสัตว์เลือดเย็น มีผิวหนังเป็นเกล็ดแข็งคล้ายเกราะเพื่อป้องกันตัวจึงมีพัฒนาการไม่แตกต่างจากบรรพบุรุษมากนัก ที่สำคัญเต่าทะเลหายใจด้วยปอด จึงไม่แปลกที่จะพบเต่าทะเลจมน้ำตาย เมื่อติดเครื่องมือประมงบางประเภท เช่น อวนลาก อวนลอย และเบ็ดราว ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เต่าทะเลมีจำนวนลดลงรวมทั้งการพัฒนาชายหาดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวและการลักลอบเก็บไข่เต่าเพื่อนำไปบริโภค โดยคิดว่าเป็นยาชูกำลัง ซึ่งแท้ที่จริงการบริโภคไข่เต่าทะเลน่าจะเป็นสาเหตุของโรคหัวใจและเส้นเลือดอุดตัน

เต่าทะเลเป็นสัตว์มีกระดูกสันหลังอยู่ในอันดับคิโลเนีย (order Chelonia) ชั้นเรปทีเลีย

(class Reptilia) อาศัยอยู่ในเขตอบอุ่นและเขตร้อนเท่านั้น พบมากในเขตที่มีอุณหภูมิสูงกว่า 20 องศาเซลเซียส แม้จะมีวิวัฒนาการมายาวนานแต่ทั่วโลกมีเต่าทะเลอยู่เพียง 8 ชนิด เท่านั้น ได้แก่

1. เต่าตนุหลังแบน flatback turtle : *Chelonia depressa*
2. เต่าหญ้าแอดแลนติก Kemp's ridley turtle : *Lepidochelys kempii*
3. เต่าตนุดำ black turtle : *Chelonia agassizii*
4. เต่าตนุ green turtle : *Chelonia mydas* (L.)
5. เต่ากระ hawkbill turtle : *Eretmochelys imbricata* (L.)
6. เต่าหญ้า olive ridley turtle : *Lepidochelys olivacea* (Eschscholtz)
7. เต่ามะเฟือง leatherback turtle : *Dermochelys coriacea* (Vandelii)
8. เต่าหัวฆ้อนหรือเต่าตาแดง logger-head turtle : *Caretta caretta* (L.)

แต่ในน่านน้ำไทยเคยพบเต่าทะเล 5 ชนิด คือ เต่าตนุ เต่ากระ เต่าหญ้า เต่ามะเฟืองและเต่าหัวฆ้อน ซึ่งชนิดหลังนี้สูญพันธุ์ไปจากน่านน้ำไทยแล้ว แต่มีรายงานว่ายังพบในเขตน่านน้ำประเทศเมียนมาร์

เนื่องจากเต่าทะเลจะอาศัยอยู่ในทะเลตลอดชีวิต ยกเว้นในช่วงวางไข่ตัวเมียเท่านั้นที่กลับขึ้นบนบกเพื่อวางไข่ส่วนตัวผู้จะไม่ขึ้นฝั่งตลอดชีวิต ดังนั้นจากข้อมูลการขึ้นวางไข่ของ

เต่าทะเลจึงสามารถใช้บอกสถานภาพของเต่าทะเลในแต่ละพื้นที่ได้เป็นอย่างดี โดยทั่วไปเต่าทะเลจะขึ้นวางไข่ตามหาดทรายที่เงียบสงบปราศจากการรบกวนของคนตลอดชายฝั่งทะเล แต่ปัจจุบันแหล่งที่เต่าทะเลขึ้นวางไข่ในอ่าวไทยจะพบมากบริเวณเกาะคราม จังหวัดชลบุรี มีเต่าทะเล 2 ชนิด ขึ้นวางไข่คือ เต่ากระและเต่าตนุ ส่วนฝั่งอันดามันจะพบมากบริเวณชายฝั่งพังงา และภูเก็ต เต่าทะเลที่พบมากคือเต่าหญ้าและเต่ามะเฟือง บริเวณหมู่เกาะสุรินทร์และสิมิลัน จะพบเต่าตนุและเต่ากระมาก

ทางด้านชายฝั่งอันดามัน เต่าทะเลจะขึ้นวางไข่ในเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนกุมภาพันธ์ของทุกปี ซึ่งเป็นช่วงที่ปลอดฝนและระดับน้ำทะเลที่ขึ้นต่ำกว่าช่วงอื่นทำให้มีพื้นที่ชายหาดมากขึ้นเหมาะต่อการวางไข่และให้ลูกเต่าฟักออกจากไข่ก่อนน้ำฝนและระดับน้ำที่สูงขึ้น เต่าทะเลที่พบบริเวณเกาะและชายฝั่งในเขตอำเภอเกาะเปอร์กิ่งอำเภอสุขสำราญ จังหวัดระนอง จนถึงเกาะพระทอง ในเขตอำเภอคุระบุรี จังหวัดพังงา พบทั้ง 4 ชนิด และจากการศึกษาที่ผ่านมามักจะพบเต่าทะเลตายลอยอยู่ในทะเลและถูกพัดขึ้นชายหาดเป็นประจำตั้งแต่ช่วงเดือนตุลาคมถึงเดือนกุมภาพันธ์

ดังนั้นแนวทางหนึ่งในการอนุรักษ์เต่าทะเลในพื้นที่ดังกล่าว จึงควรช่วยกันระวังไม่ให้เกิดการทำประมงที่มีโอกาสจับเต่าทะเลในช่วงเวลา 4-5 เดือน ร่วมกันดูแลพื้นที่หาดทรายที่มีการขึ้นวางไข่ไม่ให้มีคนมารบกวนมากเกินไป

โดยเฉพาะการท่องเที่ยวชายหาด และต้องเลิกเก็บไข่เต่าทะเลไปบริโภค หากพบเต่าทะเลขึ้นวางไข่ อัยารบกวอนและหากพบไข่เต่าทะเลให้รีบแจ้งทางสถานีวิจัยทรัพยากรชายฝั่งระนอง เพื่อรวบรวมไว้ศึกษาวิจัยและให้มีพันธุ์เต่าปล่อยในงานประเพณีปล่อยเต่าทะเลของจังหวัดระนอง ซึ่งได้ดำเนินการตั้งตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 เป็นต้นมา และจากการสำรวจแหล่งวางไข่เต่าทะเล ในปี พ.ศ. 2540 สถานีฯ ได้สำรวจพบเต่าหญ้า ขนาดของกระดองกว้าง 50 เซนติเมตร ขึ้นวางไข่หนึ่งแม่ให้ไข่ 105 ฟอง และในปี พ.ศ. 2542 พบหลุมไข่เต่ามะเฟือง จำนวน 115 ฟอง ขนาดของรอยเต่ามะเฟืองที่ขึ้นวางไข่กว้างกว่า 2.4 เมตร

นอกจากเต่าทะเลแล้วยังมีสัตว์เลื้อยคลานอีกหลายชนิดที่พบในพื้นที่อุทยานฯ ได้แก่ ตัวเงินตัวทองหรือเหี้ย ตะกวด แอ้ กิ้งก่า กิ้งก่าบิน จิ้งเหลน จิ้งจก ตุ๊กแก และงู ซึ่งสัตว์เหล่านี้มีบทบาทสำคัญในระบบนิเวศเป็นอย่างมาก และหลายชนิดยังไม่มีการศึกษาเพื่อนำมาใช้ประโยชน์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งงูทะเล ซึ่งจากรายงานการศึกษาชนิดของงูทะเลทางด้านชายฝั่งทะเลอันดามันมีประมาณ 7 สกุล 13 ชนิด ทั้งหมดยังไม่มีการผลิตวัคซีนสำหรับรักษา จึงเป็นสัตว์ที่มีอันตรายมาก ดังนั้นจึงควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อศึกษาชนิดและรวบรวมพันธุ์ เพื่อศึกษาเรียนรู้ให้เข้าใจธรรมชาติและพฤติกรรมที่แท้จริง จะได้หาวิธีป้องกัน ซึ่งรวมทั้งเพื่อหาโอกาสในการศึกษาวิจัยเพื่อผลิตเป็นวัคซีนต่อไป

169- *Eretmochelys imbricata* (Linnaeus, 1766) • เต่ากระ • hawksbill turtle • Cheloniidae

แผ่นบนกระดองซ้อนเหลื่อมกันเหมือนกระเบื้องมุงหลังคา ปากมีลักษณะคล้ายปากนก ตอนหน้าของหัวด้านบนมีเกล็ด prefrontal scale 2 คู่ บนกระดองมีแผ่นด้านข้าง costal plates 4 คู่ และที่แผ่นขอบกระดอง marginal plates 12 คู่ กระดองมีลวดลายสวยงาม



169-*Eretmochelys imbricata* • เต่ากระ • hawksbill turtle

170- *Chelonia mydas* (Linnaeus, 1758) • เต่าตนุ • green turtle • Cheloniidae

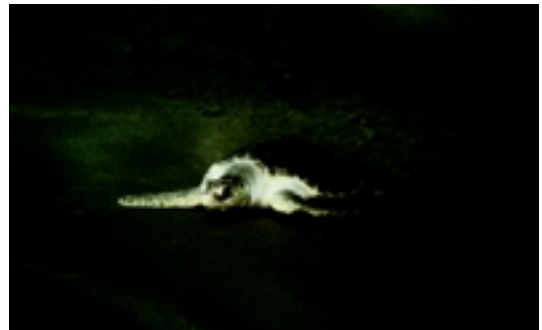
แผ่นบนกระดองประกอบด้วย costal plates 4 คู่ และ marginal plates 12 คู่ แต่แผ่นไม่ซ้อนเหลื่อมกัน ตัวเต็มวัยกินพืชเป็นอาหาร จึงมักพบบริเวณน้ำตื้น กระดองมีลวดลายสวยงาม



170-*Chelonia mydas* • เต่าตนุ • green turtle

171- *Lepidochelys olivacea* (Eschscholtz, 1829) • เต่าหญ้า • olive ridley turtle • Cheloniidae

ในตัวเต็มวัยที่ด้านหลังจะมี carapace กว้าง แบน และเรียบ มีสีเขียวใบมะกอก จำนวนของ costal plates แตกต่างกันตั้งแต่ 6-9 คู่ ส่วน marginal plates มี 12-14 คู่ หัวเป็นรูปสามเหลี่ยมประกอบด้วย prefrontal scale 2 คู่



171-*Lepidochelys olivacea* • เต่าหญ้า • olive ridley turtle

172- *Dermochelys coriacea* (Vandelii) • เต่ามะเฟือง • leatherback turtle • Dermochelyidae

เป็นเต่าที่มีขนาดใหญ่ที่สุด หลังไม่มีลักษณะเป็นแผ่นกระดองเช่นเดียวกับเต่าชนิดอื่น แต่มีเกล็ดขนาดเล็ก มีสันตามแนวยาว 7 สัน ปากแหลมคมมาก ลักษณะเป็นปลายแหลม 2 แฉก (bicuspid)



172-*Dermochelys coriacea* • เต่ามะเฟือง • leatherback turtle



173-*Varanus bengalensis* • ตะกวด

173- *Varanus bengalensis* • ตะกวด •
Varanidae

เป็นสัตว์เลื้อยคลานในกลุ่มกิ้งก่า พบในประเทศไทย 5 ชนิด ตะกวดอาศัยตามโคนต้นสนทะเลในพื้นที่สถานีฯ หาอาหารในป่าชายเลน ส่วนใหญ่เป็นปลาและสัตว์ขนาดเล็ก



174-*Leiolepis belliana*
• แอ้ • butterfly lizard

174- *Leiolepis belliana* • แอ้ • butterfly
lizard • Uromastixidae

ชูดรูอยู่ตามพื้นทรายในทุ่งหญ้าบริเวณสถานีฯ



175-*Draco* sp. • กิ้งก่าบิน • flying dragon

175- *Draco* sp. • กิ้งก่าบิน • flying dragon
• Gekkonidae

เป็นกิ้งก่าขนาดเล็ก มีพังพืดสีเหลืองอ่อนจากส่วนคอ พบในบริเวณป่าชายเลนและตามต้นไม้บริเวณใกล้เคียง จะร่อนจากต้นไม้หนึ่งไปอีกต้นหนึ่ง กินมดและแมลงเป็นอาหาร

นกทะเล

อนุวัต สายแสง จิตติมา आयुตตะกะ

นกทะเล (Sea bird) เป็นสมาชิกสัตว์อีกกลุ่มหนึ่งที่มีความสำคัญในระบบนิเวศชายฝั่ง นกเป็นสัตว์มีกระดูกสันหลัง (vertebrate) อยู่ใน class Aves, phylum Chordata นกทะเลเป็นนกที่มีแหล่งที่อยู่อาศัยและแหล่งอาหารอยู่ในทะเล ทั้งที่ตีนชายฝั่งและบริเวณนอกฝั่ง นกทะเลจะมีต่อมเกลือ (salt gland) ที่มีประสิทธิภาพในการขับเกลือที่มากับน้ำทะเลและอาหารออกจากร่างกายได้ดี นกทะเลสามารถกินอาหารได้หลากหลายชนิด เช่น แพลงก์ตอนสัตว์ ปลา สหรัาย หญาทะเล และสัตว์พื้นทะเล เป็นต้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับชนิดของนก นอกจากนี้บทบาทเป็นผู้บริโภคที่สำคัญในระบบนิเวศทางทะเลแล้ว นกทะเลยังมีบทบาทที่สำคัญคือ เป็นผู้ช่วยกระจายพันธุ์ของสิ่งมีชีวิตทะเล เช่น สหรัายและพืชทะเลไปสู่

แหล่งอื่นๆ อีกด้วย ในบริเวณอุทยานฯ นอกจากนกทะเลในวงศ์ Phalacrocoracidae และ Laridae ยังพบนกที่พบทั่วไปอื่นๆ เข้ามาอาศัยบริเวณป่าชายเลน แนวสนทะเลบริเวณชายหาดทุ่งหญ้าใกล้ชายฝั่งและแหล่งหญ้าทะเลอีกด้วย ความซุกซมและชนิดของนกผันแปรไปตามฤดูกาลและช่วงเวลาในแต่ละวัน ตามอิทธิพลของน้ำขึ้นน้ำลงที่สัมพันธ์กับอุปนิสัยการกินอาหารของนกแต่ละชนิด ถ้าเป็นนกที่กินแพลงก์ตอนสัตว์หรือกินปลา มักจะพบในช่วงขณะน้ำขึ้น แต่ถ้าเป็นนกที่กินสหรัาย หญาทะเล ซากอินทรีย์หรือสัตว์พื้นทะเล มักพบในขณะน้ำลง นกเป็นสัตว์ที่ช่วยสร้างสีสันและเพิ่มเสน่ห์ให้แก่บริเวณอุทยานฯ อย่างยิ่ง

94

176- *Aviceda leuphotes* • เหยี่ยวกิ่งกำสิดำ • black baza • Accipitridae

เป็นเหยี่ยวขนาดเล็กมีขนาดประมาณ 33 เซนติเมตร ขนคลุมตัวด้านบน แข็งและหางมีสีดำ ด้านท้องมีสีขาวและมีแถบสีน้ำตาลอ่อนพาดขวาง ปีกและหลังมีแต้มสีขาว บนหัวมีหงอนยาวสีดำ เป็นนกอพยพที่ผ่านเข้ามาในประเทศไทยในช่วงฤดูหนาว มักรวมฝูงกันบินอพยพ บางครั้งพบอยู่รวมกัน 200-300 ตัว พบบริเวณป่าชายเลนและแนวสนทะเล



176-*Aviceda leuphotes* • เหยี่ยวกิ่งกำสิดำ • black baza



177-*Alcedo atthis* • นกกระเต็นน้อยธรรมดา
• common kingfisher



178-*Butorides striatus* • นกยางเขียว
• green-backed heron, little heron



179-*Charadrius peronii* • นกหัวโตมลายู
• Malaysian plover

177- *Alcedo atthis* • นกกระเต็นน้อยธรรมดา • common kingfisher • Alcedinidae

เป็นนกกระเต็นขนาดเล็กมีขนาดประมาณ 17 เซนติเมตร มีสีส้มสวยงาม ขนคลุมตัวด้านบน มีสีน้ำเงินเข้ม หลังมีสีฟ้าสด ด้านท้องมีสีน้ำตาลอมส้ม ปากตรงสีดำและมีขนาดใหญ่ กินปลาขนาดเล็ก เป็นนกที่อพยพเข้ามาในช่วงฤดูหนาว แต่ในบางพื้นที่ เช่น ลำธารในป่าทางภาคตะวันตกและภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย พบนกชนิดนี้อาศัยอยู่ตลอดปี นกกระเต็นน้อยธรรมดาจะอาศัยอยู่ตามแหล่งน้ำทั่วไป เช่น ลำคลองหนอง บึง ป่าชายเลน และบ่อกึ่ง เป็นนกกระเต็นที่พบเห็นตัวได้บ่อยที่สุดในช่วงฤดูหนาว

178- *Butorides striatus* (L.) • นกยางเขียว green-backed heron, little heron • Ardeidae

เป็นนกน้ำขนาดเล็กมีขนาดประมาณ 46 เซนติเมตร ขนคลุมตัวด้านบนสีเทาเข้มบริเวณกระหม่อมจนถึงหลังคอมีสีดำ ด้านท้องสีเทาอ่อน ปากแหลมตรง เขามีสีเหลืองและสั้นเมื่อเทียบกับนกยางชนิดอื่น กินปลาและสัตว์น้ำขนาดเล็ก พบตามหาดเลนและป่าชายเลน

179- *Charadrius peronii* • นกหัวโตมลายู • Malaysian plover • Charadriidae

เป็นนกขนาดเล็กมีขนาดประมาณ 15 เซนติเมตร มีขนคลุมตัวสีน้ำตาล ด้านท้องสีขาว ส่วนหัวมีสีน้ำตาลอมส้ม ขามีสีเหลือง เพศผู้มีสีสดกว่าและมีแถบสีดำบริเวณไหล่ หน้าผากและขนคลุมหู คอสั้น เข้ายาวและไม่มีนิ้วเท้าหลัง กินสัตว์ขนาดเล็กที่อาศัยอยู่ในพื้นทราย เป็นนกประจำถิ่นอาศัยอยู่เฉพาะหาดทรายปนเลนที่สงบและแพร่กระจายเป็นบริเวณแคบๆ บริเวณชายฝั่งในประเทศมาเลเซีย และ ทางตอนใต้ของไทย ในประเทศไทยพบจำนวนน้อย ในปัจจุบันมีข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งทำรังวางไข่เพียงแห่งเดียวคือบริเวณหาดเขาแดง ในอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด

180- *Vanellus duvaucelii* • นกกระแตหาด

• river lapwing • Charadriidae

เป็นนกขนาดกลาง มีขนาดประมาณ 30 เซนติเมตร ขนบริเวณหลังและปีกมีสีน้ำตาล ด้านท้องสีขาว ขา หาง และปากสีดำ ได้ท้องมีแถบสีดำรวมทั้งบริเวณคอและหัวด้านบนซึ่งบริเวณหัวนี้มีหงอนที่พับลงไปด้านหลังเมื่อตกใจบริเวณนี้จะฟูขึ้นลงได้ เป็นนกประจำถิ่นที่พบอาศัยอยู่ตามหาดทรายริมน้ำ ไม่บ่อยครั้งนักที่พบเห็นนกชนิดนี้อพยพไปหากินตามทุ่งหญ้าที่อยู่ห่างจากลำน้ำเช่นที่พบบริเวณทุ่งหญ้าหน้าสถานีวิจัยทรัพยากรชายฝั่งระนอง



180-*Vanellus duvaucelii* • นกกระแตหาด
• river lapwing

181- *Vanellus indicus* • นกกระแตแต้แว๊ด

• red-wattled lapwing • Charadriidae

เป็นนกขนาดกลางมีขนาดประมาณ 33 เซนติเมตร ขนคลุมตัวด้านบนมีสีน้ำตาลอมเขียว หัวและอกมีสีดำ ปากสีแดงตอนปลายสีดำ บริเวณหน้าดวงตามีหนังเปลือยสีแดงสด ขนคลุมตัวด้านท้องสีขาว ขายาวและมีนิ้วเท้าหลังสั้นมาก ทำให้ไม่สามารถเกาะกิ่งไม้ได้ กินแมลงและสัตว์น้ำขนาดเล็ก อาศัยอยู่ตามพื้นที่โล่ง เช่น พื้นที่เกษตรกรรม และชายป่าทั่วประเทศ



181-*Vanellus indicus* • นกกระแตแต้แว๊ด
• red-wattled lapwing

182- *Aegithina tiphia* • นกขมิ้นน้อยธรรมดา

• common iora • Corvidae

เป็นนกขนาดเล็ก ประมาณ 18 เซนติเมตร ขนคลุมลำตัวด้านบนสีโพลีแซม ด้านท้องสีเหลืองสด นกเพศผู้มีขนสีเข้มบริเวณหัวด้านบน ที่ปีกมีแถบตามขวางสองแถบ กินแมลงและหนอน เป็นนกประจำถิ่นที่พบได้บ่อยและแพร่กระจายกว้างที่สุดอีกชนิดหนึ่ง สามารถปรับตัวได้ดีทำให้พบเห็นได้ทั้งตามสวนสาธารณะและป่าประเภทต่างๆ



182-*Aegithina tiphia* • นกขมิ้นน้อยธรรมดา
• common iora



183-*Dicrurus macrocercus*
• นกแซงแซวหางปลา • black drongo



184-*Rhipidura javanica*
• นกอีแพรดแถบออกดำ • pied fantail



185-*Halcyon chloris* • นกกินเปรี้ยว
• collared kingfisher

183- *Dicrurus macrocercus* • นกแซงแซว-
หางปลา • black drongo • Dicruridae

ลำตัวเพรียวยาวมีขนาดประมาณ 28 เซนติเมตร มีขนสีดำทั้งตัว รวมทั้งปากและขา หางเป็นแฉกเว้าลึกคล้ายกรรไกร ตัวไม่เต็มวัยมีสีน้ำตาลและมีขนสีขาวขึ้นแซมบริเวณท้องและปีก กินแมลง เป็นนกประจำถิ่นที่พบทั่วไปตามท้องทุ่งและป่าประเภทต่างๆ ส่วนในภาคใต้เป็นนกที่อพยพเข้ามา พบตามทุ่งหญ้ารอบๆ สถานีฯ

184- *Rhipidura javanica* • นกอีแพรดแถบ-
ออกดำ • pied fantail • Corvidae

เป็นนกขนาดเล็กมีขนาดประมาณ 18 เซนติเมตร ขนคลุมตัวด้านบนมีสีดำ ท้องและคิ้วมีสีขาว ที่อกมีแถบสีดำขนาดใหญ่คาดขวาง หางสามารถแพนออกได้คล้ายพัด เพื่อใช้ในการทรงตัว กินแมลงและหนอน เป็นนกประจำถิ่นที่อาศัยอยู่ตามพื้นราบ สวนหย่อม ป่าละเมาะ และป่าชายเลน

185- *Halcyon chloris* • นกกินเปรี้ยว •
collared kingfisher • Halcyonidae

เป็นนกกระเต็นขนาดกลางมีขนาดประมาณ 24 เซนติเมตร ขนคลุมตัวด้านบนสีฟ้าอมเขียว ปีกและหางสีฟ้าสด ด้านท้องสีขาว ปากใหญ่ตรงสีดำ ปากด้านล่างสีชมพูอ่อน กินปูชนิดต่างๆ โดยเฉพาะปูเปรี้ยว จึงใช้เป็นชื่อสามัญ เป็นนกประจำถิ่นที่อาศัยอยู่ตามป่าชายเลน และพบเห็นได้บ่อย แต่บางครั้งอาจพบเข้าไปหากินตามแม่น้ำ ลึกเข้าไปในแผ่นดิน ขณะตกใจหรือบินมักส่งเสียงร้องด้วยเสียงแหลมและดั่งเป็นจิ้งหะ

186- *Sterna albifrons* • นกนางนวลแกลบเล็ก
• little tern • Sternidae

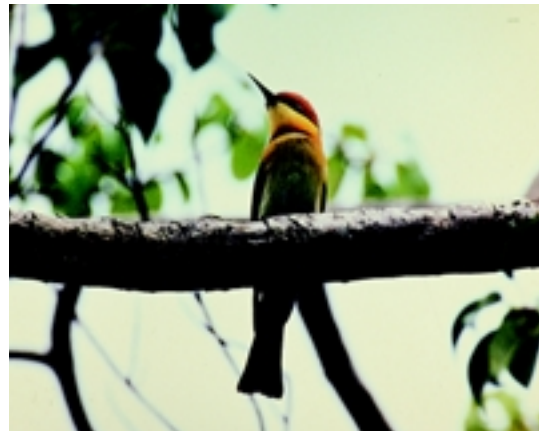
เป็นนกนางนวลขนาดเล็กมีขนาดประมาณ 23 เซนติเมตร มีขนคลุมลำตัวด้านบนสีเทา ด้านท้องสีขาว ปากตรงสีดำ บริเวณท้ายทอย และกระหม่อมมีสีดำ หน้าผากสีขาว ในช่วงฤดูผสมพันธุ์ปากจะมีสีเหลืองสด ส่วนขาสีส้ม ปีกของนกนางนวลแกลบเล็ก จะยาวและเรียกว่าพวกนกนางนวล (gull) หางเป็นแฉกเหมือนหางปลา กินปลาผิวน้ำขนาดเล็ก เป็นนกประจำถิ่นที่อาศัยอยู่ตามชายฝั่งทั่วไป และบางส่วนเป็นนกอพยพในช่วงฤดูพบตามหาดทรายและชายฝั่ง



186-*Sterna albifrons*
• นกนางนวลแกลบเล็ก • little tern

187- *Merops leschenaulti* • นกจาบคาหัว
สีส้ม • chestnut-head bee-eater •
Meropidae

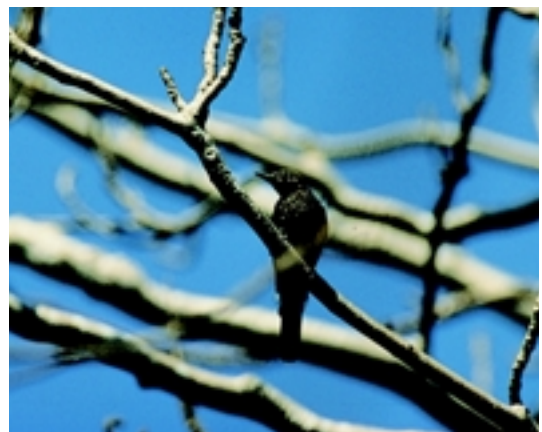
เป็นนกขนาดเล็กลำตัวพอมบางมีขนาดประมาณ 23 เซนติเมตร ขนคลุมลำตัวมีสีเขียว หัวและหลังมีสีส้มสด ใต้คอมีสีเหลืองนวลและมีแถบเป็นรอยคอสีน้ำตาลเข้ม ปากยาวและโค้งงอเล็กน้อย ขามีขนาดเล็กไม่แข็งแรง กินแมลงปอ ผี และผีเสื้อ ชอบอาศัยอยู่บริเวณทุ่งโล่ง มักจะเกาะอยู่ตามกิ่งไม้แห้งเพื่อมองหาเหยื่อและเมื่อพบจะบินออกไปจับกลางอากาศ



187-*Merops leschenaulti* • นกจาบคาหัวสีส้ม
• chestnut-head bee-eater

188- *Monticola solitarius* • นกกระเบื้องผา
• blue rockthrush • Muscicapidae

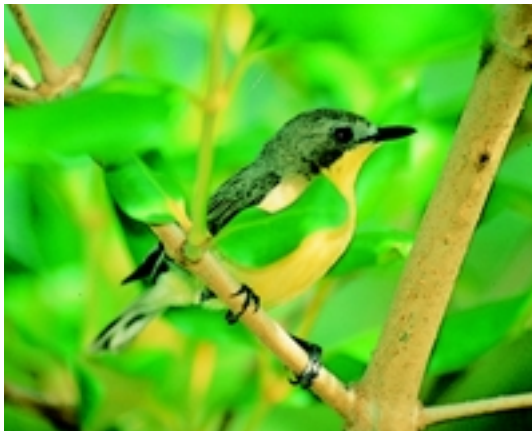
เป็นนกขนาดเล็กมีขนาดประมาณ 23 เซนติเมตร ขนคลุมตัวมีสีน้ำตาลเงินหม่น ปลายขนมีสีขาวทำให้ดูคล้ายเกล็ดแชมพูตัว บางตัวอาจมีขนสีน้ำตาลแดงบริเวณก้นและท้อง กินแมลง หนอน สัตว์ขนาดเล็ก และจิ้งจก เป็นนกที่อพยพเข้ามาในฤดูหนาว แต่พบเป็นนกประจำถิ่นอยู่ทางภาคใต้ตอนล่างเช่นกัน อาศัยอยู่บริเวณหลังคาบ้าน หลังคาตึก ภูเขาหิน และชายฝั่ง



188-*Monticola solitarius* • นกกระเบื้องผา
• blue rockthrush



189-*Nectarinia sperata* • นกกินปลีคอสีม่วง
• purple-throated sunbird



190-*Gerygone sulphurea*
• นกกระจ่าจ้อยป่าโก่งกาง • fly eater



191-*Anthus richardi* • นกเต้าดินทุ่ง
• Richard's pipit

189- *Nectarinia sperata* • นกกินปลีคอสีม่วง
• purple-throated sunbird • Nectariniidae

เป็นนกขนาดเล็กจัดอยู่ในกลุ่มนกกินปลีทางสั้น ที่มีสีส้มสวยงาม ขนาดตัวประมาณ 10 เซนติเมตร นกชนิดนี้มีสีขนเป็นมันวาวเมื่อถูกแสง หัวมีสีเหลืองเขียว หลังสีม่วงเข้มเกือบดำ ด้านท้องสีแดง คอหอยมีสีม่วงอมชมพู ปากแหลมโค้ง กินน้ำหวานจากดอกไม้ชนิดต่างๆ รวมทั้งแมลงขนาดเล็ก เป็นนกประจำถิ่นที่อาศัยอยู่ตามป่าดงดิบชื้นทางภาคตะวันออกและภาคใต้ บางครั้งอาจพบออกมาหาอาหารบริเวณชายป่าในบริเวณอุทยานฯ พบบริเวณป่ารอยต่อระหว่างป่าชายเลนและป่าดงดิบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงที่ต้นฝาดดอกแดงกำลังออกดอก

190- *Gerygone sulphurea* • นกกระจ่าจ้อยป่าโก่งกาง • fly eater • Pardalotidae

เป็นนกขนาดเล็ก มีขนาดประมาณ 9 เซนติเมตร ลักษณะคล้ายนกกินปลีเปลือกเหลืองเพศเมีย คือมีขนสีน้ำตาลที่ลำตัวด้านบนและมีขนสีเหลืองด้านท้อง แต่แตกต่างกันตรงที่ปากของนกชนิดนี้สั้นและหนากว่า มีแถบขาวจางๆ บริเวณตาและเหนือตา และมีแถบสีน้ำตาลเข้มจางๆ ลากจากโคนปากถึงบริเวณไหล่คล้ายกับเครา กินแมลงขนาดเล็ก อาศัยอยู่ตามป่าชายเลนทั่วไป ไม่เฉพาะกับป่าโก่งกางเหมือนชื่อเท่านั้น

191- *Anthus richardi* • นกเต้าดินทุ่ง • Richard's pipit • Passeridae

เป็นนกขนาดเล็ก ขนคลุมตัวด้านบนสีน้ำตาลมีลายขีดสีดำ ด้านท้องสีเนื้อและมีขีดสีเข้มประปรายที่อก ขายาว ขนหางเส้นที่สองจากด้านบนอกมีสีขาว กินแมลง และไส้เดือน ขณะหากินจะวิ่งๆ หยุดๆ แทบตลอดเวลา พบอาศัยอยู่ตามท้องทุ่งทั่วไป ทั้งทุ่งนา และสนามหญ้า เป็นนกประจำถิ่นและบางส่วนอพยพเข้ามาในฤดูหนาว

192- *Phalacrocorax niger* • นกกาน้ำเล็ก

• little cormorant • Phalacrocoracidae

เป็นนกกาน้ำขนาดกลางมีขนาดประมาณ 52 เซนติเมตร มีขนคลุมสีดำทั้งตัวยกเว้นบริเวณโคนปากมีสีเหลืองจางเล็กน้อย นอกฤดูผสมพันธุ์ บริเวณคอจะมีสีขาว ปากแหลมยาว ปลายปากโค้งลงเล็กน้อย หางค่อนข้างยาว นิ้วเท้ามีพังพืดอยู่ระหว่างนิ้ว กินปลาขนาดเล็กเป็นอาหาร พบตามแหล่งน้ำทั่วไป แต่พบน้อยกว่าในบริเวณป่าชายเลน



192-*Phalacrocorax niger* • นกกาน้ำเล็ก
• little cormorant

193- *Pycnonotus blanfordi* • นกปรอทสวน

• streak-eared bulbul • Pycnonotidae

เป็นนกขนาดเล็กมีขนาดประมาณ 20 เซนติเมตร ตลอดทั้งตัวมีขนสีน้ำตาลแต่ด้านบนจะมีสีเข้มกว่า คอหอยมีสีขาวนวล มีรอยเป็นขีดตามขวางเล็กๆ บริเวณขนคลุมหู กินผลไม้ แมลง และหนอน พบแพร่กระจายทั่วไปยกเว้นทางภาคเหนือตอนบน อาศัยอยู่ตามป่าละเมาะ สวนผลไม้ รวมทั้งสวนหย่อมใกล้บ้านคน และบริเวณรอยต่อระหว่างป่าชายเลนและป่าดงดิบ



193-*Pycnonotus blanfordi* • นกปรอทสวน
• streak-eared bulbul

194- *Pycnonotus finlaysoni* • นกปรอทคอลาย

• stripe-throated bulbul • Pycnonotidae

ลักษณะคล้ายนกปรอทสวน มีขนาดประมาณ 19 เซนติเมตร แต่มีลักษณะที่แตกต่างกันคือ บริเวณหน้าปาก คอ มีขีดสีเหลืองชัดเจน นอกจากนั้นบริเวณก้นปกคลุมด้วยขนสีเหลือง กินแมลงและผลไม้ต่างๆ เป็นนกประจำถิ่น อาศัยอยู่ตามป่าและชายป่า พบเห็นได้ทั่วไป บางครั้งอาจพบเข้ามาอาศัยอยู่บริเวณป่าชายเลนที่ติดอยู่กับป่าบก



194-*Pycnonotus finlaysoni* • นกปรอทคอลาย
• stripe-throated bulbul



195-*Actitis hypoleucos* • นกเต้าดิน
• common sandpiper

195- *Actitis hypoleucos* • นกเต้าดิน •
common sandpiper • Scolopacidae

เป็นนกขนาดเล็กมีขนาดประมาณ 20 เซนติเมตร มีขนคลุมลำตัวด้านบนสีน้ำตาลเข้ม ด้านท้องสีขาว ปากค่อนข้างยาว ขาสั้นมีสีเหลือง กินสัตว์พื้นดินขนาดเล็ก อาศัยอยู่ตามชายฝั่ง เช่น ป่าชายเลน และบ่อเลี้ยงกุ้ง

สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม

สมโภชน์ นิมสันติเจริญ จิตติมา อายุตตะกะ

สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม (Mammals) เป็นสัตว์มีกระดูกสันหลังที่มีวิวัฒนาการสูงที่สุดในบรรดาสัตว์มีชีวิต ลักษณะเด่นคือ มีต่อมน้ำนมสำหรับผลิตนมใช้เลี้ยงลูกในระยะแรกเกิด มีสมองขนาดใหญ่จึงมีความเฉลียวฉลาดมากกว่าสัตว์กลุ่มอื่นๆ เป็นสัตว์เลือดอุ่นสามารถปรับอุณหภูมิของร่างกายให้เหมาะกับสภาพแวดล้อมได้ดี และมีขนขึ้นที่ผิวหนังปกคลุมร่างกาย เพื่อช่วยในการรักษาอุณหภูมิให้ร่างกาย แต่บางชนิดเช่น ตัวลิ้นมีขนขึ้นได้เกล็ดแข็งที่หุ้มตัว ต้นกำเนิดของสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม เกิดในยุค triassic เมื่อประมาณ 215 ล้านปี ซึ่งมีวิวัฒนาการมาจากสัตว์เลื้อยคลานที่เลี้ยงลูกด้วยนมบางชนิด ซึ่งหลังจากที่ยุคไดโนเสาร์เริ่มสูญพันธุ์เมื่อ 65 ล้านปีที่แล้ว

สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมซึ่งกระจายอยู่ทั่วโลก มีอยู่ประมาณ 4,000 กว่าชนิด 17 อันดับ ที่พบในเมืองไทยมี 14 อันดับ เป็นสัตว์ทะเล 2 อันดับ และสัตว์บก 12 อันดับ การจัดจำแนกอาศัยลักษณะของกระดูก ฟัน เครื่องปกคลุมร่างกาย เขา เล็บ และกรงเล็บ มือและเท้า สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมที่พบส่วนใหญ่ในพื้นที่อุทยานฯ เป็นสัตว์ป่า จึงพบได้ไม่บ่อยนักยกเว้น ลิงแสม นาก พังพอน และกระรอก ที่พบทั่วไปตามป่าชายเลนและป่าชายหาด ส่วนสัตว์ป่าที่พบเห็นในเวลากลางคืนมักเป็นสัตว์เล็ก เช่น ชะมด อีเห็น และนางอาย เป็นต้น

สำหรับสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมที่อาศัยในทะเล มี 2 อันดับ คือ กลุ่มของพะยูน order Sirenia ซึ่งมีอยู่เพียง 4 ชนิด และ กลุ่มของโลมาและวาฬ order Cetacea มีอยู่ประมาณ 84 ชนิด

สำหรับพะยูน ซึ่งอยู่ในสกุล *Dugong* มีเพียงชนิดเดียวคือ *Dugong dugon* มีการแพร่กระจายเฉพาะในเขตอินโด-แปซิฟิก จากออสเตรเลียถึงอินเดีย ส่วนอีก 3 ชนิดเป็นพวก manatees มีการแพร่กระจายอยู่ในแอฟริกา ยุโรป และอเมริกา ไม่พบในประเทศไทย

พะยูนเป็นสัตว์ที่ใกล้สูญพันธุ์ ในประเทศไทยพบพะยูนฝูงใหญ่ประมาณ 50-60 ตัวในเขตอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม จังหวัดตรัง ส่วนบริเวณอื่นๆ จะพบเพียง 2-3 ตัว เท่านั้น เนื่องจากหญ้าทะเลเป็นอาหารหลักเพียงชนิดเดียวของพะยูน ดังนั้นจะพบพะยูนได้ในเฉพาะที่มีแหล่งหญ้าทะเลขนาดใหญ่เท่านั้น สำหรับในบริเวณชายฝั่งสถานีวิจัยทรัพยากรชายฝั่งระนองได้พบพะยูนในแหล่งหญ้าทะเลทุ่งนางดำ จังหวัดพังงา ในปี พ.ศ. 2540 และ 2542 ในขณะที่ทำการสำรวจแหล่งหญ้าทะเลในช่วงน้ำขึ้นสูงสุด และในเดือนพฤษภาคม 2542 มีรายงานจากชาวประมงพบพะยูน 2 ตัวว่ายใกล้เกาะหนูห่างจากสถานีฯ ประมาณ 2 กิโลเมตร และจากสถิติการพบพะยูนในพื้นที่จังหวัดระนองตั้งแต่ปี พ.ศ. 2536 เป็นต้นมา พบลูกพะยูน 1 ตัวว่ายน้ำบริเวณกระชังเลี้ยงปลาในเขตตำบลนาคา ในเดือนพฤศจิกายน 2538 พบพะยูนติดโพงพางตาย บริเวณหาดทรายดำ อำเภอมือง ในเดือนมีนาคม 2539 พบพะยูนลอยตายบริเวณหมู่เกาะก่า ซึ่งเป็นพะยูนเพศเมีย มีขนาดยาวกว่า 2 เมตร จากการศึกษาอายุโดยคำนวณจากฟัน น่าจะมีอายุไม่ต่ำกว่า 37 ปี จากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าในพื้นที่ชายฝั่งระนองยังคงมีพะยูนอาศัยอยู่บ้างเนื่องจากยังคงมีแหล่ง

หญ้าทะเลตามเกาะและชายฝั่งในพื้นที่จังหวัดระนอง ดังนั้นจึงควรช่วยกันอนุรักษ์แหล่งหญ้าทะเลเพื่อให้เป็นแหล่งอาหารของพะยูนต่อไป

กลุ่มโลมาและวาฬในพื้นที่ชายฝั่งพบโลมาอย่างน้อย 3 ชนิด ได้แก่ โลมาปากขวด bottle-nose dolphin : *Tursiops aduncus* (Ehrenberg, 1832) โลมากระโดด spinner dolphin : *Stenella longirostris* (Gray, 1828) และโลมาหัวบาตรหลังเรียบ finless porpoise : *Neophocaena phocaenoides* (Cuvier, 1829) วาฬน้ำหากินอยู่ตามชายฝั่งและตามเกาะต่างๆ โดยเฉพาะในช่วงเดือนธันวาคมถึงเดือนพฤษภาคม จะพบโลมา



196- *Dugong dugon* •
• พะยูน หนูน้้า • dugong, seacow



197- *Tursiops aduncus*
• โลมาปากขวด • bottlenose dolphin

จากการติดตามข้อมูลเกี่ยวกับโลมาในพื้นที่สถานีฯ ในปี พ.ศ. 2538 พบโลมาหัวบาตร 1 ตัว ติดอวนตาย 1 ตัว และในปี พ.ศ. 2541 พบโลมากระโดด 1 ตัว ถูกคลื่นพัดเข้าเกยหาดทราย และตายภายหลังจากนำมาพักในสถานีฯ สำหรับวาฬที่พบบริเวณชายฝั่งระนอง เนื่องจากชายฝั่งค่อนข้างตื้นจึงพบวาฬเข้ามาในบริเวณชายฝั่งไม่บ่อยนัก ยกเว้นในปี พ.ศ. 2541 ช่วงเดือนเมษายน มีรายงานว่ามิววาฬเข้ามาอยู่ชายฝั่งประมาณ 2-3 วันในบริเวณเกาะกำและเกาะค้างคาวและในปี พ.ศ. 2542 ช่วงเดือนมิถุนายน ชาวประมงพบวาฬว่ายอยู่ใกล้หมู่เกาะกำ

196- *Dugong dugon* (Müller, 1776) • พะยูน
หนูน้้า • dugong, seacow •

Dugongidae

เป็นสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมที่ใกล้สูญพันธุ์จากน่านน้ำไทย พบแพร่กระจายค่อนข้างมากทางฝั่งทะเลอันดามัน ในบริเวณชายฝั่งจังหวัดตรัง กระบี่ พังงา และระนอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริเวณที่มีแหล่งหญ้าทะเล ชาวประมงพบพะยูนว่ายน้ำเป็นครั้งคราวลักษณะคล้ายหมู ลำตัวอ้วนกลม มีหนังหนาหยาบ ปากอยู่ด้านล่าง ริมฝีปากบนเป็นหนังหนา มีหนวดและขนแข็ง ช่วยในการขุดหญ้าทะเล ผิวสีเทาอมน้ำตาล ขาคู่หน้าเปลี่ยนเป็นครีบอก แขนหางแผ่แบนไม่มีกระดูก

197- *Tursiops aduncus* (Ehrenberg, 1832)

• โลมาปากขวด • bottlenose dolphin
• Delphinidae

พบอาศัยอยู่บริเวณชายฝั่ง บางครั้งว่ายน้ำห่างจากฝั่งเพียง 200-300 เมตร อาศัยอยู่รวมเป็นฝูง 10-20 ตัว ลักษณะเด่น คือ ส่วนของปากยื่นออกมาคล้ายขวด หลังมีสีเทาเข้ม ส่วนท้องสีอ่อนกว่า พบโลมาเผือก 1 ตัว ในฝูงที่ว่ายน้ำอยู่บริเวณชายฝั่งสถานีฯ

198- *Stenella longirostris* (Gray, 1828) •
โลมากระโดด • spinner dolphin •
Delphinidae

รูปร่างเพรียว ปากค่อนข้างเล็กยาว ลำตัว
มีสีน้ำเงินเข้มอมเทา ด้านข้างมีสีจางอาศัยอยู่ตาม
หมู่เกาะก่าและทะเลเปิด ในเดือนกันยายน 2541
พบโลมากระโดด 1 ตัว ถูกพายุพัดเกยชายหาด
ทะเลนอกห่างจากสถานีฯ ประมาณ 10 กิโลเมตร



198-*Stenella longirostris*
• โลมากระโดด • spinner dolphin

199- *Neophocaena phocaenoides* (Cuvier,
1829) • โลมาหัวบาตรหลังเรียบ • finless
porpoise • Phocoenidae

เป็นโลมาที่พบไม่บ่อยนัก ส่วนหัวโค้งมน
คล้ายวาฬ ไม่มีครีบหลัง ลำตัวมีน้ำเงินเข้มเกือบ
เป็นสีดำ ตัวอย่างที่ได้นี้ติดเครื่องมือประมงอวน
ลอยตายในปี พ.ศ. 2538 บริเวณหมู่เกาะก่า



199-*Neophocaena phocaenoides*
• โลมาหัวบาตรหลังเรียบ
• finless porpoise

200- *Macaca fascicularis* Irus • ลิงแสม •
crab-eating macaque •
Cercopithecidae

พบมากในพื้นที่ป่าชายเลน ในช่วงเวลาน้ำ
ลงมักออกมาซูดหอยและปู กินอาหารไม่เลือกทั้ง
กิ่งไม้ ใบไม้ ผลไม้ ฝักโกกงกางหรือแม้แต่
รากอากาศ



200- *Macaca fascicularis* • ลิงแสม
• crab-eating macaque



201-Nycticebus coucang
• ลิงลม นางอาย • slow loris

201- *Nycticebus coucang* • ลิงลม นางอาย
• slow loris • Lorisidae

สัตว์ป่าคุ้มครองประเภทที่ 1 มีขนาดเล็ก ประมาณ 40-50 เซนติเมตร กลางวันจะนอน ซ่อนตัวอยู่ตามต้นไม้ที่มีใบหนาทึบ ออกหากิน เวลากลางคืน ปกติเคลื่อนไหวช้า แต่ในเวลาหา อาหารจะเคลื่อนที่อย่างรวดเร็ว อาหารได้แก่ ผลไม้ สัตว์ขนาดเล็ก หอยทาก และไข่มุก พบอาศัยทั่วไปตามป่าในพื้นที่อุทยานฯ โอกาสที่จะ พบลิงลมได้คือในช่วงเวลากลางคืน



202-นาก • otter

202- นาก • otter • Ursidae

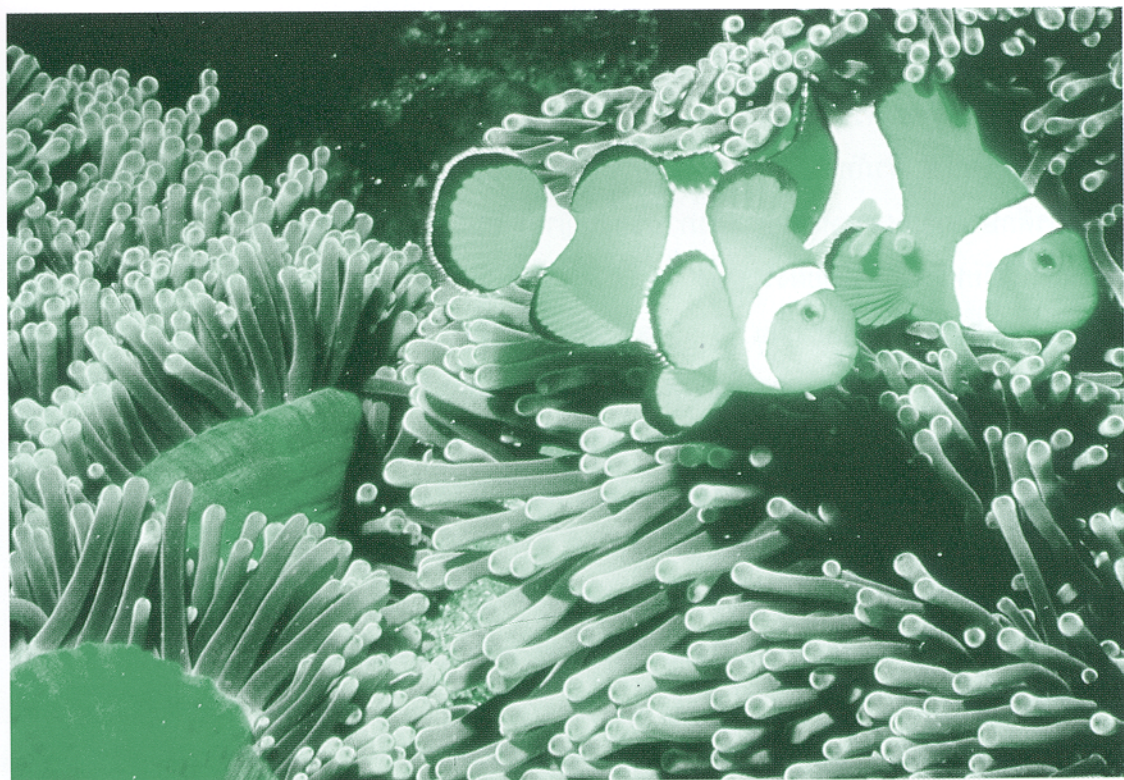
เป็นสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมที่พบเห็นได้ใน บริเวณป่าชายเลนในพื้นที่อุทยานฯ และบางครั้ง พบวิ่งข้ามถนน นากเป็นผู้ล่าในระบบนิเวศ สามารถหากินทั้งบนบกและในน้ำ อาหารส่วนใหญ่ ได้แก่ กุ้ง หอย ปู ปลา กบ ฯลฯ นากจะหา กินเป็นฝูง มักพบนากอย่างน้อย 2 ตัว ออกหา กิน บางครั้งพบฝูงนาก 5-6 ตัว อยู่ด้วยกัน สร้าง รังอยู่ริมน้ำในที่น้ำท่วมไม่ถึง พบรังนากในพื้นที่ ป่าชายเลนกำพวนในเขตรอยต่อป่าชายเลนและ ป่าเขา นากที่พบในประเทศไทยมีประมาณ 4 ชนิด ได้แก่ นากเล็กเล็บสั้น (small-clawed otter : *Aonyx cinerea*) นากใหญ่ขนเรียบ (smooth-coated otter : *Lutra perspicillata*) นากใหญ่ธรรมดา (*Lutra lutra*) และนากจมูกขน (*Lutra sumatrana*)



บรรณานุกรม

- พิทยขจรวุฒิ พิชา (บรรณานิการ) 2539 สัตว์ป่าในพรุโต๊ะแดง ศูนย์วิจัยและศึกษาธรรมชาติป่าพรุ
สิรินธรในโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทอง อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัด นราธิวาส
บริษัทอัมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน) กรุงเทพฯ 157 หน้า
- วันทนา อยู่สุข 2541 หอยทะเล คณะประมง มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพมหานคร 131 หน้า
สถาบันวิจัยชีววิทยาและประมงทะเลภูเก็ต, กรมประมง 2538 คู่มือสัตว์และพืชในแนวปะการัง
หมู่เกาะสุรินทร์และสิมิลัน ภูเก็ตการพิมพ์, ภูเก็ต 109 หน้า
- สุรินทร์ มัจฉาชีพ 2532 สัตว์ชายฝั่งทะเลไทย สำนักพิมพ์แพรวพิทยา กรุงเทพฯ 270 หน้า
- Abbott, R. T. and S. P. Dance. 1986. Compendium of Seashells. American Malacologists,
Melbourne. 411 pp.
- Aksornkoe, S., G. S. Maxwell, S. Havanond and S. Panichsuko. 1992. Plants in Mangroves.
Chalongrat, Bangkok. 120 pp.
- Allen, G. R. and R. Steene. 1996. Indo – Pacific Coral Reef Field Guide. Tropical Reef
Research, Singapore. 378 pp.
- Allen, G.R. and R. Steene. 1996. Marine Life of Thailand and Southeast Asia. Periplus,
Singapore. 96 pp.
- Carpenter, K.E. and V.H. Niem (eds.). 1998a. The Living Marine Resource of the Western
Central Pacific. Volume 1. FAO Species Identification Guide for Fishery Purposes.
Food and Agriculture Organization of the United Nations, Rome. 686 pp.
- Carpenter, K. E. and V. H. Niem (eds.). 1998b. The Living Marine Resource of the Western
Central Pacific, Volume 2. FAO Species Identification Guide for Fishery Purposes.
Food and Agriculture Organization of the United Nations, Rome. 1396 pp.
- Clark, A.M. 1989. An index of names of recent Asteroidea – Part 1 : Paxillosida and
Notomyotida. In : Echinoderm Studies, Vol. 3, M. Jangoux & J.M. Lawrence (eds.).
A.A. Balkema, Rotterdam. pp. 225-347.
- Clark, A.M. 1993. An index of names of recent Asteroidea – Part 2 : Valvatida. In :
Echinoderm Studies, Vol. 4, M. Jangoux & J.M. Lawrence (eds.). A.A. Balkema,
Rotterdam. pp. 187-366.
- Clark, A.M. 1996. An index of names of recent Asteroidea – Part 3 : Velatida and Spinulosida.
In : Echinoderm Studies, Vol. 5, M. Jangoux & J.M. Lawrence (eds.). A.A. Balkema,
Rotterdam. pp. 183-250.

- Colin, P.L. and C. Arneson. 1995. Tropical Pacific Invertebrates. Coral Reef Press, California. 296 pp.
- Cook, C. D. K. 1996. Aquatic Plant Book. SPB Academic Publishing, Amsterdam. 228 pp.
- Jefferson, T.A., S. Leatherwood and M.A. Webber. 1993. Marine Mammals of the World. United Nations Environmental Programme, Food and Agriculture Organization of the United Nations, Rome. 320 pp.
- Lewmanomont, K. and H. Ogawa. 1995. Common Seaweeds and Seagrasses of Thailand. Faculty of Fisheries, Kasetsart University, Bangkok. 163 pp.
- Lewmanomont, K., L. Wongrat and C. Supanwanid. 1995. Algae in Thailand. Office of Environmental Policy and Planning, Bangkok, Thailand. 334 pp.
- Mansor, M. I., H. Kohno, H. Ida, H. T. Nakamura, Z. Aznan and S. Abdullah. 1998. Field Guide to Important Commercial Marine Fishes of the South China Sea. SEAFDEC MFRDMD/SP/2. Southeast Asian Fisheries Development Center, Kuala Terengganu. 287 pp.
- Monkolprasit, S., S. Sontirat, S. Vimollohakarn and T. Songsirikul. 1997. Checklist of Fishes in Thailand. Office of Environmental Policy and Planning, Bangkok. 353 pp.
- Naiyanetr, P. 1998. Checklist of Crustacean Fauna in Thailand (Decapoda and Stomatopoda). Office of Environmental Policy and Planning, Bangkok. 161 pp.
- Richmond, M. D. (ed.) 1997. A Guide to the Seashores of Eastern Africa and the Western Indian Ocean Islands. Sida/Department for Research Cooperation, SAREC. 448 pp.
- Rosair, D. and D. Cottridge. 1995. Photographic Guide to the Shorebirds of the World. Facts On File : An Infobase Holdings Company, New York. 175 pp.
- Satapoomin, U. and S. Poovachiranon. 1997. Fish fauna of mangroves and seagrass beds in the west coast of Thailand, the Andaman Sea. Phuket Marine Biological Center, Technical Paper No. 2/1997: 1 – 63.
- Silva, P. C., E. G. Meñez and R. L. Moe. 1987. Catalog of the Benthic Marine Algae of the Philippines. Smithsonian Institution Press, Washington, D.C. 179 pp.
- Tomlinson, P. B. 1994. The Botany of Mangroves. Cambridge University Press, Cambridge. 419 pp.



הכשרות

รายชื่อโครงการวิจัยการศึกษาความหลากหลายทางชีวภาพของป่าชายเลนและชายฝั่ง เพื่อการจัดตั้งพิพิธภัณฑธรรมชาติป่าชายเลน

1. ความหลากหลายทางชีวภาพของจุลินทรีย์ในบริเวณป่าชายเลนและชายฝั่ง
สถานีวิจัยทรัพยากรชายฝั่งระนอง
ผศ.ดร. วิเชียร ยงมานิตชัย รศ. สาวิตรี ลิ้มทอง ผศ. พูนพิไล สุวรรณฤทธิ์
ผศ. กัญจนา อีระกุล
2. การศึกษาความหลากหลายทางชีวภาพของแพลงก์ตอนในบริเวณป่าชายเลนและชายฝั่ง
สถานีวิจัยทรัพยากรชายฝั่งระนอง
ผศ. สุนันท์ ภัทรจินดา อาจารย์พันธุ์ทิพย์ วิเศษพงษ์พันธุ์
3. การศึกษาความหลากหลายทางชีวภาพของสาหร่ายทะเลในบริเวณป่าชายเลนและชายฝั่ง
สถานีวิจัยทรัพยากรชายฝั่งระนอง
ดร. อนงค์ จีรภัทร์ อาจารย์ชัชวีร์ สุพันธุ์วณิช ศ. กาญจนาชนม์ ลีวโนมนต์
4. การศึกษาความหลากหลายทางชีวภาพของหญ้าทะเลบริเวณป่าชายเลนและชายฝั่ง
สถานีวิจัยทรัพยากรชายฝั่งระนอง
อาจารย์ชัชวีร์ สุพันธุ์วณิช ดร. อนงค์ จีรภัทร์
5. การศึกษาความหลากหลายทางชีวภาพพรรณไม้ป่าชายเลนบริเวณสถานีวิจัยทรัพยากรชายฝั่งระนอง
นายสมโภชน์ นิ่มสันติเจริญ นายกิตติศักดิ์ รัชชศรี
6. การศึกษาความหลากหลายทางชีวภาพของกลุ่มสิ่งมีชีวิตที่สำคัญในระบบนิเวศแนวปะการัง
จังหวัดระนอง
ดร. ธรณ์ อ่างนาวาสวัสดิ์
7. การศึกษาความหลากหลายทางชนิดของไส้เดือนทะเลบริเวณแหล่งหญ้าทะเล หาดทุ่งนางคำ
จังหวัดพังงา
ผศ.ดร. จิตติมา आयุตตะกะ น.ส. วรุษา ประจงค์กดี น.ส. จิระประภา บริรักษ์
8. การศึกษาเบื้องต้นเกี่ยวกับความหลากหลายของชนิดสัตว์ในกลุ่มกิ้ง กู บริเวณป่าชายเลนและชายฝั่ง
สถานีวิจัยทรัพยากรชายฝั่งระนอง
ผศ. เฉลิมวิไล ชื่นศรี รศ. ประจวบ หล้าอุบล นายปิยะพงศ์ โชติพันธุ์
นายสมโภชน์ นิ่มสันติเจริญ
9. การศึกษาชีววิทยาและนิเวศวิทยาของกิ้งมังกกรสกุล *Panulirus* บริเวณชายฝั่งสถานีวิจัยทรัพยากร
ชายฝั่งระนอง
นายสมโภชน์ นิ่มสันติเจริญ นายวิสัย คงแก้ว

10. การศึกษาความหลากหลายทางชีวภาพของสัตว์จำพวกหอยในบริเวณป่าชายเลนและชายฝั่ง
สถานีวิจัยทรัพยากรชายฝั่งระนอง
รศ. วันทนา อยู่สุข อาจารย์ธนิษฐา ทรรพนันท์ นายปิยะพงศ์ โชติพันธุ์
11. การศึกษาความหลากหลายของชนิดหอยนางรม การแพร่กระจายและนิเวศวิทยาในป่าชายเลนและ
ชายฝั่งสถานีวิจัยทรัพยากรชายฝั่งระนอง
รศ. วันทนา อยู่สุข นายจรรยา สุขแสงจันทร์
12. การศึกษาความชุกชุมและการกระจายของสัตว์ในกลุ่มเอคโคไคโนเดิร์มในบริเวณสถานีวิจัยทรัพยากร
ชายฝั่งระนองและบริเวณใกล้เคียง
อาจารย์ธนิษฐา ทรรพนันท์ นายสุเมตต์ ปุจฉาการ นายสุรพล ชุณหภัณฑิต
13. การสำรวจประชากรปลาในป่าชายเลน
อาจารย์สมหมาย เจนกิจการ
14. องค์ประกอบชนิดและการแพร่กระจายของปลาไว้อ่อนในป่าชายเลน คลองกำพวน
สถานีวิจัยทรัพยากรชายฝั่งระนอง
อาจารย์ธีระพงศ์ ดั่งดี นายอภิชาติ เต็มวิซชากร

**คณะผู้วิจัยโครงการศึกษาความหลากหลายทางชีวภาพของป่าชายเลนและชายฝั่ง
เพื่อการจัดตั้งพิพิธภัณฑธรรมชาติป่าชายเลน**

ศ.ดร. สนิท อักษรแก้ว	คณะวนศาสตร์	ที่ปรึกษา
รศ. จันทนา สุขปรีดี	คณะวิทยาศาสตร์	ที่ปรึกษา
ศ.ดร. อุทัยรัตน์ ณ นคร	คณะประมง	ที่ปรึกษา
รศ.ดร. นภาพรณ นพรัตน์ราภรณ์	ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา	หัวหน้าโครงการ
รศ. สาวิตรี ลิ้มทอง	ภาควิชาจุลชีววิทยา	คณะวิทยาศาสตร์
ผศ.ดร. วิเชียร ยงมานิตชัย	ภาควิชาจุลชีววิทยา	คณะวิทยาศาสตร์
ผศ. พูนพิไล สุวรรณฤทธิ์	ภาควิชาจุลชีววิทยา	คณะวิทยาศาสตร์
ผศ. กัญญา วีระกุล	ภาควิชาจุลชีววิทยา	คณะวิทยาศาสตร์
ศ. กาญจนภาชนันท์ ลิ้มโนมนต์	ภาควิชาชีววิทยาประมง	คณะประมง
ดร. อนงค์ จีรภัทร์	ภาควิชาชีววิทยาประมง	คณะประมง
อาจารย์ธนิษฐา ทรรพนันท์	ภาควิชาชีววิทยาประมง	คณะประมง
อาจารย์สมหมาย เจนกิจการ	ภาควิชาชีววิทยาประมง	คณะประมง
อาจารย์ชัชวีร์ สุพันธ์วิณิช	ภาควิชาชีววิทยาประมง	คณะประมง
รศ. วันทนา อยู่สุข	ภาควิชาวิทยาศาสตร์ทางทะเล	คณะประมง
รศ. ประจวบ หล้าอุบล	ภาควิชาวิทยาศาสตร์ทางทะเล	คณะประมง
ผศ. เฉลิมวิไล ชื่นศรี	ภาควิชาวิทยาศาสตร์ทางทะเล	คณะประมง
ผศ. สุนันท์ ภัทรจินดา	ภาควิชาวิทยาศาสตร์ทางทะเล	คณะประมง
ผศ.ดร. จิตติมา आयุตตะกะ	ภาควิชาวิทยาศาสตร์ทางทะเล	คณะประมง
ดร. ธรณ์ อารังนาวาสวัสดิ์	ภาควิชาวิทยาศาสตร์ทางทะเล	คณะประมง
อาจารย์ธีระพงศ์ ต้วงดี	ภาควิชาวิทยาศาสตร์ทางทะเล	คณะประมง
นายอภิชาติ เต็มวิซชากร	สถาบันพิพิธภัณฑธรรมชาติวิทยาสัตวน้ำ	กรมประมง
นายสุเมตต์ ปุจฉากร	สถาบันวิทยาศาสตร์ทางทะเล	มหาวิทยาลัยบูรพา
นายสุรพล ชูณพันธ์พิต	สถาบันวิจัยทรัพยากรทางน้ำ	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
นายปิยะพงศ์ โชติพันธุ์	คณะวิทยาศาสตร์	มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์
นายสมโภชน์ นิ่มสันติเจริญ	สถานีวิจัยทรัพยากรชายฝั่งระนอง	สถาบันวิจัยและพัฒนาแห่ง มก.
นายกิตติศักดิ์ รักรษศรี	สถานีวิจัยทรัพยากรชายฝั่งระนอง	สถาบันวิจัยและพัฒนาแห่ง มก.
นายวิสัย คงแก้ว	สถานีวิจัยทรัพยากรชายฝั่งระนอง	สถาบันวิจัยและพัฒนาแห่ง มก.
นายอนุวัต สายแสง	นิสิตปริญญาโท วิทยาศาสตร์ทางทะเล	คณะประมง
นายจรวัย สุขแสงจันทร์	นิสิตปริญญาโท วิทยาศาสตร์ทางทะเล	คณะประมง
น.ส. วรชชา ประจงศักดิ์	นิสิตปริญญาโท วิทยาศาสตร์ทางทะเล	คณะประมง
น.ส. จิรประภา บริรักษ์	นิสิตปริญญาโท วิทยาศาสตร์การประมง	คณะประมง

ตารางที่ 1 สำหรับทะเลที่พบบริเวณอุทยานทรัพยากรชายฝั่งอันดามันเฉลิมพระเกียรติ
 (1 = เกาะรา 2 = หาดทุ่งนางดำ 3 = เกาะไขใหญ่ 4 = เกาะหญ่ย 5 = เกาะล้าน 6 = เกาะลูกกำใต้
 7 = เกาะลูกกำตก 8 = หาดหินทุ่ง 9 = ปากำพวน + = presence - = absence * = new combination)

ชื่อดิวิชัน / ชื่อวิทยาศาสตร์	บริเวณที่พบ								
	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Division Cyanophyta									
<i>Brachytrichia quoyi</i> (C. Ag.) Born. et Flah.	-	-	-	+	-	-	-	-	-
<i>Lyngbya majuscula</i> (Dillwyn) Harvey	+	-	+	+	-	+	-	+	-
<i>Microcoleus chthonoplastes</i> Thuret ex Gomont	-	-	-	-	-	-	-	+	-
<i>Oscillatoria</i> sp.	-	-	-	-	-	-	-	-	+
<i>Scytonema</i> sp.	-	-	-	+	-	-	-	-	-
<i>Symploca hydroides</i> (Harvey) Kützing	-	-	+	-	+	-	+	-	-
Division Chlorophyta									
<i>Anadyomene</i> sp.	-	-	-	+	-	-	-	-	-
<i>Avrainvillea erecta</i> (Berk.) A.Gepp et E.S.Gepp	+	+	+	+	-	-	-	-	-
<i>Avrainvillea lacerata</i> Harv. ex J. Ag.	-	-	-	+	-	-	-	-	-
<i>Boergesenia forbesii</i> (Harv.) J. Feld.	+	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>Bryopsis pennata</i> Lamour.	-	-	+	+	+	-	-	-	-
<i>Caulerpa peltata</i> Lamouroux	-	-	+	-	-	-	-	-	-
<i>Caulerpa racemosa</i> (Forsskål)	-	-	+	-	-	+	-	-	-
J. Agardh var. <i>macrophysa</i> (Sond. ex Kütz.) Taylor	-	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>Caulerpa verticillata</i> J. Agardh	+	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>Chaetomorpha antennina</i> (Bory de Saint-Vincent) Kütz.	-	-	+	-	-	-	-	-	-
<i>Chaetomorpha linum</i> (O.F. Müller) Kützing	-	-	-	+	-	-	-	-	-
<i>Cladophora</i> sp.	-	-	-	-	-	-	-	+	-
<i>Cladophoropsis</i> sp.	-	-	-	-	-	-	-	+	-
<i>Dictyosphaeria cavernosa</i> (Forsskål) Børgesen	+	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>Enteromorpha clathrata</i> (Roth) Greville	-	+	-	-	-	-	-	-	+
<i>Halimeda opuntia</i> (Linn.) Lamour.	-	-	-	+	-	-	+	-	-
<i>Halimeda velasquezii</i> W.R. Taylor	-	-	-	+	-	-	-	-	-
<i>Phyllocladon anastomosans</i> (Harv.) Kraft & Wynne	-	-	-	+	-	-	-	+	-
<i>Rhipidosiphon javensis</i> (Montagne)	-	-	-	-	-	-	+	-	-
Division Phaeophyta									
<i>Dictyota bartayresiana</i> Lamour.	+	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>Dictyota cervicornis</i> Kützing	+	-	+	-	-	-	-	-	-

ชื่อดิวิชั่น / ชื่อวิทยาศาสตร์	บริเวณที่พบ									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
<i>Dictyota dichotoma</i> (Huds.) Lamour.	-	-	+	-	+	-	-	-	-	
<i>Padina australis</i> Hauck	-	-	-	+	-	-	-	-	-	
<i>Padina japonica</i> Yamada	+	-	+	-	-	-	-	-	-	
<i>Padina minor</i> Yamada	-	-	-	+	-	-	-	-	-	
<i>Padina tetrastromatica</i> Hauck	-	-	-	-	+	-	-	-	-	
<i>Sargassum crassifolium</i> J. Ag.	-	-	-	-	-	+	+	-	-	
<i>Sargassum oligocystum</i> Montagne	+	-	-	+	-	-	+	-	-	
<i>Sargassum swartzii</i> * (Turner) C. Agardh	+	-	-	-	-	-	-	-	-	
<i>Turbinaria decurrens</i> Bory de Saint-Vincent	-	-	-	-	-	-	+	-	-	
<i>Turbinaria ornata</i> (Turner) J. Ag.	+	-	-	-	-	-	-	-	-	
Division Rhodophyta										
<i>Acanthophora spicifera</i> (Vahl) Børgesen	-	-	+	+	-	-	-	-	-	
<i>Amphiroa</i> sp.	-	-	-	+	-	-	-	-	-	
<i>Amphiroa fragilissima</i> (Linn.) Lamour.	+	-	-	-	-	-	-	-	-	
<i>Antithamnion cruciatum</i> *(C. Ag.) Nägeli	-	-	-	-	+	-	-	-	-	
<i>Antithamnion</i> sp.*	-	-	+	-	-	-	-	-	-	
<i>Asparagopsis taxiformis</i> * (Delile) Trevisan	-	-	-	-	-	-	+	-	-	
<i>Bostrychia tenella</i> (Lamour.) J. Ag.	-	-	-	+	-	-	-	-	+	
<i>Caloglossa</i> sp.	-	-	-	-	-	-	-	-	+	
<i>Catenella nipae</i> Zanardini	-	-	-	-	-	-	-	-	+	
<i>Catenella repens</i> (Lightfoot) Batters	-	-	-	-	-	-	-	+	-	
<i>Centroceras</i> sp.	-	-	-	-	-	-	-	+	-	
<i>Ceramium</i> sp.	-	-	+	+	+	-	-	+	-	
<i>Champia parvula</i> (C. Ag.) Harv.	-	-	-	+	-	-	-	-	-	
<i>Champia viellardii</i> Kützinger	-	-	-	+	-	-	-	-	-	
<i>Erythrotrichia</i> sp.	-	-	-	-	-	-	-	+	-	
<i>Galaxaura</i> sp.	-	-	-	+	-	-	-	-	-	
<i>Galaxaura filamentosa</i> Chou	-	-	-	+	-	-	-	-	-	
<i>Galaxaura obtusata</i> (Ellis and Solander) Lamour.	+	-	-	-	-	-	-	-	-	
<i>Gelidiella acerosa</i> (Forsskål) Feldmann and Hamel	-	-	-	+	+	-	-	-	-	
<i>Gelidiopsis intricata</i> (C. Ag.) Vickers	-	-	-	+	-	-	-	-	-	
<i>Gelidium pusillum</i> (Stackhouse) Le Jolis	-	-	-	+	-	-	-	+	-	
<i>Gracilaria</i> sp.	-	-	-	+	-	-	-	-	-	
<i>Gracilaria rubra</i> *C.F. Chang et B.M. Xia	-	+	-	-	-	-	-	-	-	
<i>Gracilaria salicornia</i> (C. Ag.) Dawson	-	-	-	+	-	-	-	-	-	
<i>Halymenia</i> sp.	-	-	+	+	-	-	-	-	-	

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ชื่อดิวิชั่น / ชื่อวิทยาศาสตร์	บริเวณที่พบ								
	1	2	3	4	5	6	7	8	9
<i>Hypnea</i> sp.	-	-	-	+	-	-	-	-	-
<i>Hypnea charoides</i> Sonder	+	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>Hypnea pannosa</i> J. Ag.	-	-	+	-	+	-	-	-	-
<i>Hypnea valentiae</i> (Turner) Montagne	+	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>Laurencia</i> sp.1	-	-	-	-	-	-	-	-	+
<i>Laurencia</i> sp.2	-	-	+	+	+	-	-	-	-
<i>Laurencia obtusa</i> (Huds.) Lamour.	-	-	+	-	-	-	-	-	-
<i>Leveillea jungermannioides</i> (Hering and Martens) Harvey	-	-	-	+	-	-	-	-	-
<i>Liagora divaricata</i> Tseng	+	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>Liagora farinosa</i> Lamour.	+	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>Lithophyllum</i> sp.	+	-	-	-	+	-	-	-	-
<i>Peyssonnelia rubra</i> (Greville) J. Ag.	+	-	-	+	+	-	-	-	-
<i>Polysiphonia</i> sp.	-	-	+	+	-	-	-	+	-
<i>Portieria hornemanni</i> * (Lyngbye) P.C. Silva	-	-	-	-	-	-	+	-	-
<i>Pterocladia</i> sp.	-	-	-	+	-	-	-	-	-
<i>Titanophora pulcha</i> Dawson	-	-	+	-	+	-	-	-	-
<i>Wrangelia argus</i> (Montagne) Montagne	-	-	-	-	+	-	-	-	-
จำนวนชนิด	19	3	19	34	13	3	8	11	6

ตารางที่ 2 หญ้าทะเลที่พบบริเวณอุทยานทรัพยากรชายฝั่งอันดามันเฉลิมพระเกียรติ

(1 = เกาะลูกกำตก จ.ระนอง 2 = เกาะล้าน จ.ระนอง 3 = เกาะไขใหญ่ จ.ระนอง 4 = หาดทุ่งนางดำ จ.พังงา 5 = ปากคลองคุระ จ.พังงา 6 = เกาะรา จ.พังงา)

ชื่อวงศ์ / ชื่อวิทยาศาสตร์	บริเวณที่พบ					
	1	2	3	4	5	6
Family Cymodoceaceae						
<i>Cymodocea serrulata</i>	+	-	+	+	-	-
<i>Halodule pinifolia</i>	+	-	-	+	-	-
<i>Halodule uninervis</i>	+	-	+	+	-	-
<i>Syringodium isoetifolium</i>	+	-	-	+	-	-
Family Hydrocharitaceae						
<i>Enhalus acoroides</i>	-	-	+	+	+	-
<i>Halophila beccarii</i>	-	-	-	+	+	-
<i>Halophila decipiens</i>	-	-	+	-	-	+
<i>Halophila minor</i>	-	-	+	+	+	-
<i>Halophila ovalis</i>	+	+	+	+	+	+
<i>Thalassia hemprichii</i>	+	-	+	-	-	-
จำนวนชนิด	6	1	7	8	4	2

ตารางที่ 3 พรรณไม้ที่พบบริเวณป่าชายเลนในอุทยานทรัพยากรชายฝั่งอันดามันเฉลิมพระเกียรติ

ชื่อวงศ์ / ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อสามัญไทย	ชื่อสามัญอังกฤษ
Family Acanthaceae		
<i>Acanthus ebracteatus</i> Vahl. 1791	เหงือกปลาหมอดอกขาว	Sea holly
<i>Acanthus ilicifolius</i> L. 1753	เหงือกปลาหมอดอกม่วง	Holly-leaved acanthus
<i>Acanthus volubilis</i> Wall. 1831	เหงือกปลาหมอเครือ	
Family Apocynaceae		
<i>Cerbera odollam</i> Gaertner 1791	ตีนเป็ดทะเล	Odallum tree, Dog-bane
Family Asclepiadaceae		
<i>Finlaysonia maritima</i> (Bl.) Backer ex Heyne	เถากระเพาะปลา	
Family Avicenniaceae		
<i>Avicennia alba</i> Blume 1826	แสมขาว	
<i>Avicennia marina</i> (Forsk.) Vierh. 1907	แสมทะเล	White mangrove, Grey mangrove
<i>Avicennia officinalis</i> L. 1753	แสมดำ	
Family Barringtoniaceae		
<i>Barringtonia racemosa</i> (L.) Spreng. 1826	จิกทะเล, จิกสวน	Powder-puff tree
Family Combretaceae		
<i>Lumnitzera littorea</i> (Jack.) Voigt. 1845	ฝาดดอกแดง	Red-flowered mangrove
<i>Lumnitzera racemosa</i> Willd. 1803	ฝาดดอกขาว	Spring-tide mangrove
Family Compositae		
<i>Pluchea indica</i> Less.	ขลุ้	
Family Cycadaceae		
<i>Cycas rumphii</i> Miq.	ปรง	Seashore cycad
Family Ebenaceae		
<i>Diospyros areolata</i> King & Gamble	มะพลับ	
Family Euphorbiaceae		
<i>Excoecaria agallocha</i> L. 1759	ดาตุ่มทะเล	Milky mangrove, Blind-your-eye
Family Flagellariaceae		
<i>Flagellaria indica</i> L.	หวายลิง	Supplejack
Family Goodeniaceae		
<i>Scaevola taccada</i> (Gaertn.) Roxb. 1824	รักทะเล	Half flower, Sea lettuce, Fan-flower
Family Leguminosae		
<i>Caesalpinia crista</i> L. 1753	เทพี	
<i>Cynometra iripa</i> Kostel	มังคะ, มะคะ	
<i>Derris indica</i> (Lamk.) Bennet	หยีทะเล, หยีน้า	

ชื่อวงศ์ / ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อสามัญไทย	ชื่อสามัญอังกฤษ
<i>Derris trifoliata</i> Lour. 1790	เถาถอบแถบ, ถอบแถบน้ำ	
<i>Intsia bijuga</i> (Colebr.) O. Kuntze 1891	หลุมพอทะเล	
Family Malvaceae		
<i>Hibiscus tiliaceus</i> L. 1753	ปอทะเล	Coast hibiscus, Cotton tree
Family Melastomataceae		
<i>Melastoma candidum</i> D. Don	โคลงเคลง	
Family Meliaceae		
<i>Xylocarpus granatum</i> Koenig 1784	ตะบูนขาว	Mangrove mahogany
<i>Xylocarpus moluccensis</i> (Lamk.) Roem.1846	ตะบูนดำ	
Family Moraceae		
<i>Ficus retusa</i> Linn.	ไทรขึ้นก	Fig
Family Myrsinaceae		
<i>Aegiceras corniculatum</i> (L.) Blanco 1837	เล็บมือนาง	River mangrove
Family Myrtaceae		
<i>Melaleuca leucadendra</i>	เสม็ด	Coastal tea-tree, Weeping paperbark
Family Palmae		
<i>Nypa fruticans</i> (Thunb.) Wurmb.1781	จาก	Nipa palm
<i>Oncosperma tigillarum</i> (Jack) Ridl. 1900	หลาวชะโอน	Nibung palm
<i>Phoenix paludosa</i> Roxb.	เบ้ง	Date palm
Family Pandanaceae		
<i>Pandanus odoratissimus</i> L.f.	เตยทะเล	Screw pine, Umbrella tree
Family Plumbaginaceae		
<i>Aegialitis rotundifolia</i> Roxburgh 1824	แสม	
Family Pteridaceae		
<i>Acrostichum aureum</i> Linnaeus 1753	ปรongทะเล	Fern
<i>Acrostichum speciosum</i> Willdenow 1810	ปรongหญู	Mangrove fern
Family Rhizophoraceae		
<i>Bruguiera cylindrica</i> (L.) Bl. 1827	ถั่วขาว	
<i>Bruguiera gymnorrhiza</i> (L.) Lamk. 1797-8	พังกาหัวสุมดอกแดง	Black mangrove
<i>Bruguiera parviflora</i> Wright & Arn. ex Griff. 1936	ถั่วดำ	
<i>Ceriops decandra</i> (Griff.) Ding Hou 1958	โปรงขาว	
<i>Ceriops tagal</i> (Perr.) C.B. Rob. 1908	โปรงแดง	
<i>Rhizophora apiculata</i> Bl. 1827	โกงกางใบเล็ก	
<i>Rhizophora mucronata</i> Lamk. 1804	โกงกางใบใหญ่	Red mangrove
Family Rubiaceae		
<i>Scyphiphora hydrophyllacea</i> Gaertn. f. 1805	สี้ง้า	

ชื่อวงศ์ / ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อสามัญไทย	ชื่อสามัญอังกฤษ
Family Rutaceae <i>Atalantia monophylla</i> <i>Merope angulata</i> (Willd.) Swingle	มะนาวผี มะนาวเหลี่ยม	
Family Sonneratiaceae <i>Sonneratia alba</i> J. Smith 1819 <i>Sonneratia griffithii</i> Kurz 1871	ลำพูทะเล ลำแพนทะเล	
Family Sterculiaceae <i>Heritiera littoralis</i> Dryand. in Aiton 1789	หงอนไก่ทะเล	Moçambique mangrove
Family Tiliaceae <i>Brownlowia tersa</i> (L.) Kosterm. 1959	น้ำนอง	
Family Verbenaceae <i>Clerodendrum inerme</i> (L.) Gaertn. <i>Premna obtusifolia</i> R. Br.	ลำมะง่า ชะเลือด, ช้าเลือด	Mangrove lollybush Premna
จำนวนชนิด	52	

ตารางที่ 4 ปะการัง ปะการังอ่อน และกัลปังหา บริเวณอุทยานทรัพยากรชายฝั่งอันดามันเฉลิมพระเกียรติ

ชื่อวงศ์ / ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อสามัญไทย	ชื่อสามัญอังกฤษ
Family Acroporidae		
<i>Acropora clathrata</i> (Brook, 1891)	ปะการังโต๊ะ	Table coral
<i>Acropora florida</i> (Dana, 1846)	ปะการังเขากวาง	Staghorn coral
<i>Acropora formosa</i> (Dana, 1846)	ปะการังเขากวางก้านยาว	Long-branched staghorn coral
<i>Acropora granulosa</i> (Milne-Edwards & Haime, 1860)	ปะการังโต๊ะ	Table coral
<i>Acropora horrida</i> (Dana, 1846)	ปะการังเขากวาง	Staghorn coral
<i>Acropora humilis</i> (Dana, 1846)	ปะการังเขากวางก้านสั้น	Humilis staghorn coral
<i>Acropora hyacinthus</i> (Dana, 1846)	ปะการังเขากวางชั้น	Table staghorn coral
<i>Acropora latistella</i> (Brook, 1892)	ปะการังโต๊ะ	Table coral
<i>Acropora nobilis</i> (Dana, 1846)	ปะการังเขากวาง	Staghorn coral
<i>Acropora robusta</i> (Dana, 1846)	ปะการังเขากวาง	Head coral
<i>Montipora crassituberculata</i> Bernard, 1897	ปะการังช่องเล็ก	Fine pored coral
<i>Montipora danae</i>		
<i>Montipora hispida</i> (Dana, 1846)	ปะการังช่องเล็ก	Fine pored coral
<i>Montipora spumosa</i> (Lamarck, 1816)	ปะการังช่องเล็ก	Fine pored coral
Family Agariciidae		
<i>Coeloseris mayeri</i> Vaughan, 1918	ปะการังรังผึ้ง, ปะการังตาข่าย	Honey comb coral, Tombstone coral
<i>Gardineroseris planulata</i> (Dana, 1846)	ปะการังช่องหินอ่อน	Gardiner's coral
<i>Pachyseris rugosa</i> (Lamarck, 1816)	ปะการังลายลูกฟูก	Serpent coral
<i>Pachyseris speciosa</i> (Dana, 1846)	ปะการังลายลูกฟูก	Serpent coral
<i>Pavona cactus</i> (Forskål, 1775)	ปะการังลายดอกไม้	Flower coral
<i>Pavona varians</i> Verrill, 1864	ปะการังลายดอกไม้	Flower coral, Leaf coral
<i>Pavona (Polyastra) venosa</i> Ehrenberg, 1834		
Family Dendrophylliidae		
<i>Dendrophyllia micranthus</i> (Ehrenberg, 1834)	ปะการังกิ่งน้ำตาล	Tree coral
<i>Tubastraea coccinea</i> (Ehrenberg, 1834)	ปะการังถ้วยสีส้ม	Orange cup coral
<i>Turbinaria frondens</i> (Dana, 1846)	ปะการังจาน	Disc coral
<i>Turbinaria reniformis</i> Bernard, 1896	ปะการังจาน	Disc coral, Laminar coral
Family Faviidae		
<i>Diploastrea heliopora</i> (Lamarck, 1816)	ปะการังดาวใหญ่	Double star coral, Dome coral
<i>Echinopora lamellosa</i> (Esper, 1797)	ปะการังช่องหนาม	Hedgehog coral
<i>Favia fava</i> (Forskål, 1775)	ปะการังวงแหวน	Ring coral, Ringed favid coral, Knob coral
<i>Favia pallida</i> (Dana, 1846)	ปะการังวงแหวน	Ring coral, Knob coral

ชื่อวงศ์ / ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อสามัญไทย	ชื่อสามัญอังกฤษ
<i>Favia speciosa</i> (Dana, 1846)	ปะการังวงแหวน	Ring coral, Ringed favid coral, Knob coral
<i>Leptoria phrygia</i> (Ellis and Solander, 1786)	ปะการังสมองร่องเล็ก	Brain coral, Least valley coral
<i>Montastrea inaequalis</i>		
<i>Montastrea magnistellata</i> Chevalier, 1971		False knob coral
<i>Montastrea valenciennesi</i> (Milne-Edwards and Haime, 1848)	ปะการังดอกจอกเล็ก ปะการังดาวสี่ทอง	False knob coral, Golden star coral
<i>Physogyra lichtensteini</i> (Milne-Edwards and Haime, 1848)		
<i>Platygyra daedalea</i> (Ellis and Solander, 1786)	ปะการังสมองลายตาข่าย	Net valley coral
<i>Platygyra lamellina</i> (Ehrenberg, 1834)	ปะการังร่องใหญ่	
<i>Platygyra ryukyuensis</i>	ปะการังสมองร่องยาว	Brain coral, Long valley coral
<i>Platygyra</i> sp.		
Family Fungiidae		
<i>Fungia concinna</i> Verrill, 1864	ปะการังดอกเห็ด	Mushroom coral
<i>Fungia</i> sp.		
<i>Herpolitha limax</i> (Esper, 1797)	ปะการังบูมเมอแรง ปะการังรองเท้าแตะ	Boomerang coral, Slipper coral
Family Merulinidae		
<i>Hydnophora exesa</i> (Pallas, 1766)	ปะการังหนามขนุน	Jack fruit spined coral
<i>Hydnophora microconos</i> (Lamarck, 1816)	ปะการังหนามขนุน ปะการังหนามละเอียด	Jack fruit spined coral, Fined spine coral
Family Mussidae		
<i>Cynarina lacrymalis</i> (Milne-Edwards and Haime, 1848)	ปะการังถ้วยหนาม	Spiny cup coral, Solitary cup coral
<i>Lobophyllia diminuta</i> Veron, 1985		
<i>Lobophyllia hemprichii</i> (Ehrenberg, 1834)	ปะการังถ้วยสมอง	Lobed cup coral, Cellular coral
<i>Symphyllia agaricia</i> Milne-Edwards and Haime, 1848	ปะการังสมองร่องใหญ่	Large brain coral
<i>Symphyllia radians</i> Milne-Edwards and Haime, 1848	ปะการังสมองร่องใหญ่	Large brain coral, Radian coral
<i>Symphyllia recta</i> (Dana, 1846)	ปะการังสมองร่องใหญ่	Sinuus cup coral, Large brain coral
<i>Symphyllia</i> sp.		
Family Oculinidae		
<i>Galaxea astreata</i> (Lamarck, 1816)	ปะการังกาแล็กซี่	Galaxy coral
<i>Galaxea fascicularis</i> (Linnaeus, 1758)	ปะการังกาแล็กซี่	Galaxy coral, Octopus coral
Family Pectiniidae		
<i>Pectinia paeonia</i> (Dana, 1846)	ปะการังดอกจอก	Lettuce coral

ชื่อวงศ์ / ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อสามัญไทย	ชื่อสามัญอังกฤษ
Family Pocilloporidae		
<i>Pocillopora damicornis</i> (Linnaeus, 1758)	ปะการังดอกกะหล่ำ	Cauliflower coral
<i>Pocillopora verrucosa</i> (Ellis and Solander, 1786)	ปะการังดอกกะหล่ำ	Cauliflower coral, Warty coral
Family Poritidae		
<i>Goniopora</i> sp.	ปะการังดอกไม้ทะเล	Anemone-like coral
<i>Porites lobata</i> Dana, 1846	ปะการังโขด	Lobate coral
<i>Porites lutea</i> Milne-Edwards and Haime, 1851	ปะการังโขดหิน ปะการังก้อน	Hump coral
<i>Porites nigrescens</i> Dana, 1846	ปะการังโขดนิ้วมือพิวรุชระ	Finger coral, Branching hump coral
<i>Porites (Synaraea) rus</i> (Forskål, 1775)	ปะการังโขดหิน	Columnar hump coral, Wrinkle coral
Family Alcyoniidae		
<i>Alcyonium</i> sp.	ปะการังอ่อน	soft coral
<i>Lobophyton</i> sp.	ปะการังอ่อน	soft coral
<i>Sarcophyton</i> sp.	ปะการังอ่อน	Wrinkled soft coral
<i>Sinularia</i> sp.	ปะการังอ่อน	Flexible soft coral
Family Nephtheidae		
<i>Dendronephthya</i> sp.	ปะการังอ่อน	Dendronephthya soft coral
<i>Nephthea</i> sp.	ปะการังอ่อน	soft coral
Family Nidaliidae		
<i>Siphonogorgia</i> sp.	ปะการังอ่อน	soft coral
Family Xenidae		
<i>Xenia</i> sp.	ปะการังอ่อน	Hand coral, Flower soft coral
Family Ellisellidae		
<i>Ctenocella</i> sp.	กัลปังหา	Harp coral
<i>Junceella</i> sp.	กัลปังหา	Delicate sea whip
Family Gorgoniidae		
<i>Hicksonella</i> sp.	กัลปังหา	Wire coral
<i>Rumphella</i> sp.	กัลปังหา	
Family Melithaeidae		
<i>Acabaria</i> sp.	กัลปังหา	Gorgonian fan
<i>Melithaea</i> sp.	กัลปังหา	Gorgonian fan
<i>Mopsella</i> sp.	กัลปังหา	
Family Subergorgiidae		
<i>Subergorgia</i> sp.	กัลปังหา	Gorgonian fan

ตารางที่ 5 กุ้ง กั้ง และปู ที่พบในอุทยานทรัพยากรชายฝั่งอันดามันเฉลิมพระเกียรติ

(1 = ป่าชายเลน 2 = ปะการัง 3 = หาดทราย 4 = ทะเล)

ชื่อวงศ์ / ชื่อวิทยาศาสตร์	บริเวณที่พบ			
	1	2	3	4
Family Luciferidae				
<i>Lucifer</i> sp.	-	-	-	+
Family Penaeidae				
<i>Metapenaeus</i> sp.	+	-	-	+
<i>Penaeus merguensis</i> De Man, 1888	+	-	-	+
<i>Penaeus monodon</i> Fabricius, 1798	+	-	-	+
<i>Penaeus semisulcatus</i> De Haan, 1844	+	-	-	+
Family Palaemonidae				
<i>Macrobrachium</i> sp.	+	-	-	-
Family Alpheidae				
<i>Alpheus</i> sp.	+	+	+	+
Family Sergestidae				
<i>Acetes</i> sp.	+	-	-	+
Family Palinuridae				
<i>Panulirus homarus</i> (Linnaeus, 1758)	+	-	-	+
<i>Panulirus longipes</i> (A.Milne-Edwards, 1868)	+	-	-	+
<i>Panulirus ornatus</i> (Fabricius, 1798)	+	-	-	+
<i>Panulirus polyphagus</i> (Herbst, 1793)	+	-	-	+
<i>Panulirus versicolor</i> (Latreille, 1804)	+	-	-	+
Family Scyllaridae				
<i>Scyllarus</i> sp.	-	-	-	+
Family Thalassinidae				
<i>Thalassina anomala</i> (Herbst, 1804)	+	-	-	-
Family Upogebiidae				
<i>Upogebia</i> sp.	+	-	-	-
Family Callianassidae				
<i>Callianassa</i> sp.	+	-	-	-
Family Coenobitidae				
<i>Coenobita cavipes</i> Stimpson, 1858	+	-	+	-
Family Diogenidae				
<i>Clibanarius padavensis</i> De Man, 1888	+	-	+	-
<i>Dardanus hessii</i> (Miers, 1884)	-	+	-	-
<i>Dardanus</i> sp.	+	-	+	-

ชื่อวงศ์ / ชื่อวิทยาศาสตร์	บริเวณที่พบ			
	1	2	3	4
Family Porcellanidae				
<i>Neopetrolisthes maculatus</i> (H.Milne-Edwards, 1837)	-	+	-	-
<i>Porcellanella</i> sp.	-	+	-	-
Family Albuneidae				
<i>Albunea</i> sp.	-	-	+	-
Family Hippidae				
<i>Emerita emeritus</i> (Linnaeus, 1767)	-	-	+	-
Family Dromiidae				
<i>Dromidiopsis cranioides</i> (De Man, 1888)	-	+	-	-
Family Leucosiidae				
<i>Arcania</i> sp.	+	-	-	-
Family Calappidae				
<i>Matuta lunaris</i> (Forsskål, 1775)	-	-	+	+
<i>Matuta</i> sp.	-	-	+	+
Family Majidae				
<i>Doclea terruptera</i> Walker, 1890	+	-	-	-
<i>Xenocarcinus depressus</i>	-	+	-	-
Family Galatheidae				
<i>Allogalatea elegans</i>	-	+	-	-
Family Portunidae				
<i>Charybdis annulata</i> (Fabricius, 1798)	-	+	-	+
<i>Charybdis hellerii</i> (A.Milne-Edwards, 1861)	-	+	-	+
<i>Charybdis natator</i> (Herbst, 1789)	-	+	-	+
<i>Podophthalmus vigil</i> (Fabricius, 1798)	+	-	+	-
<i>Portunus gladiator</i> (Fabricius, 1798)	-	+	-	+
<i>Portunus pelagicus</i> (Linnaeus, 1758)	-	-	-	+
<i>Portunus sanguinolentus</i> (Herbst, 1783)	-	+	-	+
<i>Scylla serrata</i> (Forsskål, 1775)	+	-	-	-
<i>Thalamita crenata</i> A. Milne-Edwards	-	+	-	+
<i>Thalamita sima</i> H. Milne-Edwards, 1834	-	+	-	+
Family Xanthidae				
<i>Etisus</i> sp.	-	+	-	-

ชื่องศ์ / ชื่อวิทยาศาสตร์	บริเวณที่พบ			
	1	2	3	4
Family Eriphiidae				
<i>Eriphia sebana</i> (Shaw & Nodder, 1803)	-	+	-	-
Family Dorippidae				
<i>Dorippe</i> sp.	+	-	-	-
Family Grapsidae				
<i>Bresedium sediliensis</i> (Tweedie, 1940)	+	-	-	-
<i>Chiromantes bidens</i> De Man, 1902	+	-	-	-
<i>Clistocoeloma merguiensis</i> De Man, 1888	+	-	-	-
<i>Metaplex elegans</i> De Man, 1888	+	-	-	-
<i>Metopograpsus latifrons</i> (White, 1847)	+	-	-	-
<i>Neopisesarma brockii</i> (De Man, 1887)	+	-	-	-
<i>Parasesarma leptosoma</i> (Hilgendorf, 1869)	+	-	-	-
<i>Parasesarma plicatum</i> (Latreille, 1806)	+	-	-	-
Family Mictyridae	+	-	+	-
<i>Mictyris brevidactylus</i> Stimpson, 1858	+	-	+	-
Family Ocypodidae				
<i>Ocypode ceratophthalma</i> (Pallas, 1872)	-	-	+	-
<i>Ocypode stimpsoni</i> Ortmann, 1897	-	-	+	-
<i>Ocypode</i> sp.	-	-	+	-
<i>Uca (Deltuca) urvillei</i> (H.Milne-Edwards, 1852)	+	-	-	-
<i>Uca (Thalassuca) vocans</i> (Linnaeus, 1758)	+	-	-	-
<i>Uca hesperiae</i> Crane, 1975	+	-	-	-
<i>Uca (Celuca) lactea annulipes</i> H.Milne-Edwards, 1837	+	-	-	-
<i>Uca forcipata</i> (Adams & White, 1848)	+	-	-	-
<i>Uca rosea</i> (Tweedie, 1937)	+	-	-	-
<i>Uca spinata</i> Crane	+	-	-	-
Family Squillidae				
<i>Anchisquilla fasciata</i> (De Haan, 1844)	-	-	-	+
<i>Miyakea nepa</i> (Latreille, 1828)	-	-	-	+
จำนวนชนิด	40	16	14	25

ตารางที่ 6 หอย ทากทะเล และลิ้นทะเลที่พบในอุทยานทรัพยากรชายฝั่งอันดามันเฉลิมพระเกียรติ
 (1 = ป่าชายเลน 2 = เกาะก่าน้อย 3 = เกาะกาดก 4 = เกาะไซใหญ่ 5 = ฟุ้งนางดำ 6 = หาดประพาส
 7 = สะพานปลา * = พบเฉพาะเปลือก)

ชื่อชั้น / ชื่อวิทยาศาสตร์	บริเวณที่พบ						
	1	2	3	4	5	6	7
Class Polyplacophora							
<i>Chiton</i> sp.	-	+	+	+	-	-	-
<i>Cryptoplax larvaformis</i> (Burrow, 1815)	-	+	-	-	-	-	-
Class Gastropoda							
<i>Architectonica maxima</i> (Philippi, 1849)*	-	-	-	-	-	+	+
<i>Architectonica perspectiva</i> (Linnaeus, 1758)*	-	-	-	-	+	+	-
<i>Assiminaea brevicula</i> (Pfeiffer, 1854)	+	-	-	-	-	-	-
<i>Babylonia spirata</i> Linnaeus, 1758	+	-	-	-	+	+	-
<i>Bursa rana</i> (Linnaeus, 1758)*	-	-	-	-	-	-	+
<i>Calliostoma</i> sp.*	-	-	-	-	-	+	-
<i>Calyptreaea</i> sp.*	-	-	-	-	+	-	-
<i>Cassidula aurisfelis</i> Bruguière, 1789	+	-	-	-	-	-	-
<i>Cellana</i> sp.*	-	-	+	-	-	-	-
<i>Cerithidea cingulata</i> (Gmelin, 1791)	+	-	-	-	-	-	-
<i>Cerithidea obtusa</i> (Lamarck, 1822)	+	-	-	-	-	-	-
<i>Cerithidea rhizoporarum</i> A.Adams, 1855	+	-	-	-	-	-	-
<i>Cerithium</i> sp.	-	-	+	+	-	-	-
<i>Chicoreus bruneus</i> (Link, 1807)*	-	-	+	-	-	-	-
<i>Chicoreus capucinus</i> Lamarck, 1816	+	-	-	-	-	-	-
<i>Chicoreus</i> sp.	-	-	+	-	-	-	-
<i>Clypeomorus moniliferus</i> (Kienes, 1841)	-	+	-	-	-	-	-
<i>Clypeomorus</i> sp.	+	-	-	-	-	+	-
<i>Conus amadis</i> (Gmelin, 1791)*	-	-	-	+	+	-	-
<i>Cymbiola nobilis</i> (Lightfoot, 1786)*	-	-	-	-	-	-	+
<i>Cypraea eglantina</i> Duclos, 1833*	-	-	-	+	-	-	-
<i>Cypraea lynx</i> Linnaeus, 1758	-	+	-	-	-	-	-
<i>Cypraea</i> sp.*	-	-	-	-	-	+	-
<i>Distorsio reticulata</i> Röding, 1798*	-	-	-	-	-	-	+
<i>Ellobium aurisjudae</i> (Linnaeus, 1758)	+	-	-	-	-	-	-
<i>Ficus subintermedia</i> (Orbigny, 1852)*	-	-	-	-	+	-	-
<i>Hybochelus</i> sp.	-	+	-	-	-	-	-
<i>Littoraria scabra</i> (Linnaeus, 1758)	+	+	+	+	+	-	-

ชื่อชั้น / ชื่อวิทยาศาสตร์	บริเวณที่พบ						
	1	2	3	4	5	6	7
<i>Littorinopsis</i> sp.	+	-	-	-	-	-	-
<i>Marginella</i> sp.*	-	-	-	-	+	+	-
<i>Melo melo</i> (Lightfoot, 1786)*	-	-	-	-	-	-	+
<i>Monodonta labio</i> (Linnaeus, 1758)	-	-	+	-	-	-	-
<i>Monodonta</i> sp.*	-	-	+	-	-	-	-
<i>Morula</i> sp.	-	+	-	+	-	-	-
<i>Murex poppei</i> Houat, 1979*	+	-	-	-	-	+	+
<i>Murex trapa</i> Röding, 1798*	+	-	-	+	-	-	-
<i>Nassarius dorsatus</i> (Röding, 1798)	+	-	-	-	-	-	-
<i>Nassarius</i> sp.1*	-	-	+	-	-	-	-
<i>Nassarius</i> sp.2*	-	-	-	+	+	-	-
<i>Natica didyma</i> (Röding, 1798)*	-	-	-	-	-	+	-
<i>Natica lineata</i> (Röding, 1798)*	-	-	-	-	-	+	-
<i>Natica</i> sp.*	-	-	+	-	-	-	-
<i>Nerita albicilla</i> Linnaeus, 1758	-	-	+	+	-	-	-
<i>Nerita articulata</i> Gould, 1847	+	-	-	-	-	-	-
<i>Nerita costata</i> Gmelin, 1791	-	-	+	+	-	-	-
<i>Nerita planospira</i> Anton, 1839	+	-	-	-	-	-	-
<i>Nerita polita</i> Linnaeus, 1758*	-	-	+	+	-	-	-
<i>Nerita</i> sp.	+	+	-	+	-	-	-
<i>Neritina violacea</i> (Gmelin, 1791)	+	-	-	-	-	-	-
<i>Nodilittorina pyramidalis</i> (Quoy & Gaimard, 1833)	-	+	+	+	-	-	-
<i>Olivancillaria gibbosa</i> (Born, 1778)*	-	-	+	-	+	+	-
<i>Onchidium</i> sp.	+	-	-	-	-	-	-
<i>Patella flexuosa</i> Quoy & Gaimard, 1834*	-	-	-	+	-	-	-
<i>Patelloida saccharine</i> (Linnaeus, 1758)	-	+	-	-	-	-	-
<i>Phalium glacum</i> (Linnaeus, 1758)*	-	-	+	-	-	+	-
<i>Phalium</i> sp.*	-	-	+	-	+	-	-
<i>Planaxis nigra</i> Quoy & Gaimard, 1834	+	-	-	-	-	-	-
<i>Planaxis sulcatus</i> (Born, 1778)	-	-	-	+	-	-	-
<i>Pleuroploca trapezium</i> (Linnaeus, 1758)*	-	-	+	-	-	-	-
<i>Polinices flemingianus</i> (Recluz, 1844)*	-	-	-	-	+	-	-
<i>Polinices mammilla</i> (Linnaeus, 1758)*	-	-	+	-	+	-	-
<i>Pugilina cochlidium</i> (Linnaeus, 1758)	+	-	+	-	+	-	-
<i>Pugilina ternatana</i> (Gmelin, 1791)*	-	-	+	-	-	-	-
<i>Serpulorbis colubrinus</i> (Röding, 1798)*	-	-	+	-	-	-	-

ชื่อชั้น / ชื่อวิทยาศาสตร์	บริเวณที่พบ						
	1	2	3	4	5	6	7
<i>Sinum</i> sp.*	-	-	-	-	-	+	-
<i>Siphonaria laciniosa</i> (Linnaeus, 1758)	-	+	-	-	-	-	-
<i>Strombus canarium</i> Linnaeus, 1758*	-	-	-	-	+	-	-
<i>Strombus urceus</i> Linnaeus, 1758*	-	-	+	-	-	-	-
<i>Strombus</i> sp.	-	+	-	-	+	-	-
<i>Telescopium telescopium</i> Linnaeus, 1758	+	-	-	-	-	-	-
<i>Thais aculeata</i> Deshayes, 1844*	-	-	-	-	-	-	+
<i>Thais hippocastanum</i> (Linnaeus, 1758)	-	-	-	+	-	-	-
<i>Thais kieneri</i> (Deshayes, 1844)*	-	-	-	-	-	-	+
<i>Tonna dolium</i> (Linnaeus, 1758)*	-	-	-	-	-	-	+
<i>Trochus maculatus</i> Linnaeus, 1758	-	+	-	+	-	+	-
<i>Trochus niloticus</i> Linnaeus, 1758	-	+	-	+	-	+	-
<i>Turbo angyrostomus</i> Linnaeus, 1758*	-	-	+	+	-	-	-
<i>Turbo bruneus</i> (Röding, 1798)*	-	-	+	+	-	-	-
<i>Turbo cinereus</i> Born, 1778*	-	-	+	-	-	-	-
<i>Turritella spectrum</i> Reeve, 1849	+	-	+	-	-	+	-
<i>Turritella terebra</i> (Linnaeus, 1758)	-	-	+	-	+	+	+
<i>Tutufa bubo</i> (Linnaeus, 1758)*	-	-	+	-	-	-	-
<i>Umbonium vestiarium</i> (Linnaeus, 1758)	-	-	+	-	-	-	-
<i>Vasum turbinellus</i> (Linnaeus, 1758)*	-	-	-	+	-	-	-
<i>Vexillum regina</i> (Sowerby, 1828)*	-	-	-	+	+	-	-
Class Bivalvia							
<i>Amusium pleuronectes</i> (Linnaeus, 1758)*	-	-	-	-	-	-	+
<i>Arca</i> sp.*	-	-	-	-	+	-	-
<i>Asaphis violascens</i> (Forsskål, 1775)*	-	-	+	+	-	-	-
<i>Atrina vexillum</i> (Born, 1778)*	-	-	-	-	+	-	-
<i>Bactronophorus thoracites</i> (Gould, 1856)	+	-	-	-	-	-	-
<i>Barbatia foliata</i> (Forsskål, 1775)*	-	-	+	+	+	-	-
<i>Barbatia fusca</i> (Bruguière, 1789)	-	+	+	-	+	+	-
<i>Callista</i> sp.*	-	-	-	-	-	-	+
<i>Chama pacifica</i> Broderip, 1834	-	-	+	+	+	-	-
<i>Chama savignyi</i> Lamy, 1921*	-	-	-	+	-	-	-
<i>Chlamys senatoria</i> (Gmelin, 1791)*	-	-	-	+	+	+	+
<i>Chlamys</i> sp.*	-	-	-	-	+	+	-
<i>Crassostrea belcheri</i> (Sowerby, 1871)*	-	-	-	-	+	-	-
<i>Crassostrea iredalei</i> (Faustino, 1932)	-	-	+	-	+	-	-

ชื่อชั้น / ชื่อวิทยาศาสตร์	บริเวณที่พบ						
	1	2	3	4	5	6	7
<i>Cucullaea labiata</i> (Lightfoot, 1786)	-	+	-	-	-	-	+
<i>Decatopecten amiculum</i> (Philippi, 1851)*	-	-	-	-	+	-	-
<i>Dendostrea folium</i> (Linnaeus, 1758)*	-	+	-	-	+	-	-
<i>Dicyathifer manni</i> (Wright, 1866)	+	-	-	-	-	-	-
<i>Donax cuneatus</i> (Linnaeus, 1758)*	-	-	+	-	-	-	-
<i>Donax scortum</i> (Linnaeus, 1758)*	-	-	-	-	+	+	-
<i>Dosinia</i> sp.	-	-	+	-	-	-	-
<i>Enigmonia aenigmatica</i> (Holten, 1803)	+	-	-	-	-	-	-
<i>Fragum hemicardium</i> (Linnaeus, 1758)*	-	-	+	-	+	-	-
<i>Gafrarium divaricatum</i> (Gmelin, 1791)*	-	-	+	-	-	-	-
<i>Gafrarium pectinatum</i> (Linnaeus, 1758)*	-	-	+	-	-	-	+
<i>Gari truncata</i> (Linnaeus, 1767)	-	-	-	+	-	-	-
<i>Hytotissa hyotis</i> (Linnaeus, 1758)	-	-	-	+	-	-	-
<i>Isognomon isognomon</i> (Linnaeus, 1758)	+	+	+	+	+	-	-
<i>Lioconcha</i> sp.*	-	-	-	-	+	+	-
<i>Mactra</i> sp.*	-	-	-	-	+	-	-
<i>Malleus albus</i> Lamarck, 1819*	-	-	-	+	-	-	-
<i>Malleus malleus</i> (Linnaeus, 1758)*	+	-	-	+	-	-	-
<i>Marcia</i> sp.*	-	-	+	-	-	-	-
<i>Meretrix meretrix</i> (Linnaeus, 1758)	+	-	-	-	-	-	-
<i>Modiolus</i> sp.	+	-	+	+	+	-	-
<i>Paphia</i> sp.*	-	-	-	-	-	-	+
<i>Paphia undulata</i> (Born, 1778)*	-	-	-	+	+	-	-
<i>Periglypta reticulata</i> (Linnaeus, 1758)*	+	-	-	-	-	-	-
<i>Pinctada radiata</i> (Leach, 1814)	+	-	+	+	+	-	-
<i>Pinctada</i> sp.	-	-	-	+	-	-	-
<i>Pinna bicolor</i> Gmelin, 1791	-	-	+	+	+	-	-
<i>Pinna muricata</i> Linnaeus, 1758	-	-	+	-	+	-	-
<i>Placuna sella</i> (Gmelin, 1791)*	-	-	-	-	-	-	+
<i>Polymesoda erosa</i> (Lightfoot, 1786)*	+	-	+	-	-	-	-
<i>Pteria</i> sp.*	-	-	+	-	-	-	-
<i>Saccostrea cucullata</i> (Born, 1778)	+	+	-	+	-	-	-
<i>Saccostrea forskalii</i> (Chemnitz, 1758)*	+	-	+	-	-	-	-
<i>Scapharca indica</i> (Gmelin, 1791)*	-	-	-	-	+	-	-
<i>Scapharca</i> sp.*	-	-	-	-	+	-	-
<i>Septifer bilocularis</i> (Linnaeus, 1758)	-	+	-	+	-	-	-

ชื่อชั้น / ชื่อวิทยาศาสตร์	บริเวณที่พบ						
	1	2	3	4	5	6	7
<i>Siliqua radiata</i> (Linnaeus, 1758)*	-	-	-	-	-	+	-
<i>Solidicorbula erythrodon</i> (Lamarck, 1818)	-	-	-	+	-	-	-
<i>Spondylus</i> sp.*	-	+	-	+	-	-	-
<i>Striostrea</i> (<i>Parastriostrea</i>) <i>mytiloides</i> (Lamarck, 1819)	+	-	-	-	-	-	-
<i>Tapes</i> sp.*	-	-	+	-	-	-	-
<i>Tellina</i> sp.*	-	-	-	-	+	+	-
<i>Tellina spengleri</i> Gmelin, 1791*	-	-	-	-	-	+	-
<i>Trachycardium</i> sp.*	-	+	+	+	+	-	-
<i>Trisidos semitorta</i> (Lamarck, 1819)*	-	-	-	-	-	-	+
Class Scaphopoda							
<i>Dentalium</i> sp.1*	-	-	-	-	-	+	-
<i>Dentalium</i> sp.2*	-	-	-	-	-	+	-
Class Cephalopoda							
<i>Nautilus pompilius</i> Linnaeus, 1758*	-	-	-	+	-	-	-
จำนวนชนิด	36	22	51	43	42	27	18

ตารางที่ 7 เอคโคโนเดิร์มที่พบในบริเวณอุทยานทรัพยากรชายฝั่งอันดามันเฉลิมพระเกียรติ
(1 = หาดประพาส 2 = หาดทุ่งนางดำ 3 = เกาะไขใหญ่ 4 = หมู่เกาะกำ * = รายงานครั้งแรกในน่านน้ำไทย)

ชื่อชั้น / ชื่อวิทยาศาสตร์	บริเวณที่พบ			
	1	2	3	4
Class Asteroidea				
<i>Astropecten bengalensis</i> Döderlein, 1917	-	-	-	+
<i>Pentacereaster cf. regulus</i> Müller & Troschel, 1842	-	+	-	+
<i>Pentaster obtusatus</i> (Bory de St. Vincent, 1827)	-	+	-	-
<i>Protoreaster nodosus</i> (Linnaeus, 1758)	-	+	-	-
Class Ophiuroidea				
<i>Amphilycus scripta</i> (Koehler, 1904)	+	-	-	-
<i>Macrophiothrix callizona</i> H.L. Clark, 1938*	-	-	-	+
<i>Macrophiothrix cf. speciosa</i> (Koehler, 1898)*	-	-	-	+
<i>Macrophiothrix variabilis</i> (Duncan, 1887)	-	-	+	-
<i>Ophiactis savignyi</i> (Müller & Troschel, 1842)	-	-	-	+
<i>Ophiarachnella gorgonia</i> (Müller & Troschel, 1842)	-	-	+	-
<i>Ophiocoma brevipes</i> Peters, 1851	-	-	-	+
<i>Ophionereis dubia</i> (Müller & Troschel, 1842)	-	-	+	-
<i>Ophionereis tigris</i> H.L. Clark, 1938*	-	-	+	-
<i>Ophioplocus imbricatus</i> Müller & Troschel, 1842*	-	-	+	+
<i>Ophiothrix (Keystoneia) martensi australis</i> Lyman, 1874	-	-	-	+
<i>Ophiothrix (Keystoneia) nereidina</i> (Lamarck, 1816)	-	-	-	+
Class Echinoidea				
<i>Diadema setosum</i> (Leske, 1778)	-	-	-	+
<i>Echinodiscus bisperforatus truncatus</i> (L. Agassiz, 1841)	+	-	-	-
<i>Echinometra mathaei</i> (de Blainville, 1825)	-	-	+	-
<i>Echinothrix calamaris</i> (Pallas, 1774)	-	-	+	-
<i>Laganum depressum</i> Lesson in L. Agassiz, 1841	-	-	+	+
<i>Lovenia elongata</i> (Gray, 1845)	-	-	-	-
<i>Metalia sternalis</i> (Lamarck, 1816)	-	-	-	-
<i>Moira stygia</i> Lütken in A. Agassiz, 1872*	-	-	-	+
<i>Salmacis virgulata</i> L. Agassiz & De'sor, 1846	-	+	-	+
Class Holothuroidea*				
<i>Acaudina molpadioides</i> (Semper, 1868)	+	-	-	-
<i>Actinocucumis typicus</i> Ludwig, 1874	-	-	-	+
<i>Bohadschia marmorata</i> Jaeger, 1833	-	+	-	-
<i>Holothuria (Halodeima) atra</i> Jaeger, 1833	-	+	-	+

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ชื่อชั้น / ชื่อวิทยาศาสตร์	บริเวณที่พบ			
	1	2	3	4
<i>Holothuria (Mertensiothuria) leucospilota</i> (Brandt, 1835)	-	+	-	-
<i>Holothuria (Thymiosycia) hilla</i> Lesson, 1830	-	-	+	-
<i>Holothuria (Thymiosycia) impatiens</i> Forskål, 1775	-	-	+	-
<i>Phyllophorus (Urodemella) holothurioides</i> Ludwig, 1874	-	+	-	-
<i>Stichopus variegatus</i> Semper, 1868	-	-	-	+
จำนวนชนิด	3	8	10	16

ตารางที่ 8 ปลาว่ายอ่อน ที่พบในบริเวณอุทยานทรัพยากรชายฝั่งอันดามันเฉลิมพระเกียรติ

(1 = ชายฝั่งหาดประพาส 2 = แนวปะการังเกาะไขใหญ่ 3 = แนวหญ้าทะเลทุ่งนางดำ 4 = ป่าชายเลนคลองกำพวน)

ชื่อวงศ์	บริเวณที่พบ			
	1	2	3	4
Elopidae	+	-	-	-
Megalopidae	+	-	-	-
Clupeidae	+	+	+	+
Engraulidae	+	+	+	+
Synodontidae	-	-	+	-
Belonidae	-	+	-	+
Hemiramphidae	-	-	+	-
Exocoetidae	+	+	-	-
Syngnathidae	-	+	+	+
Mugilidae	+	-	+	+
Atherinidae	-	+	+	+
Polynemidae	-	-	-	+
Ambassidae	+	+	+	+
Serranidae	-	-	+	+
Terapontidae	-	-	+	+
Apogonidae	-	+	-	+
Sillaginidae	+	+	+	+
Carangidae	+	+	+	+
Lutjanidae	-	+	+	+
Nemipteridae	-	+	+	+
Leiognathidae	-	-	+	+
Mullidae	-	+	+	+
Sciaenidae	-	-	+	+
Lethrinidae	-	+	-	-
Blenniidae	+	+	+	+
Callionymidae	-	+	+	+
Siganidae	-	-	+	-
Gobiidae	+	+	+	+
Bothidae	-	+	+	+
Cynoglossidae	-	-	+	+
Triacanthidae	-	-	-	+
Monacanthidae	-	+	+	+
Tetraodontidae	-	-	+	+
Diodontidae	-	-	+	+
จำนวนชนิด	11	19	26	27

ตารางที่ 9 ปลาที่พบบริเวณอุทยานทรัพยากรชายฝั่งอันดามันเฉลิมพระเกียรติ

(1 = หาดประพาสและหาดทรายเกาะไขใหญ่ 2 = แนวป่าชายเลนคลองกำพวน 3 = หาดหินและแนวปะการังของเกาะไขใหญ่ เกาะหนูและเกาะรา 4 = แนวหน้าทะเลของทุ่งนางดำ)

ชื่อวงศ์ / ชื่อวิทยาศาสตร์	บริเวณที่พบ			
	1	2	3	4
Family Adrianichthyidae				
<i>Oryzias javanicus</i> (Bleeker, 1854)	-	+	-	-
Family Apogonidae				
<i>Apogon ellioti</i> Day, 1875	-	-	+	-
<i>Apogon hyalosoma</i> Bleeker, 1852	-	+	-	-
<i>Apogon</i> sp.	-	-	-	+
<i>Cheilodipterus</i> sp.	-	-	-	+
<i>Fowleria variegata</i> (Valenciennes, 1832)	-	-	+	+
Family Ariidae				
<i>Arius caelatus</i> Valenciennes, 1840	-	+	-	-
Family Atherinidae				
<i>Atherinomorus duodecimalis</i> (Valenciennes, 1835)	+	-	+	-
Family Belonidae				
<i>Tylosurus annulatus</i>	+	+	-	-
Family Blenniidae				
<i>Petroscirtes variabilis</i> Cantor, 1849	-	-	+	-
Family Caesionidae				
<i>Caesio cuning</i> (Bloch, 1791)	-	-	-	+
Family Callionymidae				
<i>Callionymus schaapii</i> Bleeker, 1852	-	-	+	+
Family Carangidae				
<i>Alepes djedaba</i> (Forsskål, 1775)	+	+	-	-
<i>Caranx sexfasciatus</i> Quoy & Gaimard, 1825	-	+	-	-
<i>Chorinemus lysan</i> (Forsskål, 1775)	-	+	-	-
<i>Chorinemus tala</i> Cuvier & Valenciennes, 1832	+	+	-	-
<i>Chorinemus tolooparah</i> (Rüpp.)	-	+	-	-
<i>Selaroides leptolepis</i> (Cuvier, 1833)	+	-	-	-
<i>Trachinotus baillonii</i> (Lacepède, 1801)	+	-	-	-
Family Centropomidae				
<i>Lates calcarifer</i> (Bloch, 1790)	-	+	-	-
Family Chaetodontidae				
<i>Chaetodon octofasciatus</i> Bloch, 1787	-	-	-	+
<i>Chaetodon triangulum</i> Cuvier, 1831				

ชื่อวงศ์ / ชื่อวิทยาศาสตร์	บริเวณที่พบ			
	1	2	3	4
Family Chandidae				
<i>Ambassis vachellii</i> Richardson, 1846	+	+	-	-
Family Clupeidae				
<i>Anodontostoma chacunda</i> (Hamilton, 1822)	+	-	-	-
<i>Harengula dispilonotus</i> Bleeker, 1852	+	-	-	-
Family Cyprinidae				
<i>Rasbora sumatrana</i> (Bleeker, 1852)	-	+	-	-
Family Dasyatidae				
<i>Himantura imbricata</i> (Bloch & Schneider, 1801)	+	-	-	+
Family Echeneidae				
<i>Echeneis naucrates</i> Linnaeus, 1758	-	+	-	-
Family Eleotridae				
<i>Butis butis</i> (Hamilton, 1822)	-	+	+	-
Family Elopidae				
<i>Elops machnata</i> (Forsskål, 1775)	+	-	-	-
Family Engraulidae				
<i>Stolephorus indicus</i> (van Hasselt, 1823)	-	+	-	-
<i>Stolephorus</i> sp.	-	+	+	-
Family Gerreidae				
<i>Gerres abbreviatus</i> Bleeker, 1850	+	+	-	-
<i>Gerres filamentosus</i> Cuvier, 1829	-	+	-	-
<i>Gerres punctatus</i> Cuvier, 1830	-	+	+	-
Family Gobiidae				
<i>Ctenogobius</i> spp.	-	-	-	+
<i>Istigobius decoratus</i> (Herre, 1927)	-	-	-	+
Family Hemiramphidae				
<i>Hemiramphus dussumieri</i> (Cuvier & Valenciennes, 1847)	+	-	-	-
<i>Hemiramphus gaimardi</i> (Cuvier & Valenciennes, 1847)	+	+	+	-
<i>Hemiramphus marginatus</i> (Forsskål, 1775)	+	-	-	-
<i>Hemiramphus unifasciatus</i> Ranzani, 1842	-	+	-	-
<i>Zenarchopterus kampeni</i> (Weber, 1913)	-	+	-	-
<i>Zenarchopterus novaeguineae</i> (Weber, 1913)	-	+	-	-
<i>Zenarchopterus rasori</i> (Popta, 1912)	-	+	-	-
Family Holocentridae				
<i>Sargocentron rubrum</i> (Forsskål, 1775)	-	-	-	+
Family Labridae				
<i>Cheilinus trilobatus</i> Lacepède, 1801	-	-	+	-
<i>Halichoeres leparensis</i> Bleeker, 1852	-	-	+	-

ชื่อวงศ์ / ชื่อวิทยาศาสตร์	บริเวณที่พบ			
	1	2	3	4
Family Leiognathidae				
<i>Leiognathus blochii</i> (Cuvier & Valenciennes, 1835)	+	+	-	-
<i>Leiognathus decorus</i> (De Vis, 1884)	+	-	+	-
<i>Leiognathus equulus</i> (Forsskål, 1775)	-	+	-	-
<i>Leiognathus fasciatus</i> (Lacepède, 1803)	-	+	-	-
<i>Leiognathus stercorarius</i> Evermann & Seale, 1907	+	+	+	-
<i>Secutor insidiator</i> (Bloch, 1787)	+	-	-	-
Family Lethrinidae				
<i>Lethrinus lentjan</i> (Lacepède, 1802)	-	-	+	+
<i>Lethrinus ornatus</i> Cuvier & Valenciennes, 1830	-	-	+	-
Family Lutjanidae				
<i>Lutjanus argentimaculatus</i> (Forsskål, 1775)	-	+	-	-
<i>Lutjanus biguttatus</i> (Cuvier & Valenciennes, 1830)	-	-	-	+
<i>Lutjanus decacanthus</i> Lacepède, 1802	-	-	-	+
<i>Lutjanus fulviflamma</i> (Forsskål, 1775)	-	-	+	-
<i>Lutjanus malabaricus</i> (Bloch & Schneider, 1801)	+	-	-	-
<i>Lutjanus russellii</i> (Bleeker, 1849)	-	+	+	-
Family Megalopidae				
<i>Megalops cyprinoides</i> (Broussonet, 1782)	+	-	-	-
Family Monacanthidae				
<i>Monacanthus chinensis</i> (Osbeck, 1765)	-	-	+	-
Family Mugilidae				
<i>Liza subviridis</i> (Cuvier & Valenciennes, 1836)	+	+	-	-
Family Mullidae				
<i>Parupeneus lutosinus</i>	-	-	+	-
<i>Upeneus sulphureus</i> (Cuvier & Valenciennes, 1829)	+	-	+	-
<i>Upeneus tragula</i> Richardson, 1846	-	-	+	-
Family Muraenidae				
<i>Gymnothorax neglectus</i> Tanaka, 1911	-	-	-	+
<i>Gymnothorax</i> sp.	-	-	-	+
Family Nemipteridae				
<i>Nemipterus hexodon</i> (Quoy & Gaimard, 1824)	+	-	-	+
<i>Scolopsis xenochrous</i> Günther, 1872	-	-	+	-
Family Periopthalmidae				
<i>Periopthalmus shallosteri</i>	-	+	-	-
Family Platycephalidae				
<i>Inegocia japonica</i> (Tilesius, 1812)	-	-	+	-
<i>Platycephalus crocodilus</i> Tilesius, 1812	-	-	+	-

ชื่อวงศ์ / ชื่อวิทยาศาสตร์	บริเวณที่พบ			
	1	2	3	4
Family Pomacanthidae	-	-	-	+
<i>Pomacanthus annularis</i> (Bloch, 1787)	-	-	-	+
Family Pomacentridae				
<i>Abudefduf bengalensis</i> (Bloch, 1787)	-	-	-	+
<i>Abudefduf septemfasciatus</i> (Cuvier & Valenciennes, 1830)	-	-	-	+
<i>Abudefduf vaigiensis</i> (Quoy & Gaimard, 1825)	-	-	-	+
<i>Pomacentrus</i> sp.	-	-	-	+
Family Scaridae				
<i>Scarus</i> sp.	-	-	+	-
Family Scatophagidae				
<i>Scatophagus argus</i> (Linnaeus, 1766)	+	+	-	-
Family Sciaenidae				
<i>Dendrophysa russelli</i> (Cuvier, 1829)	+	-	-	-
<i>Pseudosciaena coiber</i> (Ham. - Buch.)	+	-	-	-
Family Scombridae				
<i>Rastrelliger kanagurta</i> (Cuvier, 1816)	+	-	-	-
Family Scorpaenidae				
<i>Pterois volitans</i> (Linnaeus, 1758)	-	-	-	+
Family Serranidae				
<i>Cephalopholis argus</i> (Bl. & Schn.)	-	-	-	+
<i>Cephalopholis boenack</i> (Bloch, 1790)	-	-	-	+
<i>Cephalopholis formosa</i> (Shaw & Nodder, 1812)	-	-	-	+
<i>Epinephelus coioides</i> (Hamilton, 1822)	-	-	+	-
<i>Epinephelus erythrurus</i> (Cuvier & Valenciennes, 1828)	-	-	-	+
<i>Epinephelus malabaricus</i>	-	-	+	-
<i>Epinephelus poecilonotus</i> (Temminck & Schlegel, 1842)	-	-	-	+
<i>Epinephelus sexfasciatus</i> (Valenciennes, 1828)	-	-	+	-
Family Siganidae				
<i>Siganus canaliculatus</i> (Park, 1797)	-	-	+	-
<i>Siganus javus</i> (Linnaeus, 1766)	-	-	+	+
Family Sillaginidae				
<i>Sillago maculata</i> Quoy & Gaimard, 1824	-	-	+	-
<i>Sillago sihama</i> (Forsskål, 1775)	+	+	-	-
Family Sphyraenidae				
<i>Sphyraena langsar</i> Bleeker, 1854	-	-	+	-
<i>Sphyraena picuda</i> Bloch & Schneider, 1801	-	-	+	-

ชื่อวงศ์ / ชื่อวิทยาศาสตร์	บริเวณที่พบ			
	1	2	3	4
Family Stegostomatidae				
<i>Stegostoma fasciatum</i> (Hermann, 1783)	-	-	-	+
Family Syngnathidae				
<i>Ichthyocampus carce</i> (Hamilton, 1822)	-	-	+	-
<i>Syngnathoides biaculeatus</i> (Bloch, 1785)	-	-	+	-
Family Synodontidae				
<i>Saurus variegatus</i> (Lacépède)	-	-	+	-
Family Terapontidae				
<i>Pelates sexlineatus</i> (Cuvier & Valenciennes, 1829)	-	-	+	-
<i>Therapon jarbua</i> (Forsskål, 1775)	+	+	+	-
Family Tetraodontidae				
<i>Arothron reticularis</i> (Bloch & Schneider, 1801)	-	+	-	-
<i>Takifugu oblongus</i> (Bloch & Schneider, 1801)	+	+	-	-
<i>Tetraodon</i> sp.	-	+	-	-
Family Toxotidae				
<i>Toxotes jaculator</i> (Pallas, 1767)	+	-	-	-
Family Triacanthidae				
<i>Triacanthus biaculeatus</i> (Bloch, 1786)	+	-	-	-
Family Zanclidae				
<i>Zanclus canescens</i> (Linnaeus, 1758)	-	-	-	+
จำนวนชนิด	33	38	38	31



รศ.ดร.นภาวรรณ นพรัตน์
ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนาแห่งมหาวิทยาลัย
เกษตรศาสตร์
โทรศัพท์ 579-4956, 942-8455
โทรสาร 561-1999
fscinvn@nontri.ku.ac.th



ผศ.ดร.วิเชียร ยงมานิตชัย
ภาควิชาจุลชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
โทรศัพท์ 579-2400, 579-2351, 579-9618
โทรสาร 579-2081
fsciwcy@nontri.ku.ac.th



รศ.วันทนา อ้อยสุ
ภาควิชาวิทยาศาสตร์ทางทะเล คณะประมง
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
โทรศัพท์ 561-3469, 579-7610, 561-4288
โทรสาร 561-4287
ffiswty@nontri.ku.ac.th



ผศ.สุนันท์ ภัทรจินดา
ภาควิชาวิทยาศาสตร์ทางทะเล คณะประมง
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
โทรศัพท์ 561-3469, 579-7610, 561-4288
โทรสาร 561-4287
ffissnp@nontri.ku.ac.th



ผศ.ดร.จิตติมา आयุดตะกะ
ภาควิชาวิทยาศาสตร์ทางทะเล คณะประมง
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
โทรศัพท์ 561-3469, 579-7610, 561-4288
โทรสาร 561-4287
ffiscta@nontri.ku.ac.th



ดร.ธรรณี อารังนาวาสดี
ภาควิชาวิทยาศาสตร์ทางทะเล คณะประมง
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
โทรศัพท์ 561-3469, 579-7610, 561-4288
โทรสาร 561-4287
ffisttn@nontri.ku.ac.th



อาจารย์ธีระพงศ์ ดั่งดี

ภาควิชาวิทยาศาสตร์ทางทะเล คณะประมง
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
โทรศัพท์ 561-3469, 579-7610, 561-4288
โทรสาร 561-4287
ffisted@nontri.ku.ac.th



อาจารย์ธนิษฐา ทรพจน์ท์

ภาควิชาชีววิทยาประมง คณะประมง
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
โทรศัพท์ 579-5575-6
โทรสาร 579-5576
ffistnt@nontri.ku.ac.th



อาจารย์สมหมาย เจนกิจการ

ภาควิชาชีววิทยาประมง คณะประมง
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
โทรศัพท์ 579-5575-6
โทรสาร 579-5576
ffissoj@nontri.ku.ac.th



ดร.อนงค์ จีรภัทร์

ภาควิชาชีววิทยาประมง คณะประมง
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
โทรศัพท์ 579-5575-6
โทรสาร 579-5576
ffisanc@nontri.ku.ac.th



อาจารย์ชัชรี สุพันธุ์วัฒน์

ภาควิชาชีววิทยาประมง คณะประมง
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
โทรศัพท์ 579-5575-6
โทรสาร 579-5576
ffischs@nontri.ku.ac.th



นายสมโภชน์ นิมสันติเจริญ

สถานีวิจัยทรัพยากรชายฝั่งระนอง
สถาบันวิจัยและพัฒนาแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
โทรศัพท์ (077) 844-245-6
โทรสาร (077) 844-245
ijsspn@nontri.ku.ac.th